

international symposium on business & economics & education.

07-08 APRIL 2021

*International Symposium on Business, Economics, and education
ISBE 2021 is dedicated to the memory of Dear Prof. Dr. Remzi
ÖRTEN.*

The International Symposium on Business Administration and Economics is the first in a series of symposiums organized by Gazi Academic Publishing. The ISBE offers an international platform for researchers to address contemporary challenges in the field of social sciences. The 2021 ISBE held on 7-8 April, 2021.

Every year a new theme will be determined by the symposia committee and this year's event focused on **“the challenges surrounding COVID-19 pandemic: economic, social and behavioral response to epidemic”**.

Possible topics (but not limited to) are:

- Management Science
- MIS
- Immigration
- Energy
- Organization theories and studies
- Healthcare management
- Finance and accounting
- Urban, rural, and regional economics
- Auditing
- Experimental economics
- Marketing
- Entrepreneurship
- Quantitative techniques
- Business Law
- Psychology
- Innovation
- Sociology
- Law
- Tourism
- Education

International Symposium on Business, Economics & Education 2021
April -2021
ISBN: 978-625-409-480-4
www.is-be.org

COMMITTEES

Symposium Organizing Committee

Prof. Dr. Aydın KARAPINAR (Symposium Chair)

Prof. Dr. Figen ZAIÏ

Prof. Dr. Bülent AKBABA

Assoc. Prof. Dr. Şener ŞENTÜRK

Assist. Prof. Dr. Abdülkadir KÖROĞLU

Assist. Prof. Dr. Oğuzhan Yavuz

Assist. Prof. Dr. Tuba YUMUŞAK

Dr. Alper ALTUNÇEKİÇ

Dr. Şahnaz KOÇOĞLU

Dr. Cihat ERBİL

Dr. Ayşe EREN

Dr. Bekir KESKİN

Dr. Cemre Eda ERKILIÇ

Dr. Mehmet ÖZCAN

Dr. Aybüke YALÇIN

Dr. Burak ÇETİN

Res. Asst. Ayşegül Nurbanu KÖROĞLU

Committee of Honour

Prof. Dr. Ahmet Aksoy (AHBV University, Turkey)

Prof. Dr. Fernando Polo Garrido (Universitat Politècnica de València, Spain)

Prof. Dr. Francisca Blasco Lopez (Universidad Complutense de Madrid, Spain)

Prof. Dr. Hafez Abdo (University of Nottingham, Britain)

Prof. Dr. İrfan Yazıcıoğlu (AHBV University, Turkey)

Prof. Dr. Marino Bonaiuto (Sapienza University of Rome, Italy)

Prof. Dr. John TRAXLER (Universtiy of Woelverhampton, Britain)

Assoc. Prof. Dr. Aiheng Zhang (Quangdong Institute of International Studies)

Assoc. Prof. Dr. Esin Cakan (University of New Haven, USA)

Assoc. Prof. Dr. Julian Nowag (Lund University, Sweden)

Assoc. Prof. Dr. Violeta Madjova (International Balkan University, Macedonia)

Assoc. Prof. Dr. Monika Bolek (University of Lodz, Poland)

Science Committee

Prof. Dr. Ahmet Aksoy (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Belgin Aydintan (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Bige Askun (Marmara University, Turkey)
Prof. Dr. Bülent AKBABA(Gazi University, Turkey)
Prof. Dr. Fernando Polo Garrido (Universitat Politècnica de València, Spain)
Prof. Dr. Francisca Blasco Lopez (Universidad Complutense de Madrid, Spain)
Prof. Dr. Hakan Koc (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Hafez Abdo (University of Nottingham, Britain)
Prof. Dr. İrfan Yazıcıoğlu (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Julide Ocal Yıldırım (TED University, Turkey)
Prof. Dr. Li Qing (Quangdong Institute of International Studies)
Prof. Dr. Marino Bonaiuto (Sapienza University of Rome, Italy)
Prof. Dr. Mehmet Baha Karan (Hacettepe University, Turkey)
Prof. Dr. Metin Kamil Ercan (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Murat Atan (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Ramazan Pars Sahbaz (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Ramazan Sarı (Middle East Technical University, Turkey)
Prof. Dr. Senem Besler (Anadolu University, Turkey)
Prof. Dr. Sezer Korkmaz (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Ugur Soytaş (Middle East Technical University, Turkey)
Prof. Dr. Turksel Kaya Bensghir (AHBV University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Şener ŞENTÜRK(Ondokuz Mayıs University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Adil Oran (Middle East Technical University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Asuman Atilla (AHBV University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Aykut Goksel (AHBV University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Ayşe Yıldız (AHBV University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Burcu Fazlıoğlu (TOBB ETU, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Ceyhan Çağlar Kılınc (Akdeniz University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Deniz Kantur (Bilgi University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Duygu Eren (Nevşehir Hacı Bektas Veli University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Esin Cakan (University of New Haven, USA)
Assoc. Prof. Dr. Evren Gucer (Gazi University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Hiqmet Kamberaj (International Balkan University, Macedonia)
Assoc. Prof. Dr. İsmail Sahin (Gazi University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Janset Ozen Aytumur (Akdeniz University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Julian Nowag (Lund University, Sweden)
Assoc. Prof. Dr. Korhan Karacaoglu (Nev.Hacı Bektas Veli University, Turkey)
Assist. Prof. Dr. Abdulkadir Koroglu (AHBV University, Turkey)
Assist. Prof. Dr. Burze Yasar (TED University, Turkey)
Assist. Prof. Dr. Emir Ozeren (Dokuz Eylül University, Turkey)
Assist. Prof. Dr. Huseyin Boz (Akdeniz University, Turkey)
Assist. Prof. Dr. Monika Bolek (University of Lodz, Poland)
Assist. Prof. Dr. Oguzhan Yavuz (AHBV University, Turkey)
Assist. Prof. Dr. T. Fahri Cakmak (Zonguldak Bulent Ecevit University, Turkey)
Assist. Prof. Dr. Ramazan Eren (Akdeniz University, Turkey)
Dr. Alper Altunçekic(Gazi University, Turkey)

Moderators

- Prof. Dr. Ahmet AKSOY (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Aydın KARAPINAR (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Belgin AYDINTAN (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Bülent AKBABA (Gazi University, Turkey)
Prof. Dr. Erdoğan KOÇ (BAU, Turkey)
Prof. Dr. Figen ZAIĞ (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Fulya BAYRAKTAR (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Hüseyin AĞIR (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. İbrahim Tokatlıoğlu (Gazi University, Turkey)
Prof. Dr. İrfan Yazıcıoğlu (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Murat ATAN (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Neşe Songür (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Pars ŞAHBAZ (AHBV University, Turkey)
Prof. Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR (Mersin University, Turkey)
Prof. Dr. Süleyman YAMAN (Ondokuz Mayıs University, Turkey)
Prof. Dr. Turhan CETİN (Gazi University)
Prof. Dr. Zekai ÖZTURK (AHBV University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Arıl CANSEL (AHBV University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Gül Erkol BAYRAM (Sinop University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Şener ŞENTÜRK (Ondokuz Mayıs University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Togay Seçkin BİRBUDAK (Gazi University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Yasin ŞEHİTOğLU (Yıldız Teknik University, Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Aslı TARAKÇIOğLU (AHBV University, Turkey)
Assist. Prof. Dr. Oğuzhan YAVUZ (AHBV University, Turkey)
Assist. Prof. Dr. Tuğce ŞİMŞEK (Gumushane University, Turkey)
Assist. Prof. Dr. Aynur TAS (Hakkari University, Turkey)
Dr. Zulfi Umut OZKARA (AHBV University, Turkey)
Dr. Alper ALTUNÇEKİÇ (Gazi University, Turkey)

ISBE2021 OPENING SPEECH

Dear colleagues, researchers, and participants,

I welcome you to the International Symposium on Business, Economics, and Education 2021 Opening Ceremony, and greet you all respectfully.

I am glad to open the second ISBE, International Symposium on Business, Economics, and Education, themed on the challenges surrounding the COVID-19 pandemic: economic, social, and behavioral response to the epidemic.

At the outset, with deep sorrow and profound grief, we have informed you that Prof. Dr. Remzi Örtten passed away the last month. Both academic and professional communities keenly felt his passing. He had been a great mentor and a father figure for all of us and all young researchers. I would like to announce to you that ISBE2021 is dedicated to the memory of Dear Prof. Dr. Remzi Örtten. With respect and mercy, I remember Dear Prof. Remzi Örtten.

Dear Guests,

Yes, we all experience an unprecedented situation with the global COVID-19 pandemic. We know that coronavirus disease is an infectious disease caused by a newly discovered coronavirus. The World Health Organization defines coronavirus disease as a pandemic since an outbreak of a new pathogen that spreads quickly from person to person across the globe.

Because of the rapid spread of the virus through droplet paths and physical contact, governments had to take restrictive and preventive measures to fight the COVID-19 pandemic. Countries have gone to lockdown. Travel restrictions, closure of schools, suspension of education, cancellation of crowded sports, culture, arts, and scientific activities are some of the other precautionary actions of countries. In other words, a virus not visible to the naked eye has put the world on pause. These will also have social and psychological effects. Remote working systems and distance education have been carried out. Not only pandemic has been a virus in the economy, education, and social life, but also a digital world has settled in our lives.

We probably only just have seen the tip of the iceberg of the many shifts this pandemic will trigger in terms of socio-economic fallouts and so much more. Production has been reduced and halted by the lockdown. The IMF estimates global output to have fallen by 3.5 percent in 2020, and all countries – big and small, rich and poor – have been hit. Uncertainty and anxiety have played an important role in consumption, and therefore demand shocks have occurred. Travel restrictions have strained supply chains and logistics processes. Massive problems in the production, demand, and supply chain have affected economies negatively, and growth expectations have reversed. Unlike e-commerce and food retailers, sectors such as tourism and transportation have become unable to breathe. Countries have to deal with macroeconomic issues such as inflation and unemployment.

Another significant impact is seen on education. Distance education has become that has to be taken in account for our safety. Not only learners but also lecturers had to adapt a new normal system. The second day of the symposium, we are going to have a special session in which researchers from prominent universities argue emergency remote education.

The COVID-19 virus knows no boundaries nor race, nor religion. It teaches us that only a global solution underpinned by solidarity and swift action can counter its force.

It is essential to discuss the impacts of COVID-19 and seek solutions to the troubles. For this purpose, I would like to express my honor to ISBE2021 is held to ensure the continuity of scientific activities. Your interest and excitement for science are promising, so I appreciate your effort to be together virtually. Given the coronavirus breakdown, we are aware that it would not be healthy to organize a physical symposium. Eliminating the need to travel and be at a physical venue to attend, we decided to host an online symposium.

The International Symposium on Business & Economics & Education invites scholars and academics worldwide to share ideas, research, and experiences on a platform encouraging academic discussion. As each year we aim to focus on the central theme, the discussions in ISBE 2020 revolved around Digitalization along with the speakers worldwide and from reputable institutions.

If we recall briefly ISBE2020, which we organized last year for the first time, we met with participants from different countries around the theme of Digitalization. While we experience the technological and digital world with the pandemic, focusing on the theme of Digitalization has given us insight and privilege. ISBE2020 hosted keynote speakers from UK, China, Italy, and Macedonia. It was completed with 15 sessions and 47 papers.

When ISBE2021 is examined, it is possible to notice that interest has increased. We will host 36 sessions and a panel in two days. There is a scientifically entire program with about 140 papers from 65 different universities and ten different countries.

If you look at the program, you can see researchers from different countries. Mainly, our keynote speakers, who are distinguished members of the academic world, are employed in notorious universities. It is my pleasure to introduce you to our keynote speakers and their remarks on the impact of COVID-19:

- Prof. Dr. John Traxler from the University of Wolverhampton, UK
- Prof. Dr. Maria Francisca Blasco Lopez from Universidad Complutense de Madrid, Spain
- Assoc. Prof. Monica Bolek from University of Lodz, Poland
- Assoc. Prof. Sevil Kerimova from Azerbaijan State University of Culture and Fine Art, Azerbaijan
- Assoc. Prof. Zhang Aiheng from the Guangdong University of Foreign Studies, Chinese.
- Muhsin Atcı from Group Tax and Risk Manager in GUROK Group of Companies, Turkey

I want to thank our guests once again for sharing their precious time with us. I am pleased to host you all in the virtual meetings.

Moreover, we are glad to bring together professionals all around the world with the theme of ***“the challenges surrounding COVID-19 pandemic: economic, social and behavioral response to the epidemic”***.

Before ending my speech, I would like to offer special thanks to the symposium organizing committee and the sponsors. Although it is not an economically comfortable environment, they have supported scientific activities. Sharing their

name with you is worthwhile: Karar Audit, Gazi Publishing, Pfiffner, Parantez Technology, and Academicians Union. Your support for science is deeply appreciated.

Thank you all for joining this virtual meeting.

I once again extend my greetings and respect to you all.

Health and Peace be with you

I wish the symposium success.

April 7, 2021

Prof. Dr. Aydin Karapinar

Symposium Chair

İÇİNDEKİLER

ISBE2021 OPENING SPEECH	6
KEYNOTE SPEAKERS.....	23
John TRAXLER, Ph.D.	23
Maria-Francisca Blasco LÓPEZ, Ph.D.	23
Monika BOLEK, Ph.D.	24
Muhsin ATCI	24
Sevil KERIMOVA,Ph.D.	25
A QUALITATIVE RESEARCH ON WORK-LIFE BALANCE OF REMOTE AND ROTATING (ALTERNATELY) EMPLOYEES IN THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS	27
Assist. Prof. Dr. Pınar ERKAL.....	27
THE IMPACT OF COVONAVIRUS (COVID-19) PANDEMIC ON TURKISH ACCOUNTING PROFESSIONALS' WORKING LIFE.....	28
Prof. Dr. Aydın KARAPINAR	28
Research Assistant Ayşe Gül Nurbanu KÖROĞLU	28
COVID-19 PANDEMİK KRİZİNİN TÜKETİCİ DAVRANIŞLARINA ETKİSİ PESTE ANALİZİ: E-TİCARET SEKTÖRÜNE İLİŞKİN BİR İNCELEME	29
Dr. Ferhat OZBAY.....	29
Altan OZCAN	29
ANALYSIS OF THE EFFECT OF AIRSPACE CLOSURE OF COUNTRIES ON ECONOMIC COSTS: PRE-COVID-19 AND AFTER COVID-19 COMPARISON ...	30
Lecturer Gulcan GUZEL.....	30
Lecturer Deniz SULU	30
Lecturer Umit AYDIN	30
COVID-19 PANDEMİSİNİN ENERJİ YOĞUNLUĞUNA ETKİLERİ.....	31
Öğr.Üyesi Dr. Umut ŞENALP	31
THE IMPACT OF COVID-19 ON THE FINANCIAL PERFORMANCE OF BIST 50 COMPANIES.....	32
Research Assistant Dr. Şahnaz KOCOGLU	32
GLOBAL VALUE CHAINS IN THE POST-PANDEMIC PERIOD: AN EVALUATION ON GOVERNANCE PROCESSES	33

Assist. Prof. Dr., Osman Seraceddin Sesliokuyucu	33
CHANGES IN THE DAILY LIFE OF UNDERGRADUATE STUDENTS OF THE DEPARTMENT OF FINANCE AND BANKING IN THE COVID 19 ISOLATION PROCESS AND THEIR OPINIONS ON ONLINE EDUCATION IN THIS PROCESS	34
Assist. Prof. Dr. Zumrut Hatun DEMİREL	34
COVID-19'UN ELEKTRİK PİYASASI VE ELEKTRİK İTHALAT-İHRACATINA ETKİLERİ	35
Assist. Prof.Dr. Umut SENALP	35
WAYS OF THE IMPROVE CYBERSECURITY RESILIENCE IN REMOTE WORKING CONDITIONS	36
Research Assistant, Merve DINC	36
IMPACT OF COVID 19 ON CONSUMER BEHAVIOR	37
Phd Candidate, Seyda OK	37
Prof.Dr. Belgin AYDINTAN	37
CHANGING E-COMMERCE DURING THE COVID-19 PANDEMIC IN TURKEY .	38
HEALTH ECONOMICS AND COVID-19: AN INTERNATIONAL COMPARISON OF HEALTH CARE ACCESSIBILITY	39
Lecturer; Suzan ODABASI	39
PHILOSOPHY "COVID-19 IN THE CONTEXT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: SUCCESSSES AND CHALLENGES	40
Khatira Guliyeva, ...	40
TÜRKİYE'DE AR-GE FAALİYETLERİNE YÖNELİK SAĞLANAN VERGİSEL TEŞVİK VE DESTEK UNSURLARI İLE "COVID-19" SALGINI SONRASI AR-GE TEŞVİKLERİ	41
Arş.Gör., Zehra AKGÜNGÖ	41
Arş.Gör., Arzu POLAT	41
THE IMPACT OF COVID-19 PANDEMIC OUTBREAK ON INVESTMENT PROPERTIES OF BIST COMPANIES	42
Ass. Prof. Abdülkadir KÖROĞLU	42
ÇEVRESEL KUZNETS EĞRİSİNİN GEÇERLİLİĞİ: OECD ÜLKELERİ İÇİN SEKTÖREL ANALİZ	43
Arş.Gör., Sedat Alataş	43
COVID 19 SALGINININ KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİ AZALTMAK İÇİN EKONOMİK TEŞVİK ÖNERİLERİ	44

Arş.Gör., Arzu POLAT	44
COVID-19 CASES INFLUENCING THE EXCHANGE MARKETS ON THE EXAMPLE OF TURKEY, USA AND POLAND	46
Prof.Dr. Monika BOLEK.....	46
PANDEMİYLE YAŞAMAK: COVID-19 PANDEMİSİNİN 1'NCİ YILINDA ÇALIŞANLARIN KAYGI DÜZEYLERİNİN İŞ STRESİNE ETKİSİNDE POZİTİF PSİKOLOJİK SERMAYENİN ARACI ROLÜ	47
Dr., Ümit ŞEVİK	47
TÜRKİYE'DE COVID-19 PANDEMİSİ'NİN KÜLTÜR EKONOMİSİNE SEKTÖREL ETKİLERİ	48
Öğr.Gör. Dr., Göktuğ ŞAHİN	48
GLOBALIZATION, FAILURE OF THE MARKET AND RISING ROLES OF THE NATIONS-STATES DURING THE COVID-19 PANDEMIC	49
Lecturer, Dr., Orhan CENGİZ,.....	49
COVID-19 PANDEMİSİNİN TÜKETİCİ DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ VE KISA/UZUN VADELİ DEĞİŞİM BEKLENTİLERİ	50
Dr. Öğr.Üyesi., Enis Yakut,.....	50
COVID-19 DÖNEMİNDE KARIYER YÖNETİMİ VE KARIYER GELİŞİMİNDE YAŞANAN SORUNLAR	51
Dr. Öğr.Üyesi, Duygu HİDİROĞLU,.....	51
THE EFFECT OF SUPERVISORS' VIRTUAL TECHNOLOGY COMPETENCE ON PERCEIVED ORGANIZATIONAL SUPPORT: THE MEDIATING ROLE OF PERCEIVED SUPERVISOR SUPPORT	52
Lecturer Dr. Zulfi Umut OZKARA	52
AN AUTHENTIC BRIDGE BETWEEN COVID-19 AND ART HISTORY: THE REVIEW OF GENEVIEVE BLAIS'S ARTISTIC REMARKED PRODUCTIONS	53
Lecturer, Gamze AR, Bartin UNIVERSITY, ...	53
KORONAVİRÜS SALGINININ TÜRKİYE ÜZERİNDEKİ EKONOMİK ETKİLERİ	54
Ümit ŞAHBAZ	54
Asoc. Prof. Dr. Senem Çakmak ŞAHİN	54
COVID-19 PERİYODU SÜRECİNDE PARA POLİTİKASINDAKİ DEĞİŞİMİN BORSA İSTANBUL (BİST) ANA SEKTÖR BETALARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	56
Dr. Öğr.Üyesi, Barış KOCAARSLAN.....	56
İŞGÖRENLERDE COVID-19 KAYGISI VE DEMOGRAFİK ANALİZ	57

Dr. Öğr. Üyesi, Gökdeniz KALKIN	57
Doç. P. Alb. Haluk ERDEM.....	57
THE IMPACT OF COVID-19 OUTBREAK ON THE RELATIONSHIP BETWEEN BIST 100 INDEX RETURN AND CONSUMER SENTIMENT IN TURKEY AND USA	58
Assist. Prof.Dr. Ecenur UGURLU YILDIRIM.....	58
Research Assist. Dr.,Ozge DINC CAVLAK	58
COVID-19 SALGININ İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN VIKOR TABANLI SINIFLANDIRMA YÖNTEMİ İLE ANALİZİ	59
Arş.Gör.Dr. Muhammet Enes AKPINAR.....	59
COVID-19 SALGINI SÜRESİNCE DEĞİŞEN ENERJİ TÜKETİMİ ALIŞKANLIKLARI VE ÇEVRE ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	60
Ece KOÇAK	60
COVID-19'UN İNSAN PSİKOLOJİSİNE ETKİSİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	61
Osman ASLAN	61
COVID-19 PANDEMİSİ DÖNEMİNDE TÜRK SAĞLIK SEKTÖRÜNÜN ULUSLARARASI REKABET DURUMUNUN PORTER'IN ELMAS MODELİ KAPSAMINDA ANALİZİ.....	62
Öğr.Gör.Dr. Burak ÇETİN	62
TÜRKİYE'DE PANDEMİ SÜRECİNDE KADINA YÖNELİK EV İÇİ ŞİDDETİN ARTMASININ SOSYOLOJİK OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ.....	63
Gökçe GÜNEY	63
THE RELATIONSHIP BETWEEN SUPERVISOR'S VIRTUAL TECHNOLOGY COMPETENCE AND SUPERVISOR-SUBORDINATE EXCHANGE	64
Lecturer Dr. Zulfi Umut OZKARA	64
COVID-19'UN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İLKELERİ UYUM RAPORLARINA YANSIMASI.....	65
Arş.Gör.Dr. Sinem ATEŞ.....	65
STRATEJİK KALİTE YÖNETİMİ UYGULAMALARININ ÇALIŞANLARIN GÖREV PERFORMANSINA ETKİSİ: DEMİR-ÇELİK SEKTÖRÜNDE BİR ARAŞTIRMA.....	66
Osman ADATEPE.....	66
Dr. Öğr.Üyesi Murat Adil SALEPÇİOĞ	66
ÖZEL SEKTÖR DIŞ BORÇLARININ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ ..	68

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Zeki AK.....	68
Dr. Öğr. Üyesi Veysel İNAL.....	68
THE IMPACT OF COVID-19 ON THE FINANCIAL PERFORMANCE OF THE LISTED FIRMS IN PALESTINE	69
Lecturer, Tariq Darabee.....	69
KOVID-19 ÖNCESİ VE SONRASI İŞLETMELERİN NAKİT AKIŞ VE FİNANSAL SIKINTI DÜZEYLERİNİN GÖRÜNÜMÜ: BIST 30 ENDEKSİNDE BİR ARAŞTIRMA	70
Arş.Gör.Dr. Hakan CAVLAK	70
Öğr.Gör. Cihan YILMAZ.....	70
COVID-19 DÖNEMİNDE SAĞLIK ÇALIŞANLARININ YAŞAM DOYUMU, İŞ YÜKÜ ALGISI VE İŞTEN AYRILMA NİYETİ İLİŞKİSİ.....	71
Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe ŞİMŞEK	71
PANDEMİ DÖNEMİNDE BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN LİKİDİTE YAPISININ ETKİNLİK ANALİZİ	72
Öğr.Gör. Ayşegül Berrak KÖTEN	72
COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE ULUSLARARASI ÜLKE RİSKİ BAĞLANTILILIĞI.....	73
Arş.Gör.Dr. Can KARABIYIK.....	73
Dr. Öğr.Üyesi ELA ÇOLPAN NART	73
ASSESSING FINANCIAL PERFORMANCE DURING THE COVID19 PANDEMIC: A CASE IN TURKISH FOOD INDUSTRY	75
Mustafa Mehmet BAYAR.....	75
Assoc. Prof.Dr. Ayse YILDIZ.....	75
ALGILANAN COVID-19 RİSKİ VE TEMASSIZ ÖDEME KULLANIM NİYETİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	76
Dr. Öğr.Üyesi İlhami TUNCER	76
KOVID-19 PANDEMİSİNİN KIYMETLİ MADEN FİYATLARI ÜZERİNE ETKİSİ	77
Dr. Öğr.Üyesi Buğra BAĞCI	77
COVID-19 PANDEMİSİNİN SOSYAL MEDYADAKİ YANSIMALARI	78
Öğr.Gör.Dr.Bekir KESKİN.....	78
Arş. Gör. Dr. Zafer ÖZOMAY, <i>Marmara Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu,34722, İstanbul, Türkiye</i>	78

COVID-19 DÖNEMİNDE EVDEN ÇALIŞMA VE ÇALIŞANLARIN GÖREV PERFORMANSI: ÇAĞRI MERKEZİ ÇALIŞANLARINDA BİR ARAŞTIRMA.....	80
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ASLAN.....	80
Arş.Gör. Fatih YAMAN	80
Dr. Ayhan Aksu	80
THE IMPACT OF COVID-19 PANDEMIC ON FEAR, PERCEIVED RISK AND ATTITUDE TOWARD TRAVELLING: COMPARISON OF 2020 AND 2021.....	81
Research Assistant Tugba KURTKAN	81
HAVAYOLU YOLCU HİZMETİNDE DEĞER YIKIMI SONRASI HİZMET İYİLEŞTİRME SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	82
Dr. Öğr.Üyesi İnci Polat.....	82
IMPACT OF COVID-19 ON PALM OIL PRODUCTION IN INDONESIA: A REVIEW TOWARD ENERGY AND ECONOMIC RESILIENCE IN TIME OF PANDEMIC	83
Arief Ameir Rahman Setiawan	83
Reza Ariesca.....	83
Agusta Samodra Putra.....	83
Tofael Ahamed	83
Ryozo Noguchi,.....	83
KORONAVİRÜS PANDEMİSİ DÖNEMİNDE TÜKETİCİ KREDİ FAİZ ORANININ YAPAY SİNİR AĞLARI İLE ÖNGÖRÜLMESİ.....	84
Doğan Yıldız, TUSAŞ.....	84
COVID19 SÜRECİNDE SOSYAL MEDYADAKİ TÜKETİM GÖSTERGESİ EKSENİNDE ŞEKİLLENEN HİPER GERÇEK LİK VE TOPLUMSAL SINIF SÖYLEMİ	85
Dr. Öğr. Üyesi Elif Üstündağlı ERTEN.....	85
POST-PANDEMIC SELF IN ORGANIZATION: A MORE VIRTUAL ME.....	86
Prof. Dr. Belgin AYDINTAN.....	86
Gökhan TÜRKÖZ	86
COVID-19 KRİZİNİN DİJİTAL EKONOMİYE ETKİLERİNİN KAMU, ÖZEL SEKTÖR VE YATIRIMCI DAVRANIŞLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	87
Arş. Gör. Burcu Zengin.....	87
COVID-19 SONRASI TÜRK İMALAT SANAYİİNİN MEVCUT DURUMU VE REKABET GÜCÜ ANALİZİ	88
Serdar ÖZÖZEN.....	88

IMPACT OF COVID-19 PANDEMIC ON THE TURKISH INSURANCE INDUSTRY	89
Research Assist.Dr. Isıl GURBUZER YILDIRIM	89
MUHASEBE DERSLERİNİN ONLINE EĞİTİMİNE YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI: KIRGIZISTAN TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ	91
Doç.Dr. Bilal SOLAK.....	91
COVID-19 PANDEMİSİ VE SAĞLIK ÇALIŞANLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	92
Hande KÜÇÜKKAYA	92
NEW CRISIS OF INTERNATIONAL SYSTEM: COVID-19 PANDEMIC AND AZERBAIJAN	93
Doç.Dr. Murteza HASANOĞLU.....	93
COVID-19 SALGINININ FİNANSAL RAPORLAMAYA ETKİSİ: BIST 100 ENDEKSİNDE İÇERİK ANALİZİ	94
Arş.Gör. Nesil İŞBİL	94
Arş.Gör. Ayşe Gül Nurbanu KÖROĞLU	94
Arş.Gör. Mukaddes YILMAZ.....	94
AŞIRI İŞ YÜKÜ VE DUYGUSAL TÜKENMİŞLİK ARASINDAKİ İLİŞKİDE COVID-19 KORKU DÜZEYİNİN DÜZENLEYİCİ ROLÜ.....	95
Arş.Gör. Ayşe ASLAN	95
Prof. Dr. Azmi Yalçın	95
KURUMSAL İLETİŞİM UYGULAMALARI İLE KURUMSAL İTİBAR İLİŞKİSİ: TOPLU TAŞIMA ŞİRKETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....	96
Ejder ORMANCI	96
Doç Dr. Yasin ŞEHİTOĞLU	96
COVID 19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE BİREYLERİN YENİLİKÇİLİK ÖZELLİKLERİNİN DİJİTALLEŞMELERİNE ETKİSİ	97
Dr. Öğr.Üyesi Oğuzhan YAVUZ	97
COVID-19: ANKARA SİTELER MOBİLYA SEKTÖRÜNDE ÇALIŞANLARIN DAVRANIŞ, TUTUM VE BEKLENTİLERİ ARAŞTIRMASI	98
Dr. Öğr.Üyesi Güven MERAL.....	98
Arş.Gör., Ramazan GÜLER, <i>Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Mimarlık ve Güzel Sanatlar Fakültesi, 06760, Ankara, Türkiye</i>	98

THE EFFECTS OF SUPERVISOR'S VIRTUAL TECHNOLOGY COMPETENCE ON TRUST IN SUPERVISOR AND ORGANIZATION	99
Assist. Prof. Dr. Aynur TAS.....	99
POTENTIAL EFFECTS OF DIFFERENT MANAGEMENT TRADITIONS ON COVID-19 PANDEMIC OUTCOMES: COMPARISON OF SIX COUNTRIES	100
Lecturer, Elif Genc TETIK, ...	100
PANDEMİ DÖNEMİN'İN TÜRKİYE'DEKİ TÜKETİCİLERİN HAVAYOLU TERCİHLERİNE VE HAVAYOLU FİRMALARINDAN BEKLENTİLERİNE YÖNELİK NİTELİKSEL BİR ARAŞTIRMA.....	101
Dr. Öğr. Üyesi Ali AYCI	101
Dr. Abdullah BALLI	101
COVID-19 SÜRECİNDE YETİŞKİNLERİN PSİKOLOJİK DANIŞMA YARDIMI ALMAYA İLİŞKİN TUTUMLARI	102
Elif Sultan PARLAK	102
Doç. Dr.Şener ŞENTÜRK.....	102
HOW INFECTIOUS DISEASES ALTER RISK TRANSMISSION BETWEEN EQUITY AND COMMODITY MARKETS	103
Assist. Prof.Dr. Beyza Mina ORDU-AKKAYA.....	103
IMPACT OF COVID-19 ON FINANCIAL MARKETS	104
Assist. Prof.Dr. Hakan USLU	104
MARKALARIN COVID 19 SALGINI SÜRECİNDE İLETİŞİM FAALİYETLERİ VE SOSYAL MESAFE LOGOLARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	105
Dr. Öğr.Üyesi Elif KARA.....	105
PANDEMİ DÖNEMİNDE MÜZELERİN DENEYİMSEL PAZARLAMA UYGULAMALARI: ÇOCUK MÜZELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME.....	106
Arş.Gör. Ayşe İpek AYTAÇ.....	106
Ferhunde Aytaç	106
COVID-19 PANDEMİSİ İLE GELİŞEN MUTFAK AKIMI: BULUT MUTFAK (CLOUD MUTFAK).....	107
Dr. Öğr.Üyesi Abdullah TARINÇ	107
Halit Ülken	107
COVID-19 SALGINI'NIN MAKROEKONOMİK ETKİLERİ: EKONOMETRİK BİR ANALİZ	108

Arş. Gör. Gökhan KONAT.....	108
Dr. Öğr.Üyesi Eda FENDOĞLU	108
COVID19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE DEĞİŞEN TÜKETİCİ VE MARKA DAVRANIŞLARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	109
Dr. Öğr.Üyesi Elif KARA.....	109
DİJİTALLEŞMENİN KAMUDA İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNE ETKİLERİ; COVID-19 SÜRECİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME	110
Dr. Öğr. Üyesi Hakan TURAN	110
COVID-19 PANDEMİSİNİN EKONOMİ ÜZERİNDEKİ YIKICI ETKİSİNİN HAFİFLETİLMESİNDE DİJİTALLEŞMENİN ETKİLERİ	111
Burcu Zengin.....	111
COVID-19 KÜRESEL SALGIN DÖNEMİNDE TÜRKİYE’DE UYGULANAN PARA POLİTİKASI TEDBİRLERİNİN FİNANSAL GÖSTERGELER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	112
Dr. Öğr.Üyesi Aslı GÜLER.....	112
COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE ÖĞRENCİLERİN UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMİ VE UZAKTAN MUHASEBE ÖĞRENİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	113
Arş.Gör. Yasin ŞEKER	113
ONLINE ALIŞVERİŞ EĞİLİMLERİNDEKİ PANDEMİ İLE YAŞANAN DEĞİŞİM: TÜKETİCİNİN ALGILADIĞI RİSKİN TEKNOLOJİ KABULÜ VE ALIŞVERİŞ NİYETİ İLİŞKİSİNDE ARACILIK ETKİSİ	114
Mehmet ÇİMEN	114
Dr. Öğr. Üyesi Emine Nihan CİCİ KARABOĞA	114
THE EFFECTIVENESS OF THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE INTERNAL AUDIT PROCESS AND ITS IMPACT ON RISK MANAGEMENT, CONTROL AND GOVERNANCE IN THE PALESTINIAN GOVERNMENT SECTOR	115
Assist. Prof. Abdul Rahman M. S. Rashwan.....	115
Assist.Prof. Eitedal M. S. Alhelou.....	115
COVID-19: PANDEMİK SÜREÇ VE SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ.....	116
Öğr.Gör. Nihal GÖKÇE	116
MUHASEBE MESLEĞİNDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM: COVID-19 (KORONAVİRÜS) PANDEMİ DÖNEMİNDE UZAKTAN (TELE) ÇALIŞMA UYGULAMALARI	117
Dr. Öğr. Üyesi Betül AÇIKGÖZ.....	117
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Doruk Mutlu.....	117

COVID-19 SONRASI TURİST REHBERLİĞİ MESLEĞİNİN DEĞİŞEN DİNAMİKLERİ	118
Dr. Öğr.Üyesi Ali Turan BAYRAM	118
PANDEMİ SÜRECİNİN REKREASYONA ETKİSİ: E-REKREASYON	119
Dr. Öğr.Üyesi Ali Turan BAYRAM	119
TÜRKİYE’DE PANDEMİ DÖNEMİNDE KADIN İSTİHDAMININ AZALMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ	120
Özlem KOÇ	120
COVID-19 KORKUSUNUN, GÜVEN ALGISININ SEYAHAT ETME NİYETİ İLE İLİŞKİSİNİN BELİRLENMESİ	121
Dr. Güliz AKSOY	121
Arş.Gör. Ayşe İpek AYTAÇ, <i>Yozgat Bozok Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yozgat, Türkiye</i>	121
Öğr.Gör. Matanat MAMADOVA, <i>Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Bakü, Azerbaycan</i>	121
COVID-19 PANDEMİSİNİN ÇEVRESEL ETKİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA..	122
Dr. Öğr. Üyesi, Müge MANGA, <i>Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Erzincan, Türkiye</i>	122
ECONOMIC COSTS OF COVID-19 OUTBREAK FOR THE AIRLINE COMPANIES ‘THE STRUGGLE TO SURVIVE’	123
Lecturer, Gulcan GUZEL, <i>İstanbul Aydın University, Civil Aviation Cabin Services, 34295, Istanbul, Turkey</i>	123
VIEWS OF THE MASTER AND PH.D. STUDENTS ABOUT THE PROJECT PREPARATION COURSE IN THE FIELD OF EDUCATIONAL SCIENCES	124
Prof.Dr. Suleyman YAMAN	124
Research Assistant, Belgin BAL INCEBACAK	124
Research Assistant, Aslı SARISAN TUNGAC	124
DETERMINING TEACHER QUALIFICATIONS FROM THE PERSPECTIVE OF STAKEHOLDERS.....	125
Prof. Dr. Suleyman YAMAN	125
Research Assistant, Belgin BAL INCEBACAK	125
Research Assistant, Aslı SARISAN TUNGAC	125

YAZILI İFADE ÖĞRETİMİNDE KANIT TEMELLİ BİR UYGULAMA MODELİ: KENDİNİ DÜZENLEME STRATEJİLERİNİ GELİŞTİRME	127
Dr.,Ozgul Güler BÜLBÜL	127
DOLAŞIM SİSTEMİ KONUSUNUN ORTAOKUL VE LİSE DERS KİTAPLARINDA DIŞ DİDAKTİKSEL DÖNÜŞÜM TEORİSİNE GÖRE İNCELENMESİ	128
Tutku İNEÇ	128
Doç.Dr.. Mustafa ERGUN, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 55139, Samsun, Türkiye	128
TARİH EĞİTİMİ ÜZERİNE YAYIMLANAN MAKALELERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ	129
Prof.Dr., Bülent AKBABA.....	129
Arş.Gör., Adem KARACA	129
WHAT IS EDUCATION FOR? A CRITICAL ANALYSIS ON THE ECONOMIZATION OF EDUCATION	130
Assoc.. Prof. Dr., Halil BUYRUK	130
COVID-19 PANDEMİSİNİN HEMŞİRELİK EĞİTİMİNE ETKİLERİ	131
Dr. Öğr.Üyesi Sevcan TOPÇU	131
Öğr.Gör. Dr. Zuhale Emelek SERT	131
KELİME İLİŞKİLENDİRME TESTİ ARACILIĞIYLA ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN İPEK YOLU KAVRAMINA İLİŞKİN BİLİŞSEL YAPILARININ BELİRLENMESİ	132
Prof.Dr.Turhan ÇETİN	132
Dr. Ümit YEL.....	132
ENDEAVORS TO PREVENT GLOBAL COLLAPSE IN EDUCATION DURING COVID-19 PANDEMIC: UTILIZATION OF MASSIVE OPEN ONLINE COURSES	133
Assist. Prof.Dr. Mesut UNLU.....	133
TÜRKİYE'DE COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİ EĞİTİM/UZAKTAN EĞİTİM ARAŞTIRMALARININ SİSTEMATİK İNCELENMESİ	134
Dr. Öğr. Üyesi Can GÜLDÜREN	134
BİLGİ-İŞLEMSEL DÜŞÜNME EĞİTİMİNE YÖNELİK EĞİTİCİ GÖRÜŞLERİ	136
Dr. Öğr. Üyesi Can GÜLDÜREN	136
Öğr.Gör. Aslı GÖNCÜ	136

COVID-19: DISTANCE EDUCATION AND "STAYING AT HOME" PROCESS FOR PRE-SERVICE SCIENCE TEACHERS	140
Assoc. Prof.Dr. Sibel DEMİR KACAN	140
Ahmet KACAN.....	140
INFORMAL LEARNING WITHIN THE SCOPE OF EMERGENCY REMOTE EDUCATION: EXAMPLE OF FACEBOOK.....	141
Lecturer Nil GOKSEL	141
COVID-19 PANDEMİSİNDE BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN BİREYSEL, SOSYAL VE MESLEKİ KAYGILARI	142
Öğr.Gör. Melih DİKMEN	142
UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNİN ORTAÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ	143
Doç.Dr. Seval EMİNOĞLU KÜÇÜKTEPE	143
Ali Samed KARBAYAZ	143
Masoud NİATİ	143
Neslihan ÇAM	143
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVİRİMİÇİ ÖĞRENME ORTAMLARINA BAĞLILIKLARI VE DİJİTAL OKURYAZARLIKLARININ İNCELENMESİ.....	145
Öğr.Gör. Aydan Seher İLBEĞİ	145
Doç.Dr. Seval EMİNOĞLU KÜÇÜKTEPE	145
Cenk KUMRU	145
BECERİ TEMELLİ MATEMATİK SORULARINA İLİŞKİN ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA	146
Dr. Tuğba KILCAN.....	146
ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN COVID-19 SALGININDAKİ UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ.....	148
Gözdenur AYDIN.....	148
Doç.Dr.Şener ŞENTÜRK.....	148
FARKLI ÜLKELERDE ÖĞRENİM GÖREN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN COVID-19 DÖNEMİNDE ALDIKLARI EĞİTİM İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ	149
Doğukan ŞİHMAN	149
KÜLTÜREL ÇEVİRİ BAĞLAMINDA COVID-19: BENİM KAHRAMANIM SENSİN ADLI ÇOCUK KİTABI.....	150

Arş. Gör. Gökçe Mine OLGUN.....	150
FOSTERING STUDENTS' CRITICAL THINKING STRATEGIES: A CASE STUDY OF AN ENGLISH TEACHER	151
Prof.Dr.Yasemin KIRKGOZ	151
KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞTİRME SINIFI ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM VE EĞİTİM BİLİŞİM AĞI UYGULAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ.....	152
Dr. Öğr. Üyesi Murat VURAL.....	152
UZEM ÇALIŞANLARININ ACİL UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE YAŞADIĞI SORUNLAR.....	153
Öğr.Gör.Erhan ÖZMEN	153
Dr. Öğr.Üyesi Ayşe Ülkü KAN.....	153
COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİ ÇEVİRİMİÇİ ÖĞRENME ORTAMLARINDA BİLGİ GÜVENLİĞİ.....	154
Dr. İbrahim Cihan YETİŞKEN, <i>Gazi Üniversitesi, Tusaş-Kazan Meslek Yüksekokulu, Ankara, Türkiye</i>	154
<i>e-mail: cyetisken@gmail.com ORCID ID: 0000-0001-6606-4283</i>	154
Dr. Alper ALTUNÇEKİÇ, <i>Gazi Üniversitesi, Tusaş-Kazan Meslek Yüksekokulu, Ankara, Türkiye</i>	154
BİTMEYEN VARDİYA: ANNE ÖĞRETMENLERİN EVDEN ÇALIŞMA DÖNEMİ DENEYİMLERİ.....	156
Dr. Sevim Gezegen ÜNLÜ	156
COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE OKUL YÖNETİCİLERİNİN KAYGILARINA YÖNELİK FENOMOLOJİK BİR İNCELEME.....	158
Öğr.Gör. Behiye DAĞDEVİREN ERTAŞ.....	158
Öğr.Gör. Evrim ÇEVİK.....	158
COVID-19 PANDEMİSİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAŞADIĞI ZORLUKLAR ÜZERİNE FENOMOLOJİK BİR İNCELEME	159
Öğr.Gör. Behiye DAĞDEVİREN ERTAŞ	159
Öğr.Gör. Evrim ÇEVİK.....	159
COVID 19 SÜRECİNDE ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKILLI TELEFON ALGI VE DENEYİMLERİ: AKILLI TELEFONUM BENİM NEYİM OLUR?	161
Arş.Gör. Hayati ADALAR	161

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE BİLİNÇLİ FARKINDALIK DÜZEYLERİ	162
Şeyma YIĞIT	162
Prof.Dr. Yücel ÖKSÜZ.....	162
İLKOKUL 1. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ.....	163
Prof.Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR,.....	163
Firdevs GÜNDOĞAN ÖNDERÖZ	163
OKUL İDARECİLERİ VE ÖĞRETMENLERİN YENİLİKÇİLİK VE TEKNOPEĞAGOJİK DÜZEYLERİ	164
Doç.Dr.Şener ŞENTÜRK.....	164
Hatice TUNCER UÇAR	164
İrfan GÜMÜŞ	164
İlhami DİKSOY	164
OKUL GERİLEMESİ.....	166
Doç. Dr. Şener ŞENTÜRK.....	166
ZORUNLU UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE ÖĞRENCİLERİN ALDIKLARI DESTEK HİZMETLERİ	167
Dr. Öğr. Üyesi Berna YÜNER	167
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN COVID-19 SALGINI DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	168
Aslıhan GEZ.....	168
Doç.Dr. Erkan YEŞİLTAŞ	168
COVID-19 PANDEMİSİ DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜREÇLERİNDE İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DERSLERE KATILIMINI VE MOTİVASYONUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER	169
Prof.Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR.....	169
Yasemin ÇAKICI.....	169
MULTIPLE INTELLIGENCES IN A PRIMARY ENGLISH TEXTBOOK	171
Prof.Dr.Yasemin KIRKGOZ	171
COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE MESLEK DERSİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖLÇME DEĞERLENDİRME AÇISINDAN YAŞADIKLARI SORUNLAR.....	172

Dr. Esra EMİNOĞLU ÖZMERCAN	172
THE EFFECT OF SUPERVISORS' VIRTUAL TECHNOLOGY COMPETENCE ON THEIR LEADERSHIP EFFECTIVENESS.....	173
Assist. Prof. Dr. Aynur TAS.....	173

KEYNOTE SPEAKERS

John TRAXLER, Ph.D.

John Traxler is Professor of Digital Learning in the Education Observatory at the University of Wolverhampton. He is Founding Director of the International Association for Mobile Learning. He is co-editor of six books including the definitive, *Mobile Learning: A Handbook for Educators and Trainers*, and *Critical Mobile Pedagogy*, plus author of papers, editorials and chapters on all aspects of digital learning. He has been responsible for large implementations, small research interventions, capacity building, major evaluations and curriculum development. He is an international speaker and has worked with international agencies and corporates. He is one of the top 2% globally in his field and has been invited to establish a UNESCO Chair based on his work with disadvantaged and development contexts.

Maria-Francisca Blasco LÓPEZ, Ph.D.

Dean of the Faculty of Commerce and Tourism of Universidad Complutense de Madrid, she was graduated with a bachelor's degree in Communication Sciences in Complutense University of Madrid, she completed her education with a PhD in Marketing in the same University. She is also Full Professor of the Faculty of Commerce and Tourism in Complutense University. She is chief editor of Journal Cuadernos de Estudios Empresariales; associate editor of International Academy of Management and Business Journal (IAMB); Journal member of the scientific committee of Esic Market Journal. She reviews for several journals like Tourism Review, Administrative Sciences, European Journal of Marketing, Sustainability, Spanish Journal of Marketing, among others. Her work focuses on several issues related to Data Sciences in Marketing and Tourism, Customer Behaviour, Neuromarketing, Customer Relationship Management, Category Management among others. Her research has been published in journals like Physiology and Behavior, Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development, Administrative Sciences, Museum Management and Curatorship, International Journal of Culture, Tourism, and Hospitality Research, Journal of Destination Marketing & Management, Soft Computing, BRQ Business Research Quarterly, Procedia Computer Science, Tourism Review, Universia Business Review, Business Research Quarterly, etc. She works for some research competitive projects like RETO program (Horizon 2020). She is co-authored of books like Marketing del Cultural

Tourism, New Trends in Strategy Communication, Marketing Basis (ESIC Ed.), Employer Branding (Pearson) and Administrative Sciences and Marketing Dictionary (EcoBook). In her professional life she worked for SOFRES (Kantar Group) and CMK Consultants.

Aiheng ZHANG

Dr. Aiheng Zhang received her Ph.D. Degree in Tourism Management in 2015 from Sun Yat-sen University. She now is a research fellow of Guangdong Institute for International Strategies and an associate professor in the School of Business of Guangdong University of Foreign Studies. She published academic papers in well-known journals in tourism research such as *Tourism Tribune* and *Human Geography*. She was funded by the National Natural Science Foundation of China with a project of linguistic languages research. Her research interests are cross-cultural communication, sociology of tourism, and linguistic landscapes

Monika BOLEK, Ph.D.

Associate professor at University of Lodz (Poland) employed in Department of Capital Market and Investments in Institute of Finance at Faculty of Economics and Sociology. She completed an internship at the University of Texas at the IC2 Institute in Austin, USA. She was the Deputy Director of the Technology Accelerator of the University of Lodz. She taught postgraduate MSTC (Master of Science in Technology Commercialization, licensed from the University of Texas) at the University of Lodz. She worked in enterprises as a financial analyst, financial manager and financial director of the project. She conducted trainings on the functioning of the capital market for insurance companies and trainings in the Polish-American Management Centre at University of Lodz in the fields of project management (IPMA and MBA). She is the author or co-author of two books, e-learning book, over 70 scientific papers and some popular publications. She participates actively in international scientific conferences and teaching projects including Erasmus Program. Prof. Monika Bolek deals with the issues of financial liquidity, efficiency and growth of enterprises on the capital market. Additionally, she is interested in innovation, behavioral finance and the peer-review process. She is a patron of student groups in CFA Institute challenges organized in the fields of research and ethics. Prof. Monika Bolek deals with the issues of financial liquidity, efficiency and growth of enterprises on the capital market. Specifically, she is interested in growth of enterprises on the capital market, assessment of the financial condition of enterprises, management of liquidity of enterprises on the capital market, assessment of the behavior of investment fund managers, effectiveness of the review system in science and rationality of reviewers, commercialization of innovations, project management.

Muhsin ATCI

Having graduated from Istanbul University, Department of Public Administration, ATCI completed his master's degree on International Taxation at Duke University Sanford School in 2014 and worked as an internship and short-term consultant at the World Bank in the same year. He still continues his doctoral studies in the field of finance at Hacı Bayram Veli University.

Starting his career in the Ministry of Finance, ATCI received the title of Revenue Controller in 2008 and served as Deputy Head of the Department of Administrative and Financial Affairs of the Ministry of Finance between 2010 and 2012. ATCI, who started to work as the Head of Large-Scale Taxpayers Group in Ankara in 2014, served as the Vice Chairman of the Board responsible for Electronic Audit Applications and Information Technology Branches at the Tax Audit Board between 2017 and 2019. Holding the titles of Sworn in CPA and Independent Auditor, ATCI left his position in the public sector in 2020 and works as Group Tax and Risk Manager in Gurok Group of Companies, which is one of the leading companies in the manufacturing of table glass and glass packaging.

Sevil KERIMOVA, Ph.D.

Sevil Kerimova was born in 1975 in Baku. She graduated from Azerbaijan State University of Culture and Arts Department of Art History in 1996-2000. She got her master's degree in Fine Arts History and Theory from Azerbaijan State Academy of Fine Arts in 2000-2002. In 2016, she defended her thesis on "Cultural relations between Azerbaijan and Italy" and got her doctorate in art history. He started his professional career as a researcher at the Azerbaijan State Art Museum (now Azerbaijan National Art Museum) in 2001-2007. She started to teach at the Azerbaijan Academy of Painting as an instructor in the year 2002. She has been working as a teacher in the "Social Sciences" department of Azerbaijan Tourism and Menecment University between 2008-2016 and in the Department of Fine Arts History and Theory of Azerbaijan State Culture and Arts University since 2016 she. She was elected associate professor in 2018. He teaches the general characteristics of Turkish art, the analysis of the works of art, the legal basis of the expertise and restoration of the works of art, the art of the Caucasian peoples, and iconography. She has been the Dean of the Fine Arts Faculty of the Azerbaijan State University of Culture and Arts since 2017. Sevil Kerimova "Analysis of Artworks", "Methods of Determining the History of Artworks", "Contemporary Requirements of Traditional Arts", "Restoration of Museum Prizes (Theory)" Classrooms, "Kazım Kazımzade", "Cultural Relations between Azerbaijan and Italy. He is the author of the books on History and Müasirlik "(2020) and more than 50 scientific articles. He is a member of the World Academy of Painting as well as UNESCO.

A QUALITATIVE RESEARCH ON WORK-LIFE BALANCE OF REMOTE AND ROTATING (ALTERNATELY) EMPLOYEES IN THE COVID-19 PANDEMIC PROCESS

Assist. Prof. Dr. Pınar ERKAL, Balıkesir University, Balıkesir Vocational School, 10145 Balıkesir, Turkey
e-mail: pinar@balikesir.edu.tr : ORCID ID: 0000-0003-4698-8475

ABSTRACT

It is important that a balance between work and non-work life, for every employees. Because while employees spend a significant part of their daily life at work, they are interested in a lot of thing outside of work. Work-life balance of employee is to management their work and social life and thus get satisfaction. (Dilek ve Yılmaz, 2016: 38). Due to the Covid 19 pandemic, which started to be seen in our country in March 2020, many employees started to carry out their work with flexible working programs. In pandemic process, while some employees are doing their jobs remotely and home environment via computers, some employees start to spend less time at the workplace by sharing their work with other staff in the organization. The aim of this research is to determine the opinion of working remote and rotating (alternately) white-collar employees on work-life balance during the Covid-19 pandemic process. In the research, phenomenological design method was applied, and interpretations were made with the descriptive analysis technique. In the research, interviews were fulfilled white-collar employees who still carry out their jobs remote and rotating (alternately) working system. The research result has been analyzed under three headings: First, during the pandemic process, the opinions of remote workers about work-life balance, secondly third the difficulties in achieving work-life balance, the effect of pandemic to work-life balance. It is thought that this study will benefit remote or rotational employees, managers and academicians, during and after the covid-19 pandemic.

Key Words:

Work-Life Balance, Covid-19 Pandemic, Remote and Rotating (Alternately) Work

THE IMPACT OF COVONAVIRUS (COVID-19) PANDEMIC ON TURKISH ACCOUNTING PROFESSIONALS' WORKING LIFE

Prof. Dr., Aydin KARAPINAR, *Ankara Haci Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Business Department,06500, Ankara, Turkey*

e-mail: aydin.karapinar@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-7189-8733

Research Assistant, Ayşe Gül Nurbanu KÖROĞLU, *Ankara Haci Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Business Department,06500, Ankara, Turkey*

e-mail: nurbanu.koroglu@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-4281-1501

ABSTRACT

The Covid-19 has been impacting every field of professional life. One of the professions is accountants who perform services in three main areas namely, accounting, auditing, and tax auditing. In the COVID-19 period, although the Turkish government has declared partial or completely lockdown in which most of the companies exempt health and food retailers can not operate. Accountants play a significant role in business life, therefore they have been allowed to work in Covid-19 lockdown. Despite significant health risks, they had to work to support economic activities. In this period, they experienced a lot of changes such as more digital environment activities, working risky conditions, adapting to new legislation, etc. In this paper, we determine what types of changes have occurred in accountants' working life. A survey with 7 scales Likert is applied to accountants. Results are shown according to three different accounting types.

Key Words:

Accounting professional, pandemic, coronavirus, Turkey

COVID-19 PANDEMİK KRİZİNİN TÜKETİCİ DAVRANIŞLARINA ETKİSİ PESTE ANALİZİ: E-TİCARET SEKTÖRÜNE İLİŞKİN BİR İNCELEME

Dr. Ferhat OZBAY, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Senirkent meslek Yüksekokulu, Isparta, Türkiye
e-mail: ferhatozbayy@hotmail.com ORCID ID: 0000-0002-7756-3835

Altan OZCAN, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, Türkiye
e-mail: altanozcan1@gmail.com

ÖZET

İnsanlık tarihinde pandemiler, geçmişten günümüze büyük değişimler meydana getirmiştir. Yakın tarihte gerçekleşen en büyük pandemi, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Wuhan kentinde ortaya çıktığı düşünülen Koronavirüs (Covid-19) salgınıdır. Covid-19 pandemisinin getirdiği olumsuz etkinin ne kadar süreceği tam olarak bilinmemektedir. Bu bilinmezlik içerisinde birçok ülkede tedbir amaçlı getirilen kısıtlamalar sebebiyle birçok alanda olduğu gibi tüketici davranışlarında da bir takım değişimlere neden olmuştur. Bu değişimden etkilenen alanlarına başında ise e-ticaret sektörü gelmektedir. Pandemi koşullarında tüketiciler, online alışverişler gerçekleştirerek hem fiziksel teması en aza indirmiş hem de zamanlarını daha verimli kullanmışlardır. Bu çalışmanın amacı, Covid-19 pandemisinin e-ticaret sektöründe tüketici davranışlarında nasıl bir değişim yarattığını tespit etmektedir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması şeklinde yapılırken burada, literatürde pekte rastlanmayan ve birçok alanla bağlantılı şekilde yorumlama olanağı sağlayan PESTE analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda Covid-19'un getirdiği davranışlar tek bir alanda incelenmemiş bu davranışlar; politik, ekonomik, sosyolojik, teknolojik ve ekolojik olmak üzere 5 başlık altında analiz edilmiştir. Ayrıca literatürün dışında birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilen veriler incelenmiştir. Sonuç olarak, pandeminin getirdiği kısıtlamalar neticesinde Türkiye'de ve dünyada e-ticaret hacminin arttığı gözlemlenmiştir. Pandemi sürecinde tüketiciler özellikle sağlık, temizlik ve kişisel bakım ürünlerinde büyük bir talep oluşturmuştur. Öte yandan giyim, aksesuar ve lüks tüketim ürünlerinin talebinde ise azalma meydana gelmiştir. Son olarak bu çalışma Covid-19'un tüketici davranışına etkisinin PESTE analizi ile incelenmesi bakımından literatüre katkı sağladığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

COVID-19, Kriz, E-Ticaret, Tüketici Davranışları

ANALYSIS OF THE EFFECT OF AIRSPACE CLOSURE OF COUNTRIES ON ECONOMIC COSTS: PRE-COVID-19 AND AFTER COVID-19 COMPARISON

Lecturer, Gulcan GUZEL, *İstanbul Aydın University, Civil Aviation Cabin Services*, 34295, Istanbul, Turkey

e-mail: gulcanguzel@aydin.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-4786-0863

Lecturer, Deniz SULU, *İstanbul Aydın University, Civil Aviation Cabin Services*, 34295, Istanbul, Turkey

e-mail: denizsulu@aydin.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-4318-8579

Lecturer, Umit AYDIN, Bingol University, Bingol Social Sciences Vocational School, Bingol, Turkey,

e-mail: umitaydin@bingol.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-3819-3931

ABSTRACT

Airline companies; they pay an air traffic route (overflight) fee due to the use of countries' airspaces while performing their flights and for receiving some air traffic control services in the airspaces they use. Countries also charge some fees for the use of their airspace. These fees are determined by Eurocontrol for each country on the basis of the weight coefficient and distance coefficients of the aircraft. If a country's airspace is closed, that country will not be able to charge any fee for the use of its airspace. Therefore, no income will be obtained from here. At the same time, the airline company has to change the flight route and extend its duration or cancel its flight due to the closed airspace, and as a result, it incurs many costs such as more fuel, time, carbon emission and ticket cancellations. This situation significantly affects the profit margin and competitiveness of the airline company in question.

COVID-19 affects global economic life in many different ways. The aviation industry has undoubtedly been and continues to be one of the sectors most affected by the COVID-19 outbreak. In order to prevent the spread of the COVID-19 epidemic, some measures such as travel restrictions and airspace closure have been taken by local governments, especially at the points where the pandemic is most common, in line with the recommendations of WHO (World Health Organization). This study will examine the impact of airspace restrictions and closures on costs for countries and airlines after the COVID-19 outbreak. In the preliminary study, it was determined that there was a decrease in the revenues from transit passages in the countries studied, and it was found that the closure of the airspaces increased the costs of the airline companies and there was a significant decrease in the revenues from transit flights of the countries.

Key Words:

Aviation, Airspace Closure, Air Traffic Road (Overflight) Fare, Covid-19, Economic Costs.

COVID-19 PANDEMİSİNİN ENERJİ YOĞUNLUĞUNA ETKİLERİ

Öğr.Üyesi Dr. Umut ŞENALP, *Trakya Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi*,
22030 Edirne, Türkiye

e-mail: uerksansenalp@trakya.edu.tr

ORCID ID: 0000-0003-0261-3700

ÖZET

Türk imalat sanayinde enerji tüketimi, ekonomik büyümeye 31literatu olarak son yıllarda hızla artmıştır ve bu artışın devam etmesi beklenmektedir. Böylesi bir süreç, enerji üretimi açısından kendi kendine yeten bir ekonomiye zarar vermez, ancak Türkiye’de enerji ithalatına bağımlılık oranı son 30 yılda %50’den yaklaşık %80’e yükselmiştir. Ayrıca, ilgili literatürdeki araştırmalar, Türk imalat sanayiinin oldukça enerji yoğun olduğunu göstermektedir. Enerji tüketim seviyeleri, bir birim üretim için ne kadar enerji gerektiğini gösteren enerji yoğunluklarıyla oldukça ilişkilidir. Başka bir deyişle, yüksek (düşük) enerji yoğunluğu, düşük (yüksek) enerji verimliliği anlamına gelir.

Küresel salgını takiben, vakaların ülkemizde de görülmesi sonucu 2020 yılı Mart ayında uygulamaya konan katı kısıtlamaların ardından, ülkede enerji talebi de değişim göstermiştir. Elektrik talebi açısından endüstriyel tüketim %22 civarında azalırken, ticari tüketimde %30 azalma olmuştur. Bu çalışmanın amacı, COVID-19 salgınının Türk imalat sanayiinin enerji yoğunluğu üzerindeki etkisini incelemektir. Analizimizde, elektrik tüketimi Enerji Piyasası Denetleme Kurumu tarafından sağlanan saatlik elektrik talep verileri kullanılarak hesaplanacaktır. Bunun yanı sıra Gayri Safi Milli Hasıla verileri Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Elektronik Veri Dağıtım Sistemi’nden elde edilecektir. Son olarak, salgın süresince uygulanan kısıtlamaları ölçmek için, Oxford COVID-19 Government Response Tracker tarafından sağlanan ve seyahat kısıtlamaları ve okul kapanmaları gibi göstergeler üzerinden kısıtlamaları ölçen bir endeks kullanılacaktır. Çalışmamız, Türkiye’de üretim sektörünün enerji yoğunluğunu tartışan 31literature, COVID-19 salgınının etkilerini ve doğurabileceği fırsatları ortaya koyarak bir katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Enerji yoğunluğu, Üretim sektörü, COVID-19

THE IMPACT OF COVID-19 ON THE FINANCIAL PERFORMANCE OF BIST 50 COMPANIES

Research Assistant, Dr. Şahnaz KOCOĞLU, *Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Business Department, 06500, Ankara, Turkey*
e-mail: sahnaz.kocoglu@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-2061-1242

ABSTRACT

The aim of this study is to analyze how the financial performance of companies in Turkey is affected by the COVID-19 outbreak which has deeply changed the economic and social life in the world. For this purpose, BIST 50 companies were divided into sectors and evaluated in terms of return on assets and stock prices. Asset profitability is shown graphically in the last 3 quarters of 2019 and the first 3 quarters of 2020. For stock price performance, BIST 50 companies have been analyzed since the collapse of the global stock markets that started on February 20 and continued until April 7. Abnormal returns of sectors were calculated between April 7, 2020 and September 30, 2020. As a result of the analysis, the sector most adversely affected in terms of profitability and stock performance was the Transportation and Communication sector. In particular airline companies in Turkey have been the most adversely affected sector by the outbreak. The sector most positively affected by the epidemic in terms of profitability and stock performance has emerged as companies in the Wholesale and Retail sector. The companies most positively affected by the measures and restrictions taken within the scope of the COVID-19 epidemic, were large market chains that focused on online sales.

Key Words:

BIST 50, Return of Assets, Abnormal Return, COVID-19, Stock Return

GLOBAL VALUE CHAINS IN THE POST-PANDEMIC PERIOD: AN EVALUATION ON GOVERNANCE PROCESSES

Assist. Prof. Dr., Osman Seraceddin Sesliokuyucu, *Suleyman Demirel University, Civil Aviation School, 32260, Isparta, Turkey*
e-mail: osmansesliokuyucu@sdu.edu.tr ORDIC ID: 0000-0001-6539-0992

ABSTRACT

The COVID-19 related uncertainties in the world economy have brought important problems for countries and firms. The economic crises and locks, trade interruptions caused by the pandemic have caused unprecedented problems in the world. These uncertainties, which also affect the production processes that are segmented internationally, have brought to the agenda the re-evaluation of global value chains (GVC) that refers to a holistic approach in which production is carried out by different regions and firms and includes post-production activities. Reassessing the concept of governance, in which global industries are handled with a top-down perspective in GVC analyzes, is particularly important for managing the post-pandemic process. In this context, the study aims to present a policy proposal regarding the post-pandemic by addressing the governance concept that connects the leading firms and various supplier networks in GVC. As a result of the clear perception of the governance processes within the GVC, the transition to high value-added production processes within the chains and/or the firms operating in the network may converge with the leading firms. For this purpose, the evaluations of the studies in the literature regarding the processes after the recent crises in the world economy will be examined and the strategic governance forms of the firms in the GVC will be examined and suggestions for theory and practice will be presented. The findings obtained in the study are expected to offer suggestions regarding GVC after the pandemic in terms of actors operating at the local, regional and international levels.

Key Words:

Global Value Chains, Governance, COVID-19

CHANGES IN THE DAILY LIFE OF UNDERGRADUATE STUDENTS OF THE DEPARTMENT OF FINANCE AND BANKING IN THE COVID 19 ISOLATION PROCESS AND THEIR OPINIONS ON ONLINE EDUCATION IN THIS PROCESS

Assist. Prof. Dr., Zümrüt Hatun DEMİREL, *Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Sereflikochisar Applied Sciences, 06650, Ankara, Turkey*
e-mail: zdemirel@ybu.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-0300-6988

ABSTRACT

The aim of this study is to identify changes in the daily activities, attitudes and behaviors of undergraduate students attending at Ankara Yıldırım Beyazıt University in the isolation process of the Covid-19 pandemic in our country, as well as revealing their thoughts about online education, which is an education model that the majority have not experienced before. 573 students participated in the study in which the exploratory research model was applied. In the study, first of all descriptive statistics were obtained with descriptive analyzes on the answers given by the students to the variables. Then, live connections were made on the internet at different times with approximately 10 students and their opinions about the expressions in the questionnaire were examined. As a result of the research, it was determined that the students spent the most personal care and hygiene, as well as home hygiene, in their activities including daily life routines during the Covid-19 isolation process. During the Covid-19 pandemic isolation process, the highest increase in changes in students' attitudes and behaviors was observed in interest in initiatives for aid and in disputes and discussions at home. When the students' perceptions of online education were examined, it was concluded that distance education reduced their motivation to follow the lesson and to listen.

It has been concluded that university students, who were born into the digital world, become more dependent on the virtual world during the pandemic isolation process and pay more attention to their hygiene. It is thought that this study contributes to the literature by revealing the defense mechanism developed by young people in extraordinary situations by taking shelter in hygiene to protect their physical health and in the virtual world to protect their psychological health. In addition, it was determined that online education, which was tried for the first time on such a large scale, reduces students' motivation to follow lessons and their perception of deep content, and therefore, online education cannot be an alternative to face-to-face education yet, is another contribution of this study.

Key Words:

Covid-19, Pandemic Isolation Process, Finance and Banking, Online Education

COVID-19'UN ELEKTRİK PİYASASI VE ELEKTRİK İTHALAT-İHRACATINA ETKİLERİ

Assist. Prof.Dr. Umut SENALP, *Trakya Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, 22030 Edirne, Türkiye*
e-mail: uerksansenalp@trakya.edu.tr *ORCID ID: 0000-0003-0261-3700*

ÖZET

Ekonomik büyüme beraberinde tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinde enerji talebi artışını da beraberinde getirmektedir. İlgili literatürdeki çok sayıda çalışma, bir ekonomide enerji talep artışı ile milli gelir artışı arasında çok yüksek benzerlik olduğunu raporlamıştır. Türkiye özelinde değerlendirildiğinde, 2002-2007 arasında elektrik talebi %7 artarken Gayri Safi Yurt İçi Hasıla'daki (GSYİH) büyüme %7,1 olmuştur. Bu oranlar 2008-2012 döneminde elektrik talebi için %5, GSYİH için %4,1 iken 2013-2019 döneminde sırasıyla %3,3 ve %4,9 olarak hesaplanmıştır. Ekonomik büyüme ile el ele gerçekleşen enerji talebindeki bu artış, Türkiye gibi enerjide ithal bağımlılığı %80'e ulaşmış bir ülke için cari açık ve enerji güvenliği başta olmak üzere birçok sorun yaratmaktadır.

COVID-19 salgını takip eden süreçte, ülkede elektrik talebi %25 civarı düşmüş, Ağustos 2020 sonrasında 'yeni normal' sürecinde sanayi ve hizmet faaliyetlerinin artması sonucu tekrar yükselişe geçmiştir. Bu süreç elektrik üretimini, ithalatını dolayısı ile elektrik fiyatlarını da etkilemiştir. Elektrik fiyatları, iklim şartlarına, ekonomik gelişmelere ve emtia fiyatlarına oldukça duyarlı olmakla birlikte, fiyatları etkileyen en önemli faktörlerden biri olarak toplam tüketim ve toplam üretim ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, COVID-19 salgını takip eden süreçte, Türkiye'deki elektrik üretimi, tüketimi ve fiyatlaması ile yaşanan gelişmelerin elektrik ihracat ve ithalatına etkilerini tartışmak olacaktır. Analizimizde, elektrik tüketimi ve üretimi ve fiyatı, Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketi tarafından sağlanan Şeffaflık Platformu üzerinden yayımlanan saatlik elektrik talep ve üretim verileri kullanılarak hesaplanacaktır. Çalışmamız, COVID-19 salgınının enerji talebi ve arzı üzerine etkilerini tartışarak, enerji fiyatlaması ve enerji ithalatı konularını ele alan literatüre katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler:

Enerji fiyatları, Enerji ithalatı, COVID-19

WAYS OF THE IMPROVE CYBERSECURITY RESILIENCE IN REMOTE WORKING CONDITIONS

Research Assistant, Merve DINC, *Istanbul Okan University, Institute of Science*,
34959 İstanbul, Turkey
e-mail: mervdinc@stu.okan.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-1558-8375

ABSTRACT

Due to the COVID-19 pandemic, businesses adapted quickly by abruptly shifting employees to remote working. While remote working became the norm, the challenge organizations now face to the increasing rate of cybersecurity risks. During this period, successfully cyber-attacks have a great increase. Moreover, organizations must act quickly to mitigate the cybersecurity risks created by a sudden shift to remote work. Under this circumstances, one of the high priority job to do from organizations are protecting valuable data from risky employee behaviors targeted by hackers and social engineers. This study defines preventive security measures and offers suggestions for the elimination of possible risks based on humans errors and vulnerability. It also aims to raise awareness by explaining what the attackers' basic motivation is and in what ways they can achieve their goals. This paper explores the cyber risks and further offers recommendations for mitigating nefarious cyber influences upon organizations. This study provides information on the cybersecurity standards, how to establish an effective management system, unfold can be documented and maintained. In this way, cybersecurity resilience is attempted. This research focuses on the cybersecurity issues of employees working-from-home, and the constant struggle to secure confidential business and information outside of a proper office environment. To continue securely, organizations need to understand how their cyber risk profiles have changed and must revamp their strategies, training, and exercises to address threats and minimize risks.

Key Words:

COVID-19, Coronavirus, Cybersecurity, Teleworking, Remote Working

IMPACT OF COVID 19 ON CONSUMER BEHAVIOR

Phd Candidate, Seyda OK, *Ankara Hacı Bayram Veli University, Institute of Graduate Studies*, 06570, Ankara, Turkey
e-mail: seyda.ok@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-1157-1701

Prof.Dr. Belgin AYDINTAN, *Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Business Department*,06500, Ankara, Turkey
e-mail: belgin.aydintan@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-9057-4336

ABSTRACT

The covid-19 virus, which originated in wuhan, China and soon became a global epidemic, caused a rapid change in consumers ' purchasing behavior. It is known that unexpected periods of crisis affect the economic and psychological structure in particular, the resulting state of uncertainty and, accordingly, the differentiation of individuals in purchasing decisions. In this study, covid-19 was intended to reveal changes in consumer behavior. Due to the epidemic, countries ' introversion, restriction of many activities, enforcement of curfew, etc.sanctions have caused people to spend more time at home and consumers to adapt to a new order. While the uncertainty created by COVID-19 continues around the world, its impact is felt differently between countries. As a result, there are significant differences in how consumers will respond to the crisis and adapt to the next normal. Research reveals how consumers cope with the situation they are facing. In addition to increased spending, especially on food, there is a positive increase in demand in other areas, and consumers are adapting to brand new brands, channels and behaviors that they think they will not change. It can be stated that the change experienced in consumer behavior will continue due to the perception of uncertainty created by the troubled days we are in.

Key Words:

Consumer behavior. Crisis, Covid-19 pandemic

CHANGING E-COMMERCE DURING THE COVID-19 PANDEMIC IN TURKEY

Burcu TEKIN, Ankara Haci Bayram Veli University, Institute of Graduate Programs, Ankara, Turkey

e-mail: burcu.tekin@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-8967-9181

Prof.Dr. Belgin AYDINTAN, *Ankara Haci Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Business Department,06500, Ankara, Turkey*

e-mail: belgin.aydintan@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-9057-4336

ABSTRACT

At the end of 2019, coronavirus occurred in Wuhan (China) and then rapidly spread to the other parts of the world, including Turkey. The Covid-19 pandemic has altered people's lives. Especially in this pandemic period, the importance of e-commerce has started to increase. To reduce the spread of the virus, people are supposed to stay at home and this causes consumers to do online shopping. Due to the spread of Covid-19 pandemic, consumers have prefer e-commerce to meet their needs in this pandemic environment. The aim of the article is to investigate that e-commerce grew because of the Covid-19 pandemic and the demand changes for different product groups in Turkey. TÜİK (Turkish Statistical Institute) data indicates that there is an increase in demand in online sales of medicine, cosmetics, food supplements, deliveries from restaurants, furniture, home accessories, children toys, childcare items, cleaning and personal care materials has started with Covid-19. On the other hand, there is a decrease in a demand in online sales of holiday accommodation, other travel arrangements (such as, transport ticket), tickets for events. As a result, the consumption habits which means shopping from physical stores in previous years has started to change online platforms.

Key Words:

Covid-19 pandemic, e-Commerce, Consumer Demand

HEALTH ECONOMICS AND COVID-19: AN INTERNATIONAL COMPARISON OF HEALTH CARE ACCESSIBILITY

Lecturer; Suzan ODABASI, Usak University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, 64200, Usak, Turkey
e-mail: suzan.gurgil@usak.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-4646-8640

ABSTRACT

Coronavirus was an unexpected shock for many countries and their economies. In addition to the impact of coronavirus on public health, it also impacts on the world economy. As a result of rapid spread of coronavirus, the world economy and labor market faced with the very significant problems since the 2008 Financial Crisis. A recent report released by the Bureau of Labor Statistics (BLS) indicates that by the increase of 14% in the unemployment rate, the US economy witnessed a very sharp increase in the unemployment rates in the early stages of Covid-19 crisis. As a result, policymakers and researchers in health economics focus on the impact of health care accessibility and its impact on economics conditions during the COVID-19 pandemic. This study reviews the effects of Coronavirus / Covid-19 crisis across the demographic groups, industries and also role of accessing to health services in the OECD countries. A country level monthly data is used to show the link between health care accessibility, Covid-19 crisis, and economic outcomes among the OECD countries. The household survey data show that there is a remarkable change in the fulltime and part-time workers statistics. Among all major groups, teenagers are facing with the highest unemployment rate by 31.9%. Among the sectors, while leisure and hospitality has the highest unemployment rate, finance sectors has the lowest increase in unemployment rate by three percent rise.

Key words:

Pandemic, well-being, unemployment rate, COVID-19, health economics

PHILOSOPHY "COVID-19 IN THE CONTEXT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: SUCCESSES AND CHALLENGES

Khatira Guliyeva, *Head Of Multiculturalism And The Philosophy Of Tolerance Department, Institute Of Philosophy And Sosiology Of Azerbaijan National Academy of Sciences, AZ1073, Baku, Azerbaijan Republic*
e-mail: xatire_6262@mail.ru ORCID ID: 0000-0002-4889-6569

ABSTRACT

In our article "Covid-19 in the Context of Artificial Intelligence: Successes and Challenges", we discuss the role and importance of artificial intelligence, which dominates world thought in the contemporary era, in getting rid of the Covid-19 epidemic.

The effect and perception of artificial intelligence, which is the most important scientific and technical phenomenon of globalization and one of the new and serious issues of philosophy, on the human mind is clear.

Of course, the core of the progressive and regressive development of AI philosophy is also the main issue analyzed in this article, and special attention is paid to the importance of the progressive aspects of decline.

The author tries to trace the dynamics and obstacles in the public consciousness of the impact of Artificial Intelligence on the Covid-19 incident, which unites the whole world and all humanity in a single way of thinking and life. The article also refers to the works of world-renowned scientists and analyzes the importance of artificial intelligence and artificial intelligence philosophy in the pandemic period and the aftermath.

For example among the sources of analysis in this article, special attention is paid to the "Millennium Project" program document written by two well-known futurists-philosophers in the field of world forecasting, policy planning and analysis - Jerome C. Glenn and Theodore J. Gordon.

Thus, the purpose of the research and analysis in the article is to assess the solution of global problems facing humanity in the Covid-19 era, such as unemployment, education, health, economy, culture, with the help of artificial intelligence.

Key Words:

Keywords: artificial intelligence, Covid-19, Gerome, Gordon, humanity.

TÜRKİYE’DE AR-GE FAALİYETLERİNE YÖNELİK SAĞLANAN VERGİSEL TEŞVİK VE DESTEK UNSURLARI İLE “COVID-19” SALGINI SONRASI AR-GE TEŞVİKLERİ

Arş.Gör., Zehra AKGÜNGÖR, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 06570, Ankara, Türkiye
e-mail: zehra.yildirim@hbv.edu.tr ORCID ID: [0000-0003-4434-8896](https://orcid.org/0000-0003-4434-8896)

Arş.Gör., Arzu POLAT, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 06570, Ankara, Türkiye
e-mail: arzu.polat@hbv.edu.tr ORCID ID: [0000-0002-6251-8214](https://orcid.org/0000-0002-6251-8214)

ÖZET

Teşvik kavramı kullanım amacına ve yerine göre farklı şekilde tanımlanmaktadır. Türk Dil Kurumu'na göre "teşvik" kavramı; özendirme ve isteklendirme anlamına gelirken, ekonomi literatüründe "teşvik" kavramı maddi veya gayri maddi destek, devlet yardımı, özendirme, prim, destek ve sübvansiyon kavramlarını kapsamaktadır. Globalleşmeyle birlikte ülkeler rekabet üstünlüğü sağlama yarışına girmişlerdir. Bunu yaparken de gerek kendi ülkesindeki yatırımcıları gerekse diğer ülkelerdeki yabancı yatırımcıları çekmek için yatırımcılara cazip gelecek teşvik politikaları uyguladılar. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde uygulanmakta olan yatırım teşviklerinin tasarlanmasındaki en önemli amaç ise; başta Ar-Ge kapasitesini artırmak üzere, bölgesel kalkınmanın teşvik edilmesi, kalkınma, ekonomik büyümenin artırılması, cari açığın azaltılması, katma değeri yüksek yatırımların desteklenmesi, istihdam sorununun çözüme kavuşturulması, bölgelerin ihracat kapasitelerini artırarak dışa bağımlılığın azaltılmasıdır. Ar-Ge faaliyetlerine yönelik teşvikler ise, teşvik araçlarında amaçlarına göre sınıflandırılan teşvikler kapsamında yer almaktadır. Covid-19 salgının yaratmış olduğu olumsuzlukları önlemeye yönelik dünya genelinde ekonomiyi dengede tutabilmek için birçok teşvik politikaları uygulamaya konulmuştur. Örneğin Portekiz'de; Covid-19 salgının yaratmış olduğu sağlık hizmeti ihtiyaçları için Ar-Ge faaliyetlerine yönelik çalışmaların teşvikini sağlamak için hükümet tarafından 1,5 milyon Euro kaynak tahsisi sağlanmıştır. Türkiye'de de bu kapsamda Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Covid-19 salgını ile mücadele amacıyla birçok teşvik politikaları yürürlüğe girmiştir. Bu çalışmada, öncelikle Ar-Ge, Ar-Ge kanunları ve Türkiye'de Ar-Ge faaliyetlerine sağlanan vergisel teşvikler ve destek unsurları teorik boyutta ele alınmış, Ar-Ge'nin ekonomideki önemine değinilmiş, Covid-19 salgını sonrasında Ar-Ge teşviklerine yönelik Türkiye'de alınan mali önlemler ortaya konularak Türkiye'deki Ar-Ge teşvikleri incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Ar-Ge, Vergisel Teşvik ve Destekler, Covid-19 Sonrası Ar-Ge Teşvikleri.

THE IMPACT OF COVID-19 PANDEMIC OUTBREAK ON INVESTMENT PROPERTIES OF BIST COMPANIES

Ass. Prof. Abdülkadir KÖROĞLU, *Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Business Department, 06500, Ankara, Turkey*
e-mail: kadir.koroulu@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-8497-0810

ABSTRACT

According to Accounting Standards of Turkey, real estates for investment purposes should be reported separately from other real estates in the financial statements. Investment properties are properties that companies hold for capital gain and /or rental income. These real estates, which are not used for business activities and therefore do not affect the company's main operating performance, will not affect the main activities of the companies when they are disposed of.

The COVID-19 pandemic has caused companies around the world to shut down for a long time and to be unable to carry out their activities or to limit their production. The economies of almost all countries have shrunk and all sectors except a few sectors such as medicine and food have been adversely affected by the pandemic. During this period, financial difficulties arose, and many governments tried to finance companies in many ways such as tax deferral and direct income support. Companies have also sought ways to survive. The main difficulties in the enterprises were the decrease in demand, the production restrictions or the complete cessation of production, trying to cope with fixed expenses such as labor. Considering the difficulties in accession to finance in Turkey, investment properties appeared as an alternative way to finance the company. In this study, I intent to analyze if the companies in Turkey have used investment properties to finance the operations. For this purpose, the financial data of Borsa Istanbul (BIST) companies operating in the manufacturing industry before and after the pandemic were examined. By analyzing the changes in investment properties, the financial preferences of the companies have been tried to be revealed.

The results reveal that a significant change was observed in investment properties in the period before and after the pandemic, and a decrease was observed in such properties ignoring the valuation differences.

Key Words:

COVID-19, Investment Properties, BIST, Finance

ÇEVRESEL KUZNETS EĞRİSİNİN GEÇERLİLİĞİ: OECD ÜLKELERİ İÇİN SEKTÖREL ANALİZ

Arş.Gör., Sedat Alataş, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Aydın, Turkey
e-mail: sedat.alatas@adu.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-3764-8746

ÖZET

Bu çalışma Çevresel Kuznets eğrisinin (EKC) geçerliliğini karbon emisyonlarındaki sektörel farklılıkları dikkate alarak test etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında yürütülen ampirik analiz 1971-2018 dönemini ve 28 İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD) ülkesini kapsamaktadır. Kullanılan ekonometrik yöntem yatay-kesit bağımlılığı ve 43iteratur heterojenliğini dikkate alan ikinci nesil panel 43ite teknikleridir. Çalışmada analiz edilen beş farklı sektör bulunmaktadır: enerji, konut, ulaştırma, sanayi ve diğer. Mevcut literatürde söz konusu sektörlerin ampirik açıdan ve karşılaştırılmalı olarak EKC hipotezi bağlamında analiz edildiği başka bir çalışma bulunmamaktadır. Bu bağlamda, bu çalışmanın 43iterature önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Elde edilen sonuçlar, EKC hipotezinin enerji, ulaştırma ve sanayi sektörleri için geçerli olduğunu göstermektedir. Ayrıca, tüm sektörler için sektörel emisyonların en önemli belirleyicisi enerji tüketimidir.

Anahtar Kelimeler:

CO2 emisyonları, Çevresel Kuznets Eğrisi, Sektörel Analiz, OECD

COVID 19 SALGINININ KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİ AZALTMAK İÇİN EKONOMİK TEŞVİK ÖNERİLERİ

Arş.Gör., Arzu POLAT, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 06570, Ankara, Türkiye
e-mail: arzu.polat@hbv.edu.tr *ORCID ID:* [0000-0002-6251-8214](https://orcid.org/0000-0002-6251-8214)

Arş.Gör., Zehra AKGÜNGÖR, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 06570, Ankara, Türkiye
e-mail: zehra.yildirim@hbv.edu.tr *ORCID ID:* [0000-0003-4434-8896](https://orcid.org/0000-0003-4434-8896)

ÖZET

Bu çalışma ile Covid 19'un virüs olarak insan ayrımı yapmazken, sağlık, sosyal ve ekonomik etkilerinin kadın ve erkeklerde farklı olduğundan hareketle cinsiyet eşitliğinin sağlanması için kadınlara ekonomik teşvik sağlanmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Dünya Bankasının 'Kadınlar, İş Dünyası ve Hukuk, 2021' raporu başta olmak üzere 'Kadınlar ve Covid 19' ile ilgili araştırma raporlarının verilerinin değerlendirilmesi ile teşvik önerileri sunmaktadır.

Salgınlar ile birlikte toplumların eşitlik konusundaki eksiklikleri daha çok ortaya çıkmakta, bu da hükümetlere bu eksikliği gidermek için fırsatlar sunmaktadır. Covid 19 ve sonrasında kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesi için teşviklerin yapılması gerekmektedir.

Covid 19 salgını dünya genelinde hem sağlık hem sosyal hem de ekonomik anlamda ağır tahribatlar yaratarak bir yıkıma sebebiyet vermektedir. Bu yıkımda ise işlerini kaybetme konusunda daha riskli olan kadınlar yükün büyük kısmını taşımak durumunda kalmaktadır. Kadınların düşük ücretli işgücünün çoğunluğunu oluşturduğu ve ağır darbe alan sektörlerde çalıştığı düşünüldüğünde işlerini bırakma ihtimallerinin daha yüksek olduğu aşikardır. Ayrıca salgın koşullarında aile hayatı ile iş hayatının daha da iç içe geçmesi ile birlikte kadınların yüklerinin artması cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının önemini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır.

Kadınlar işletmelerde, tarımda, girişimci veya çalışan olarak ya da ücretsiz evde bakım hizmetleri yaparak ekonomiye muazzam bir şekilde katkıda bulunmaktadır. Dünya Bankasının 'Kadınlar, İş Dünyası ve Hukuk, 2021' raporuna göre 88 ekonomide, yasalar kadınların çalışabileceği işleri ve saatleri kısıtlayarak 2,6 milyar kadını etkilemiş, bu da mesleki ayrımcılığa yol açarak kadınların eğitim, perakende, turizm, konaklama ve ev hizmetleri gibi COVID-19 kesintilerinden daha fazla etkilenen işlerde daha fazla temsil edilmesine neden olmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Covid 19, Salgın, Kadın, Ekonomik Teşvik.

COVID-19 CASES INFLUENCING THE EXCHANGE MARKETS ON THE EXAMPLE OF TURKEY, USA AND POLAND

Prof.Dr. Monika BOLEK, University of Lodz, Faculty of Economics and Sociology,
Lodz, Poland

e-mail: monika.bolek@uni.lodz.pl ORCID ID: 0000-0001-9376-1105

ABSTRACT

The goal of the paper is related to the analysis of the influence of the covid-19 cases announcements on the stock markets in Turkey, USA and Poland after one year of pandemic. The indices representing the situation of exchanges: WIG from Warsaw Stock Exchange, NASDAQ from USA and XU100 from Istanbul Stock Exchange were taken into consideration for the correlation and panel data OLS analysis. The findings show the negative influence of number of cases on the stock indices on markets taken into consideration and the strength of the influence was the highest in Poland. The study confirmed the impact of number of cases on the capital markets indices and indicated the differences of markets reactions during the pandemic.

Key Words:

covid-19, stock exchange index

PANDEMİYLE YAŞAMAK: COVID-19 PANDEMİSİNİN 1'NCİ YILINDA ÇALIŞANLARIN KAYGI DÜZEYLERİNİN İŞ STRESİNE ETKİSİNDE POZİTİF PSİKOLOJİK SERMAYENİN ARACI ROLÜ

Dr., Ümit ŞEVİK, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, 06805, Ankara, Türkiye
e-mail: umit.sevik@jsga.edu.tr ORCID ID: ORCID 000-0002-3543-5923

ÖZET

Bu çalışmada çalışanların kaygı düzeylerinin iş stresine etkisinde pozitif psikolojik sermayenin aracı rolü araştırılmış olup Covid-19 pandemisinin 1'nci yılına yönelik tespitler yapılmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda Ankara ilinde görev yapan özel güvenlik personeline nicel araştırma kapsamında anket uygulanmıştır/uygulanmaktadır. Çalışmada kaygı düzeylerine yönelik Spielberger ve diğ. (1970) tarafından geliştirilen durumluk/sürekli kaygı envanteri, House ve Rizza (1972) tarafından geliştirilen iş stresi ölçeği ve Luthans ve diğ. (2007) tarafından geliştirilen pozitif psikolojik sermaye ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada ölçeklerin orijinal halinin Türkçe'ye uyarlanmış halleri kullanılmıştır. Anket sonuçları AMOS 24 programı kullanılarak yapısal eşitlik modeli ile analiz edilmiştir/edilecektir. Alan yazında Covid-19 pandemisinin stres ile kaygı düzeylerini artırdığı ve bununla baş etmek için danışmanlık hizmeti verilmesi ve online psikolojik müdahale programlarının geliştirilmesine yönelik çalışmalarla birlikte pozitif psikolojik sermayenin olumsuz duygularda etkili olduğu ve özellikle stres ile kaygı düzeylerini azalttığına dair çalışmalar da bulunmaktadır. Bu kapsamda çalışmada pandemi şartlarında da sahada olan özel güvenlik personelinin kaygı düzeylerinden dolayı oluşacak iş stresini pozitif psikolojik sermayenin azaltması beklenmektedir. Elde edilecek sonuçlar, geliştirilebilir ve etkin bir şekilde yönetilebilir bir kavram olan pozitif psikolojik sermaye düzeyinin geliştirilmesinin pandemi döneminde çalışanların iş stresi ile baş edebilmesinde yöneticilerin kullanabileceği etkin bir argüman olduğu konusunda uygulamaya katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda elde edilen sonuçların pandemi sonrasında normalleşme döneminde veya yaşanabilecek başka pandemi şartlarıyla kıyaslama yapılabileceği konusu gelecekte yapılacak çalışmalara tavsiye olarak sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler:

Durumluk Kaygı, Sürekli Kaygı, Pozitif Psikolojik Sermaye, İş Stresi

TÜRKİYE’DE COVID-19 PANDEMİSİ’NİN KÜLTÜR EKONOMİSİNE SEKTÖREL ETKİLERİ

Öğr.Gör. Dr., Göktuğ ŞAHİN, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Tapu Kadastro Yüksekokulu, 06450, Ankara, Türkiye
e-mail: goktug.sahin@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-9925-9132

ÖZET

Kültürün ve ekonominin birbirleriyle olan etkileşimini somut biçimde konu edinen Kültür Ekonomisi, temelinde oligopol/oligopson piyasa yapısına sahip ve 1940'lı yıllardan itibaren kavramlaştırılan kültür endüstrilerinin mikro/makro düzeyde incelendiği bir alandır. Kültür Ekonomisi, 'ekonomik analizin gerek kamu gerekse özel sektörün sahip olduğu tüm yaratıcı ve sahne sanatları, kültürel miras ve kültür endüstrilerine yönelik uygulanmasıdır' (ACEI, t.y.) ve ekonomiler açısından önemi giderek daha da fark edilmektedir (Şen, 2017). Kültür Ekonomisi, 11. Kalkınma Planı ve 2023 Hedefleri'nde vurgulandığı üzere ekonomiye sağladığı çarpan etkisiyle sürdürülebilir ekonomik kalkınma/büyüme açısından itici bir güç niteliğindeki köklü geçmişin ve kültürel birikimin hayli yoğun olduğu Türkiye'de, bu alanda gerçekleştirilen akademik çalışmaların sayısının yetersizliği dikkat çekmektedir.

Dünya Ekonomisi için en sıra dışı ve beklenmedik gelişmelerden COVID-19 Pandemisi nedeniyle yaşanan daralma, hizmet yoğun nitelikteki kültür endüstrilerinde kendisini yoğun olarak hissettirmiştir. Türkiye'de yaşanan olumsuz pandemi koşullarına rağmen son 10 yılda ulusal ve uluslararası düzeyde ekonomiye sağladığı katma değer giderek arttığı kültür endüstrisi, önemini halen korumaktadır. Kültür Ekonomisi alanında Türkiye'deki resmî ve güncel veri arzı kısıtlı düzeyde olmakla birlikte sektörün kendi içinde gerçekleştirdiği araştırmalar, pandemi dönemindeki ciddi boyutlu sektörel daralmanın analizine yardımcı olmaktadır. Pandeminin hemen öncesi olan 2019 yılı incelendiğinde GSYH'ye oranı %1,3 düzeyindeki kültür harcamaları 57 milyar TL'ye ulaşmıştır. Uluslararası ticaret kapsamında kültürel mallar açısından ticaret fazlası verildiği gözlenirken ihracat ve ithalatta sırasıyla %26,5 ve %29,6 artış söz konusudur. Kültür endüstrisindeki girişimlerin cirosu %11,4 artış gösterirken istihdam edilen kişi sayısında %3,9 düşüş gerçekleşmiştir. 2020 yılındaki pandemi dönemi değerlendirildiğinde alınan önlemlere/teşviklere rağmen sektördeki daralmanın dramatik düzeyde olduğu ve Türkiye'deki kültürel harcamalarda devletin baskın payının daha da arttığı görülmektedir. (TÜİK 2020).

Türkiye'de Kültür Ekonomisi kapsamında COVID-19 Pandemisi'nin ilk yılına dair sektörel etkilerinin incelendiği ve akademik literatüre katkının amaçlandığı çalışmada, dönemler ve ülkeler nezdinde gerçekleştirilen karşılaştırmalı etki analiziyle öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19 Pandemisi, Kültür Ekonomisi, Sektörel Etki, Türkiye

GLOBALIZATION, FAILURE OF THE MARKET AND RISING ROLES OF THE NATIONS-STATES DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Lecturer, Dr., Orhan CENGİZ, *Cukurova University, Pozanti Vocational School, Department Of Accounting And Taxation, 01470, Adana, Turkey*
e-mail: ocengiz@cu.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-1883-4754

ABSTRACT

Since the 1980s, policies in which the state's economic roles decreased with globalization have been dominant on a global scale. In this process, the obstacles on trade and capital were removed and an economic model was built within the framework of neo-liberal policies in the global economy. After the 2008 global financial crisis, many countries, especially developed liberal countries, experienced a period in which the state's intervention areas increased. In the global atmosphere where the impacts of the crisis continued to a certain extent, the Covid-19 pandemic, which started in China at the end of 2019 and spread worldwide, had profound impacts in every field. The integration of countries with each other makes it easier for crises in a country or region to spread worldwide in a short time. The Covid-19 pandemic experienced in the economic structure in question has revealed once again that the markets do not have the dynamics to eliminate the imbalances automatically. Public interventions have gained importance in the face of congestions in the global supply chain, inadequate functioning of the market, losses in employment, and the collapse of the health system in countries where the private health system is dominant.

In this study, the increasing roles of nation-states in the economy and other areas in the face of market failure are examined based on the impacts of the Covid-19 pandemic, one of the biggest crises of the 21st century. In the study, state interventions' scope and nature are handled comparatively, based on country examples. The main findings are as follows: i) It is predicted that the globalizing world economy's healthier functioning is possible not by minimizing the state's roles but by effective state capacity. ii) It has emerged that the role of the public sector in the provision of public goods such as education and health is crucial, and this process will force the state to change towards digitalization and to be more inclusive. iii) Covid-19 has mobilized the dynamics that will bring along a process where globalization will be questioned and regional cooperation will gain importance.

Key Words:

Covid-19, Globalization, Nation-States

COVID-19 PANDEMİSİNİN TÜKETİCİ DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ VE KISA/UZUN VADELİ DEĞİŞİM BEKLENTİLERİ

Dr. Öğr.Üyesi., Enis Yakut, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İşletme Fakültesi, 45140, Manisa, Türkiye
e-mail: enis.yakut@sbu.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-7201-7827

ÖZET

Covid-19 pandemisinin tüm dünyada büyük değişiklikler meydana getirdiği gayet açıktır. Tüm dünyanın eve kapandığı bu dönemde tüketicilerin alışkanlık ve davranışlarında da büyük değişiklikler meydana gelmiş, bu değişiklikler başta e-ticaret olmak üzere işletmelere de yansımış (Bhatti vd., 2020) ve işletmeler de bu değişiklikler ışığında süreçlerini bu farklılıklara adapte etmeye çalışmışlardır. Bu süreç içerisinde tüketiciler çok fazla bilgi akışına maruz kalmışlar, beklenmedik davranışlar ortaya koymuşlar ve kendilerinden beklenmeyen ve/veya sıra dışı alışverişler yapma eğilimi göstermişlerdir (Laato vd., 2020). Ancak tüketici davranışlarındaki bu değişikliklerin ne ölçüde kalıcı olduğu ve kısa/uzun vadeli ne gibi etkileri olacağı firmaların pazarlama stratejileri için oldukça önemlidir (Sheth, 2020). Zira tüketicilerin pandemi bittiğinde işletmelerden farklı beklentileri olacağı aşikârdır. Önceden bir alışveriş merkezine gittiklerinde güzel vakit geçirmeyi hedefleyen tüketicilerin, bu süreçten sonra temizlik, ferahlık, havalandırma, dokunmasız ekranlar gibi farklı faktörlere öncelik vermeleri muhtemeldir (Roggeveen & Sethuraman, 2020). Bunun yanında pandemi sürecinde bazı işletmelerin göstermiş olduğu etik dışı davranışlar da mutlak surette tüketicilerin pandemi sonrası tercihlerine önemli ölçüde etki edecektir (He & Harris, 2020, Kirk & Rifkin, 2020). Ayrıca bazı tüketiciler ihtiyaç sahibi ve savunmasız (yaşlı, engelli) bireylere yardımcı davranışlar göstermişlerse de, tüketicilerin büyük bir kısmı da sadece kendi menfaatlerini düşünerek hareket etmişlerdir (He & Harris, 2020). Bu sebeple, işletmelerin hem kendi ve pazarın etik değerlerini hem de tüketicilerin panik zamanlarında değişen etik değerlerini karar mekanizmalarına dâhil etmeleri bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu çalışmada, tüm bu faktörler göz önüne alınarak pandemi sürecinde yapılmış çalışmalardan faydalanılarak pazarlama akademisyen ve uygulamacılarına bir projeksiyon çizilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Covid-19, Tüketici davranışı, pazarlama, pandemi,

COVID-19 DÖNEMİNDE KARIYER YÖNETİMİ VE KARIYER GELİŞİMİNDE YAŞANAN SORUNLAR

Dr. Öğr.Üyesi, Duygu HİDİROĞLU, Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, 33343 Mersin, Türkiye

e-mail: duyguhdr@mersin.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-2647-8750

ÖZET

İşletmeler özellikle Covid-19 dönemi gibi kriz dönemlerinde çalışanların kariyer gelişimlerine destek olmalı, varsa kariyer gelişimindeki sorunları bütüncül bir yaklaşımla ele alarak çözüme ulaştırmalı ve nitelikli insan kaynağını elinde tutarak en verimli biçimde firma hedeflerine ulaşmak için kullanmaya devam etmelidirler. Bu çalışmanın amacı Covid-19 döneminde işletmelerde kariyer yönetimini ve kariyer gelişimini kapsamlı biçimde ele almaktır. Çalışmada ilk olarak kapsamlı biçimde kariyer kavramı ile bireysel keşif evresi, kariyer planlama evresi, kariyer orta evresi, kariyer son evresi ve kariyerde azalma evresi olmak üzere 5 aşamada kariyer evreleri ele alınacaktır. Daha sonra kariyer yönetimi ve kariyer gelişimi hakkında bilgiler verilecektir. Çalışmanın son bölümünde ise Covid-19 döneminde karşılaşılan kariyer gelişim sorunları tartışılacaktır.

Önemli araştırmaların yer aldığı en güncel kaynaklardan elde edilen bulgular ışığında; Covid-19 döneminde kariyer gelişiminde işletmelerde yaşanan ve en sık karşılaşılan 5 sorun tespit edilmiştir. Bu sorunlar bireylerin performansında azalma sorunu, işverenin gözünde değer kaybetme sorunu, işverenin işten çıkarması sorunu, bireylerde psikolojik sorunlar ve kariyerde engellenme sorunudur. Detaylı literatür taraması sonucu Covid-19 döneminde kariyer gelişiminde işletmelerde en sık karşılaşılan sorunların; bireylerin kariyerlerinin son evrelerinde sıklıkla karşılaştığı sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada bu sorunların ne olduğu detaylıca açıklanmış, neden ortaya çıktığından bahsedilmiş ve çözümlerine yönelik birtakım önerilerde bulunulmuştur. Çalışmanın hem akademik literatüre katkı sunması hem de iş hayatında salgın dönemiyle işletmelerde ortaya çıkan yeni kariyer yönetimi ve gelişimi sorunlarına çözüm geliştirmeye katkı sunması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

İşletmelerde Kariyer Yönetimi, Kariyer Gelişimi, Kariyer Sorunları, Covid-19 Dönemi, Kariyer Evreleri

THE EFFECT OF SUPERVISORS' VIRTUAL TECHNOLOGY COMPETENCE ON PERCEIVED ORGANIZATIONAL SUPPORT: THE MEDIATING ROLE OF PERCEIVED SUPERVISOR SUPPORT

Lecturer Dr. Zulfi Umut OZKARA, *Ankara Haci Bayram Veli University, College of Banking and Insurance, Department of Finance and Banking, Ankara, Turkey*

e-mail: umut.ozkara@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-5031-808X

ABSTRACT

Along with the Covid-19 pandemic, nowadays, the style of electronic leadership exhibited by supervisors in the virtual environment has become a more intriguing phenomenon in organizations. Virtual technology competence is the core dimension of electronic leadership. This study investigated the relationships among supervisors' virtual technology competence, perceived supervisor support, and perceived organizational support. Dataset of the study consisted of 307 questionnaires gathered from specialists and assistant specialists working in the central units of a ministry in Turkey. The data were analyzed via SPSS 24 software program. "Overall exploratory factor", "reliability", "Pearson correlation", "hierarchical regression", and "Sobel test" analyses were performed in this study. According to the analysis results in terms of participants in this study, supervisors' virtual technology competence directly affects perceived supervisor support in a significant and positive way. And then, perceived supervisor support has a direct, significant and positive effect on perceived organizational support. In addition, supervisors' virtual technology competence affects perceived organizational support in a significant and positive way both directly and indirectly through perceived supervisor support. Therefore, perceived supervisor support has a partial mediating role in the mechanism established within the scope of the study. It is concluded that it is possible to contribute to the organization both through the enhancing effects of an increase in supervisors' level of virtual technology competence on the levels of perceived supervisor support and organizational support, and through the enhancing effect of an increase in the level of perceived supervisor support on the level of perceived organizational support.

Keywords: *Electronic leadership, Virtual technology competence, Perceived supervisor support, Perceived organizational support, Social exchange theory, Role theory.*

AN AUTHENTIC BRIDGE BETWEEN COVID-19 AND ART HISTORY: THE REVIEW OF GENEVIEVE BLAIS'S ARTISTIC REMARKED PRODUCTIONS

Lecturer, Gamze AR, Bartin UNIVERSITY, *Academy of Foreign Languages, Bartin, TURKEY*

e-mail: gamzear@bartin.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-8918-212

ABSTRACT

Covid-19 is a crucial problem in recent history and people are getting desperate against this virus. However, some are trying to increase the motivation of people against this troublesome with creative ideas. One of them is the artist Genevieve Blais who formed the art history in the mood of Covid-19. Her authentic style attributes diverse perspectives into the world of art as its effects are catchier than other techniques. The methods which Blais used in her art narrates Covid-19 while integrating past and present together in that people love to travel throughout history. At that point, this study aims to reflect how the cultural heritage combines with the recent pandemic situation and this method constructs an outstanding interest in the art history and pandemic consciousness. This study will focus on these artistic works with the effects of Covid-19 and its results. Why did Genevieve Blais prefer to reflect this style? How did she get the idea of this artistic creation? From which perspectives is she involved in the process? We are still suffering from the bad results of Covid-19 in that many people are captivated into their homes. This event provides to understand the value of world and many people consider this pandemic situation as a warning against all destructive human deeds. This study will reveal the effects and consequences of Covid-19 with the authentic creations such as ancient paintings in the version of pandemic productions.

Key Words:

Covid-19; Genevieve Blais; Art History; artistic productions; culture

KORONAVİRÜS SALGINININ TÜRKİYE ÜZERİNDEKİ EKONOMİK ETKİLERİ

Ümit ŞAHBAZ, *Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye*
ORCID ID: 0000-0002-1712-6465

Asoc. Prof. Dr. Senem Çakmak ŞAHİN, *Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İstanbul, Türkiye*
e-mail: cakmaks@yildiz.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-3395-9122

ÖZET

Dünyada günümüze kadar çok sayıda salgın hastalık meydana gelmiştir. Salgın hastalıkların ortaya çıkması ve yayılmasında nüfus artışı, sağlık koşullarının elverişsiz olması, yetersiz ve sağlıksız beslenme gibi birçok faktör etkili olmuştur. Orta Çağ'da meydana gelen kara veba salgını, Avrupa kıtasında milyonlarca insanın ölümüne sebep olmuştur. Birinci Dünya Savaşı yıllarında milyonlarca insanın hayatına mal olan İspanyol gribi ortaya çıkmıştır. 21.yüzyılın başlarına gelindiğinde ise salgın hastalıklar daha sık yaşanmaya başlamıştır. SARS gribi, kuş gribi ve domuz gribi gibi salgın hastalıklar bütün dünyada etkisini göstermiştir.

İnsanlığın maruz kaldığı son salgın hastalık ise koronavirüs salgınıdır. İlk defa Aralık 2019'da Çin'de tespit edilen hastalık kademeli bir şekilde tüm dünyaya yayılmıştır. Milyonlarca insana virüs bulaşmış, milyondan fazla insan bu virüsten hayatını kaybetmiştir. Birinci Dünya Savaşı yıllarında ortaya çıkan İspanyol gribinden sonra en büyük salgın hastalık olan koronavirüs salgını günümüzde halen etkisini devam ettirmektedir.

Koronavirüs salgını sürecinde insanların yaşam tarzlarının yanında hem hanehalkının hem de ülkelerin ekonomisi ciddi şekilde olumsuz etkilenmiştir. Salgın sürecinde yaşanan sokağa çıkma kısıtlamaları, insanların gıda, temizlik ürünleri dışındaki mallara talep oluşturmaması ve bu yüzden firmaların üretimlerini durdurması veya yavaşlatmasından dolayı insanların gelirleri bu dönemde düşmüştür. Türkiye ekonomisinde özellikle ikinci çeyrekte yaklaşık %10 daralma gözlenmiştir. Daha sonraki çeyreklerde toparlanma gözlenerek 2020 yılı pozitif bir büyüme ile kapatılmıştır. Büyümenin yanında birçok makro değişken ve sektör olumsuz şekilde etkilenmiştir.

Bu çalışmada, tarihte meydana gelmiş salgın hastalıklar, dünyada etkisini gösteren koronavirüs salgınının Türkiye ekonomisinin makro değişkenlerini nasıl etkilediği, sektörlerin ekonomik faaliyetlerinde ne boyutta gerileme yaşandığı incelenmektedir. Çalışmada, koronavirüs salgınından dolayı ekonomik değişkenlerdeki değişimler yorumlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Koronavirüs, Salgın Hastalık, Türkiye Ekonomisi

COVID-19 PERİYODU SÜRECİNDE PARA POLİTİKASINDAKİ DEĞİŞİMİN BORSA İSTANBUL (BİST) ANA SEKTÖR BETALARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Dr. Öğr.Üyesi, Barış KOCAARSLAN, *Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler
FAköltesi, İşletme Bölümü, 77200 Yalova, Türkiye*
e-mail: baris.kocaarслан@yalova.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-4492-980X

ÖZET

COVID-19 pandemisinin global ekonomilerin geleceğine dair yarattığı belirsizlik ortamı hem gelişmiş hem de gelişmekte olan piyasalarda ciddi dalgalanmalara yol açarak yatırımcıların risk iştahında önemli değişikliklere neden olmuştur. Bu süreç boyunca reel ekonomiye destek olmak ve belirsizliğin yarattığı artan risk algısının önüne geçebilmek amacıyla ülkeler para ve maliye politikalarında önemli değişikliklere gitmişlerdir. Dünya genelinde bu değişikliklerden en göze çarpanı merkez bankalarının genişletici para politikalarını benimseyip para arzını önemli ölçüde arttırmalarıdır. Bu çalışmanın amacı COVID-19 periyodu sürecinde Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) para politikasındaki değişimin Borsa İstanbul (BİST) ana sektör betaları (sistemik riskleri) üzerindeki etkisini incelemektir. Bu amaçla, reel faizin negatif veya pozitif olduğu periyotlar dikkate alınarak COVID-19 periyodu iki ayrı periyoda ayrılmıştır. Sektör betalarının tahmininde tek endeks modeli (piyasa modeli) kullanılmıştır. Elde edilen analiz sonuçlarına göre, para politikasındaki değişikliğin ana sektör betaları (sektör getirilerinin piyasa portföy getirisine olan duyarlılığı) üzerinde önemli değişikliğe neden olduğu gözlemlenmiştir. Reel faizin negatif olduğu periyoda kıyasla, reel faizin pozitif olduğu periyotta BİST Mali endeks betasında önemli oranda artış olduğu gözlenirken, BİST Sınai, BİST Teknoloji ve BİST Hizmetler endeksleri betalarında dikkate değer azalışlar görülmüştür. Çalışmanın sonuçları, para politikası hedefindeki değişikliğin küresel yatırımcıların risk algısını değiştirdiğine ve yatırımcıların sektöre özgü riskleri yeniden değerlendirmesine neden olduğuna işaret ediyor. Bu sonuçlar politika yapıcılar ve piyasa katılımcıları için önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Ana Sektör Endeksleri, Beta (Sistemik Risk), Para Politikası, COVID-19

İŞGÖRENLERDE COVID-19 KAYGISI VE DEMOGRAFİK ANALİZ

Dr. Öğr. Üyesi, Gökdeniz KALKIN, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Dalaman Sivil Havacılık Bölümü, 48000, Muğla, Türkiye*
e-mail: gokdenizkalkin@mu.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-9200-5893

Doç. P. Alb. Haluk ERDEM, *Milli Savunma Üniversitesi, Kara Harp Okulu, Ankara, Türkiye*
e-mail: halukerdem4244@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-1980-9075

ÖZET

Bu çalışmada Türkiye'de özel ve kamu sektöründe çalışan işgörenlerin Covid-19 döneminde yaşadığı endişenin boyutu ve bunun demografik değişkenlere göre karşılaştırmalarını yapmak amaçlanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğin yapısal geçerliliğini belirleyebilmek amacıyla öncelikle Keşfedici Faktör Analizi (KFA), Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmış, değişkenler arası anlamlı farklılıkları belirlemek için ise t-testi ve ANOVA testi yapılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde kadınların erkeklere göre koronavirüs endişelerinin anlamlı bir şekilde daha fazla olduğu fakat kamu-özel sektör çalışanları arasında ve yaş farklılıklarına göre koronavirüs endişesi açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler:

COVID-19, COVID-19 Kaygısı, Sağlık Kaygısı, İşgörenler

THE IMPACT OF COVID-19 OUTBREAK ON THE RELATIONSHIP BETWEEN BIST 100 INDEX RETURN AND CONSUMER SENTIMENT IN TURKEY AND USA

Assist. Prof.Dr. Ecenur UGURLU YILDIRIM, Ankara Social Sciences University, Faculty of Political Sciences,06050, Ankara, Turkey
e-mail: ecenur.yildirim@asbu.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-6465-4781

Research Assist. Dr.,Ozge DINC CAVLAK, Ankara Haci Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, 06370, Ankara, Turkey
e-mail :ozge.dinc@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-7728-983X

ABSTRACT

The COVID-19 Outbreak, which has serious effects all over the World, has also severely affected global financial markets causing significant losses in returns. Due to an uncertain environment, people avoid investing in the stock market resulting in a behavior change, especially for individual investors. Consumer sentiment, which is considered as an economic indicator measuring how optimistic consumers feel about their investments and the state of the economy, needs to be investigated in the epidemic process. This study aims to examine the impact of the COVID-19 outbreak on the relationship between BIST 100 Index returns and consumer sentiment in Turkey and the USA for the period of 2010-2021 on monthly basis. ARDL methodology is mainly used to reveal the causality relationship between consumer sentiment and BIST 100 Index returns. Cointegration relationships suggest that while there is no significant impact of consumer sentiment on BIST 100 Index returns in the long run for both Turkey and the US for the whole period, a positive long-run relationship is observed between consumer sentiment and BIST 100 Index returns in the COVID-19 period for Turkey. Further, the short-run relationship implies that an increase in consumer sentiment in Turkey also causes an increase in BIST 100 Index returns for the COVID-19 period. These findings suggest that fear associated with adverse shocks affects the stock market by changing investors' behavior.

Key Words:

COVID-19 Outbreak, Consumer Sentiment, BIST100 Index.

COVID-19 SALGININ İŞLETMELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN VIKOR TABANLI SINIFLANDIRMA YÖNTEMİ İLE ANALİZİ

Arş.Gör.Dr. Muhammet Enes AKPINAR, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Manisa, Türkiye*
e-mail: enes.akpinar@cbu.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-1309-5286

ÖZET

Çin'in Wuhan kentinde 2019 yılının Aralık ayında ortaya çıkan korona virüs (COVID-19), kısa sürede dünya genelinde yayılarak milyonlarca insanın enfekte olmasına sebep olmuştur. Bununla birlikte, enfekte olan kişilerden yaklaşık 3 milyona yakını bu salgından dolayı hayatını kaybetmiştir. Hiç kuşkusuz küresel bir tehdit olan virüs, insan hayatının birçok aşamasında değişikliğe sebep olmuştur. Güncel alışkanlıklar yerini 'yeni normal' diye adlandırılan bazı davranışlara bırakmak zorunda kalmıştır. Bireyler bu süreçte 'yeni normal' kavramına alışırken bu salgından etkilenen işletmeler de bu kavrama adapta olmak durumunda kalmışlardır. Zira işletmeler de kurumsal kimlik olarak çalışanların oluşturduğu bir tüzel kişiliktir. İşletmelerin bu salgından etkilenme dereceleri özellikle sektör bazlı değişkenlik göstermiştir. Bu çalışmada COVID-19 salgınından etkilenen işletmelerin, salgından etkilenme derecelerine göre gruplara ayrılması amaçlanmıştır. Bu gruplandırma işlemi için çok kriterli karar verme yöntemlerinden olan VIKOR yöntemine dayalı olarak önerilen VIKORSORT (Demir vd., 2018) algoritması kullanılmıştır. Bu algoritma sayesinde işletmeler; yüksek düzeyde etkilenme, orta düzeyde etkilenme ve düşük düzeyde etkilenme olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Çalışma sonucunda sektör bazlı kriterleri en uygun düzeyde karşılayan işletmelerin düşük düzeyde etkilendiği görülmüştür. Yüksek düzeyde ve orta düzeyde etkilenen işletmeler için öneriler sunulmuştur. Ayrıca bu çalışma sayesinde işletmelerin buldukları kategoriyi dikkate alarak salgından daha az etkilenen işletmeler ile farklarını görmeleri sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Çok kriterli karar verme, COVID-19 salgını, İşletmelerin sınıflandırılması, VIKORSORT yöntemi

COVID-19 SALGINI SÜRESİNCE DEĞİŞEN ENERJİ TÜKETİMİ ALIŞKANLIKLARI VE ÇEVRE ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Ece KOÇAK, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
Ankara, Türkiye*
e-mail: ece.kocak@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-2131-2305

ÖZET

2020 yılının Mart ayında Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilen Covid-19 salgınının enerji tüketim alışkanlıklarını da değiştirdiği bilinmektedir. Çalışmanın amacı, salgının enerji tüketimi üzerindeki etkilerine ilişkin ulusal ve uluslararası verileri ortaya koyarak enerji tüketiminin sürdürülebilirliği hususunda pazarlama uzmanlarının uygulayabileceği yöntemleri belirtmektir. Yapılan araştırmalar dünya genelinde 2020 yılı boyunca enerji talebinde ve karbon emisyon oranlarında önemli bir düşüş yaşandığını ortaya koymuştur. Buna karşın pandemi sonrası ekonomik ve sosyal süreçte telafi edici yaklaşımların gündeme gelmesiyle birlikte yaşanabilecek endüstriyel ve bireysel bazda enerji tüketimi artışlarının eskisinden kuvvetli olabileceği de belirtilmektedir. Toplu taşımada gözlemlenen azalma ve evde geçirilen sürenin artması beklenen emisyon artışının önemli sebeplerindedir. Örneğin, Türkiye Elektrik Piyasası Sektör Raporu istatistiklerinde; faturalanan elektrik tüketiminin tüketici bazında dönemsel karşılaştırılması sonucunda 2019 Aralık ayına kıyasla 2020 Aralık ayında mesken elektrik tüketiminin yüzde 13,88 arttığı ortaya koyulmuştur. Dolayısıyla, pandemi süresince gerçekleşen çevresel iyileşmenin pandemi sonrası süreçte nasıl korunabileceği sorusu gündeme gelmektedir. Bu iyileşmenin korunabilmesinde artış eğilimi gösteren hane içi enerji tüketiminin kontrol altına alınmasının önemi ortaya çıkmıştır. Tüketicilerin artan hane içi tüketim sebebiyle hem maddi endişeler hem de sürdürülebilir tüketim eğilimi bağlamında tasarruf eğilimi gösterebilecekleri belirtilmektedir. Sonuç olarak, pandemi sonrası süreçte tasarruf eğilimlerinin teşvik edilmesinde çeşitli pazarlama iletişimi çalışmaları gerçekleştirilerek tüketicilerin akıllı sayaç edinimi, aylık enerji tüketimi kontrolü ve toplu taşıma kullanımının faydaları konularında bilinçlendirilmeleri gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Enerji Tüketimi, Sürdürülebilirlik, Covid-19, Tüketici Davranışları

COVID-19'UN İNSAN PSIKOLOJİSİNE ETKİSİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Osman ASLAN, *Turhal Bilim Ve Sanat Merkezi, Turhal, Tokat, Türkiye*
e-mail: oaslan5858@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-0909-7043

ÖZET

Bu araştırmanın en temel amacı, dünyayı etkisi altına alan COVID-19'un insan psikolojisine etkisinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada veriler 'COVID-19 Psikolojik Sıkıntı Ölçeği' kullanılarak elde edilmiştir. Ölçekten alınabilecek puanlar 12 ile 60 arasında değişmektedir. Toplam 12 sorudan oluşan ölçek korku-kaygı boyutu ve şüphe boyutu olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Veriler Google form aracılığı ile elde edilmiştir. Araştırmaya 316'sı kadın, 459'u erkek olmak üzere toplam 775 kişi katılmıştır. Araştırma verileri SPSS programı kullanılarak analiz edilmiş olup, ölçeğin Alpha değeri .80 bulunmuştur.

Araştırmada 'cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, eğitim durumu, medeni hali, mesleği, gelir düzeyi, kronik hastalığı, COVID-19 olma durumu' gibi değişkenler ile korku-kaygı ve şüphe boyutları arasındaki ilişkilere bakılmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların COVID-19'a ilişkin olarak ortalama düzeyde psikolojik sıkıntı yaşadıkları tespit edilmiştir. Çalışmada şüphe boyutunda cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel fark bulunmazken, korku ve kaygı boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuş ve kadınların COVID-19'dan daha fazla korktuğu tespit edilmiştir. Araştırmanın diğer tüm değişkenlerinde ise istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemiştir. Sonuç olarak araştırmaya katılanlardan COVID-19'un psikolojik etkisinin yüksek düzeyde olmadığı, kadınların erkeklere göre daha fazla kaygı duyduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırma ile birlikte COVID-19'un insan psikolojisi üzerinde ki etkisinin zamana bağlı olarak hangi düzeyde olduğu, bireylerin 'cinsiyet, yaş, yaşadığı yerleşim yeri, eğitim durumu, medeni hali, mesleği, gelir düzeyi, kronik hastalığı' ile COVID-19 korku-kaygı ve şüphe durumları arasındaki ilişki ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler:

COVID-19, Psikolojik Sıkıntı, Korku-Kaygı, Şüphe

COVID-19 PANDEMİSİ DÖNEMİNDE TÜRK SAĞLIK SEKTÖRÜNÜN ULUSLARARASI REKABET DURUMUNUN PORTER'İN ELMAS MODELİ KAPSAMINDA ANALİZİ

Öğr.Gör.Dr. Burak ÇETİN, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Polatlı Sosyal Bilimler MYO, 06900, Ankara, Türkiye*
e-mail: burak.cetin@hby.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-4252-4828

ÖZET

Çalışmada Porter'in 1990 yılında ortaya koyduğu elmas modeli teorisi kapsamında Türk medikal sağlık sektörünün uluslararası rekabetçi üstünlüğünün kaynakları incelenmiştir. Rekabet sözcüğü, Aynı amacı güden kimseler arasındaki çekişme, yarışma, yarış olarak tanımlanmaktadır(TDK). İktisadi bir terim olarak rekabet pazar ekonomisinde kâr, satış hacmi ve Pazar payı gibi belirli ekonomik hedeflere ulaşmak için ekonomik birimler arasında ortaya çıkan rekabet ve/veya farklılıklar şeklindeki ilişki sürecidir(Esen, Uyar,2012;620). Çalışmanın ana amacı Türkiye'nin Covid-19 pandemisi sürecinde sağlık turizminin de rekabetçi üstünlüğünü etkileyen faktörleri belirlemek ve ortaya koymaktır. Ayrıca uluslararası sağlık turizminde Türk sağlık sektörünün rekabetçi üstünlüğüne ışık tutmaktır. Büyük bir pazar olan sağlık turizminde Türkiye'nin rekabetçi üstünlüğü elde etme ve sürdürmesi açısından Porter'in modeli kapsamında ele alınmıştır.

Uluslararası rekabet edebilirliğin belirleyicileri üzerine etkili olan Porter (1990)'ın çalışması, yurt içinde yerli firmalar için rekabet avantajı kaynağı olduğunu göstermektedir. Porter'in elmas modeli, işletmelerin sürdürülebilir rekabetçi üstünlük elde etmesi için kendi ülkesinde yurtiçindeki 'elmas' bileşenlerini başarılı bir şekilde kullanımına dayalı olmasını ifade etmektedir(Rugman, Cruz,1993;18). Sağlık sektörünün uluslararası rekabet üstünlüğünün belirlenmesi elmas modelini oluşturan beş faktör altında çalışma gerçekleştirilmiştir. Girdi şartları, talep, işletme stratejisi, yönetimi, bağlantılı ve ilgili sektörler ve devletin özel sağlık sektörünün uluslararası rekabetteki rolü ele alınmıştır.

Çalışmanın başlıca bulguları, yurtiçi pazardaki başarı ve rekabet üstünlüğü elde eden hastane işletmeleri yurtdışında daha başarılı ve prestijli olmaktadır. İkinci olarak İşletmenin yöneticilerinin uluslararası hedefleri, yönetimin uluslararası olma kararı işletme başarısına katkı sağlamaktadır. Devletin hem özel sektör hem de kamu sektörü için uyguladığı politikalar neticesinde Türkiye küresel medikal sağlık turizminde önemli bir yere sahiptir.

Anahtar Kelimeler:

Business, Marketing, Health Marketing, Health Tourism,

TÜRKİYE’DE PANDEMİ SÜRECİNDE KADINA YÖNELİK EV İÇİ ŞİDDETİN ARTMASININ SOSYOLOJİK OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Gökçe GÜNEY, *Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 06500, Ankara, Türkiye*
e-mail: gokce.guney@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-9505-5845

ÖZET

Kadına yönelik şiddet; toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve eril tahakküm sonucunda fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik olarak özel veya kamusal alanda meydana gelen önemli bir insan hakları ihlali olarak tanımlanmaktadır. Ev içi şiddet de kadına yönelik şiddetin en yaygın türlerinden birisidir. Ev içi şiddete neden olan birçok faktör bulunurken günümüzde bu oranın artmasında beklenmedik bir toplumsal değişim olan Covid-19 salgını nedeniyle uygulanan kısıtlamalar ve ekonomik politikalar oldukça etkili olmuştur. Bu bildiri, kadına yönelik ev içi şiddetinde pandemi sürecinin etkilerini hem sosyolojik boyutlarıyla ele almayı hem de artan ev içi şiddet oranlarını görünür kılmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda Dünya Sağlık Örgütü, Avrupa Konseyi, çeşitli kadın sivil toplum kuruluşlarının yayınlamış olduğu raporlar ve literatür incelenerek pandemi sürecinde Türkiye’de ev içi şiddet oranlarına, bu oranların artmasına neden olan toplumsal faktörlere değinilmiştir. İncelenen raporlar göstermektedir ki Türkiye’de ilk Covid-19 vakasının görüldüğü tarihten günümüze kadar ki süreçte kadına yönelik ev içi şiddet vaka sayısında önemli oranda bir artış gerçekleşmiştir. Bu artışa kadınların şiddet uygulayan eş/partner ile aynı evde karantinada kalması, şiddetten korunma araçlarına ve sağlık sistemine erişiminin zorlaşması, aile veya arkadaş gibi sosyal destek mekanizmalarından uzak kalması ve uygulanan ücretsiz izinlerden dolayı ekonomik bağımsızlıklarını kaybetmesinin etkili olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Ev içi şiddet, pandemi, toplumsal cinsiyet

THE RELATIONSHIP BETWEEN SUPERVISOR'S VIRTUAL TECHNOLOGY COMPETENCE AND SUPERVISOR-SUBORDINATE EXCHANGE

Lecturer Dr. Zulfi Umut OZKARA, *Ankara Hacı Bayram Veli University, College of Banking and Insurance, Department of Finance and Banking, Ankara, Turkey*

e-mail: umut.ozkara@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-5031-808X

ABSTRACT

Together with the Covid-19 pandemic, recently, the style of electronic leadership demonstrated by supervisors in the virtual environment has become a more attractive topic in the context of the organizational behavior field. Virtual technology competence is the basic facet of electronic leadership style. This study investigated the relations between supervisors' virtual technology competence, and supervisor-subordinate exchange quality and its sub-dimensions. Dataset of the study consisted of total 214 questionnaires gathered from 115 academic and 99 administrative personnel at a state university in the east of Turkey. Data input of the research was done with SPSS 24 software program, and then, the data were analyzed via SPSS 24 and AMOS 24 software programs. "Overall confirmatory factor", "internal consistency", "Pearson correlation" and "structural equation modeling" analyses were employed in this study. According to the analysis results in terms of participants in this study, significant and positive bilateral relations between supervisors' virtual technology competence, and the quality of supervisor-subordinate exchange and its "affect", "loyalty", "contribution" and "professional respect" dimensions exist. Also, supervisors' virtual technology competence affects the quality of supervisor-subordinate exchange in a significant and positive way. Moving from the functional definitions of variables in the research model, it can be said that the quality of reciprocal relationships between subordinates and their immediate supervisors rises when these subordinates have an increased perception that their immediate supervisors possess the knowledge, abilities and experiences for pioneering the fulfillment of the works in the virtual environment and use such competence for the benefit of their organization. Based on this study, it is concluded that it is possible to increase the benefits of qualified interaction between subordinates and their immediate supervisors for the organization and thus to contribute to it through the enhancing effect of a rise in supervisors' level of virtual technology competence on the level of supervisor-subordinate exchange quality.

Keywords: *Electronic leadership, Virtual technology competence, Leader (supervisor)-member (subordinate) exchange and its sub-dimensions, Social exchange theory, Role theory.*

COVID-19'UN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK İLKELERİ UYUM RAPORLARINA YANSIMASI

Arş.Gör.Dr. Sinem ATEŞ, Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 77200, Yalova, Türkiye
e-mail : sinem.ates@yalova.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-9999-3799

ÖZET

SPK tarafından yayımlanan ve 2 Ekim 2020'de yürürlüğe giren 'Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi', payları borsada işlem gören halka açık şirketler için sürdürülebilirlik ilkelerine 'Uy ya da Açıkla' prensibini beraberinde getirmiştir. Bu prensip doğrultusunda söz konusu şirketlerin, 2020 yılı verilerini içeren faaliyet raporlarında, sürdürülebilirlik ilkelerine uyup uymadıkları, uymadıkları durumlarda gerekçelerini açıklamaları zorunlu tutulmuştur.

Bu çalışmada COVID-19'un beraberinde getirdiği risk, fırsat ve tehditlerin, şirketler tarafından ilk defa 2021 yılında yayımlanmaya başlanan sürdürülebilirlik ilkeleri uyum beyanlarına ne düzeyde ve hangi açılardan yansıdığını tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda COVID-19'un en fazla etkilediği sektörlerden biri olan havayolu sektöründe faaliyet gösteren Türk Hava Yolları A.O.'ya ait 2020 sürdürülebilirlik ilkeleri uyum beyanı içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir.

Araştırma sonucuna göre COVID-19 etkilerinin en sık raporlandığı sürdürülebilirlik ilkeleri alt boyutu sosyal ilkeler olarak göze çarpmaktadır. Çevresel ilkeler alt boyutunda da bahsi geçen COVID-19 etkileri, kurumsal yönetim ilkeleri alt boyutunda ise hiç yer almamıştır. Sürdürülebilirlik ilkeleri uyum beyanında, COVID-19'un sürdürülebilirlik ilkelerine etkisini açıklayan cümleler kategorilere ayrıldığında en sık bahsi geçen kategoriler ek eğitim faaliyetleri, ek iş süreçleri ve mevcut iş süreçlerinde değişiklik olarak tespit edilmiştir. Diğer kategoriler ise; politika ve stratejilerde güncellemeler, motivasyon artırıcı faaliyetler, hedeflerden negatif/pozitif sapmalar, ek düzenlemelere uyum ve ek kontrol süreçleri olarak belirlenmiştir.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, COVID-19'un şirketlerin sadece finansal ve ekonomik göstergelerini değil aynı zamanda sürdürülebilirlik ilkelerine uyumlarını da pek çok açıdan etkilediğini söylemek mümkündür. Şirketler için çok yeni bir uygulama olan sürdürülebilirlik ilkeleri uyum beyanlarında bu etkilerin detaylı bir şekilde ele alınması gerek şirketlerin şeffaflığı gerekse sürdürülebilirlik hedefi için atılması gereken adımların tespit edilebilmesi açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler:

COVID-19, sürdürülebilirlik ilkeleri uyum beyanı, havayolu, içerik analizi

STRATEJİK KALİTE YÖNETİMİ UYGULAMALARININ ÇALIŞANLARIN GÖREV PERFORMANSINA ETKİSİ: DEMİR-ÇELİK SEKTÖRÜNDE BİR ARAŞTIRMA

Osman ADATEPE, *İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Kalite Yönetimi Ve Kalite Güvence Sistemleri Bölümü (Tezli) Yüksek Lisans, İstanbul, Türkiye*

e-mail: osmanadatepe@stu.aydin.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-6309-7415

Dr. Öğr.Üyesi Murat Adil SALEPÇİOĞLU, *İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Kalite Yönetimi Ve Kalite Güvence Sistemleri Bölümü, İstanbul, Türkiye*

e-mail :muratsalepcioglu@aydin.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-0280-9615

ÖZET

Sağlamlığı, kullanım alanının genişliği, güvenilirliği, çevre ile uyumluluğu ve birçok teknik avantajı ile modern toplum yaşantısının önemli bir unsuru olan demir-çelik, sanayi devrimi ile üretimin temelini ve kalkınmanın temel taşı oluşturan stratejik bir üründür. Küreselleşme ile kullanım alanları artan demir-çelik sektörü, üretim teknolojilerinin hızlı evrimi ve müşterilerin dinamik değişken taleplerine kısa sürede cevap vermek amacıyla kendisini sürekli iyileştirmeye ihtiyaç duyan en güçlü iş sahalarından biri olarak kabul edilmektedir. Türkiye ekonomisine katkısı yüksek olan ve pek çok sektöre ürün temin eden demir-çelik sektöründe faaliyette bulunan işletmelerin, günümüzde sürdürülebilirliğinin ve hızla değişen, dinamik ve rekabetçi piyasaya uyum sağlayabilmesinin etkili yollarından biri de müşteri memnuniyetini arttırmayı esas alan stratejik kalite yönetimi uygulamalarını uygulayarak işletmeyi gelişmelere uyum sağlayabilecek şekilde yeniden yapılandırmaktır. Bu kapsamda, tüm kuruluşlar için işgücü kaynağı, yani çalışanlar, üretim için en önemli faktördür. Buna bağlı olarak, çalışanların görev performansı, işletmelerin başarısını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu araştırma, stratejik kalite yönetimi uygulamalarının çalışanların görev performansına etkisini incelemektedir. Araştırmanın örneklemini demir-çelik sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin çalışanları oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak değişkenlerin yazında sıklıkla kullanılan ölçeklerinden oluşan anket kullanılmıştır. Veri analizleri SPSS makro eklentisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın, stratejik kalite yönetimi ve çalışanların görev performansı alanlarında yazına katkı sağladığı düşünülmektedir. Araştırmanın bulguları stratejik kalite yönetimi uygulamalarının çalışanların görev performansını anlamlı ve pozitif yönde etkilediğini, kadın çalışanların stratejik kalite uygulamalarını erkek çalışanlara göre daha fazla benimsediğini ve eğitim seviyesi yükseldikçe görev performansının olumlu şekilde arttığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler:

Stratejik Kalite Yönetimi, Çalışanın Görev Performansı, Demir-Çelik Sektörü, Değişim Yönetimi, Sürekli İyileştirme.

ÖZEL SEKTÖR DIŞ BORÇLARININ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Zeki AK, *Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, 5187, Sakarya, Türkiye*
e-mail: mak@sakarya.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-1271-920X

Dr. Öğr. Üyesi Veysel İNAL, *Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, 5187, Sakarya, Türkiye*
e-mail: veyselinal@sakarya.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-1143-4184

ÖZET

Dış borç yükünde ortaya çıkan artışlar tarihsel olarak Türkiye'de ekonomik krizlerin temel nedenlerinden biridir. Bu bağlamda, Türkiye'nin dış borçlanmasındaki gelişimin ayrıntılı incelenmesi gerekmektedir. 2001 Krizi sonrasında Türkiye'de uluslararası konjonktürden yararlanarak özel sektörün hızlı borçlanmasına dayalı bir büyüme politikası izlenmiştir. 2013 yılından itibaren uluslararası konjonktürde ortaya çıkan olumsuz gelişmeler ve yaşamakta olduğumuz küresel salgın özel sektör dış borçlarını ciddi bir sorun haline getirmiştir. Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye ekonomisi için özel sektör dış borçlarının sürdürülebilirliğini araştırmaktır. Serilerin durağanlık özelliklerini belirlemek için geleneksel ADF ve PP birim kök testleri ile Fourier fonksiyonlu ADF ve KPSS birim kök testleri kullanılmıştır. Tüm birim kök testleri Türkiye ekonomisinde özel sektör dış borç yükü değişkenlerinin birinci farklarında durağan olduklarını göstermektedir. Bu sonuçlar, 1998:Q4-2020:Q1 döneminde Türkiye ekonomisi için dış borçların sürdürülemez olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Özel sektör dış borcu, sürdürülebilirlik, birim kök testi

THE IMPACT OF COVID-19 ON THE FINANCIAL PERFORMANCE OF THE LISTED FIRMS IN PALESTINE

Lecturer, Tariq Darabee, *Al-Quds University, Faculty Business and Economics, Abu Dis, Palestine*

e-mail: t_darabea@econ.alquds.edu ORCID ID: 0000-0003-1439-447X

ABSTRACT

This study's primary objective is to analyze the impact of the COVID-19 outbreak on the listed firms' financial performance in Palestine. It also examines the ability of these firms to continue as a going concern during the pandemic. The study sample contains 44 firms arranged into five sectors; services, industry, investment, insurance, and banking—the measurement of financial performance consisting calculation of liquidity, solvency, activity, and profitability ratios. Moreover, determining firms' ability to continue as a going concern includes measuring Z score using the Altman Model. These indicators are compared between two intervals; the first interval is the period before the outbreak of COVID-19, which includes the second, third, and fourth quarter of 2019 and the first quarter of 2020; the second interval is the period during the outbreak of COVID-19 which includes the second, third, and fourth quarter of 2020. The results indicate an increase in solvency ratios (debt ratio and debt to equity ratio), a decline in both activity and profitability ratios (net profit margin, total assets turnover, ROA, and earnings per share). Besides, most of the listed firms experienced a decline in Z score after the outbreak of COVID-19. However, these impacts are not equal among sectors; investment, banking, and insurance sector have experienced the most negative impact on their financial performance.

Key Words:

COVID-19, Financial performance, Z score, Palestine

KOVID-19 ÖNCESİ VE SONRASI İŞLETMELERİN NAKİT AKIŞ VE FİNANSAL SIKINTI DÜZEYLERİNİN GÖRÜNÜMÜ: BIST 30 ENDEKSİNDE BİR ARAŞTIRMA

Arş.Gör.Dr. Hakan CAVLAK, *Ardahan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 75002, Ardahan, Türkiye*
e-mail: hakancavlak@ardahan.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-5891-7722

Öğr.Gör. Cihan YILMAZ, *Ardahan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 75002, Ardahan, Türkiye*
e-mail: cihanyilmaz@ardahan.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-8620-4888

ÖZET

Büyük bir halk sağlığı ve ekonomik krizi temsil eden KOVID-19 pandemisi, ekonominin temel unsuru olan işletmelerin faaliyetlerinde aksamalara ve dolayısıyla finansalları üzerinde bazı olumsuzlukların yaşanmasına yol açmıştır. Bu çalışma, işletmelerin nakit akışındaki değişimi ve finansal sıkıntı düzeylerini test ederek durum tespiti yapılmasını amaçlamaktadır. BIST 30 endeksinde yer alan mali kuruluşlar haricindeki on altı işletmenin KOVID-19 öncesi (2019) ve sonrası (2020) üçer aylık finansal bilgileri baz alınarak işletmelerin nakit akışına ve finansal sıkıntı (Altman Z-Skoru) düzeyine ait pandeminin etkisine dair görünüm ortaya konulmuştur. Çalışmanın sonuçlarına göre, pandeminin ilk çeyreğinde (2020/3) işletmelerin nakit ve nakit benzerlerinde %85,67'lik keskin bir düşüş yaşanmıştır. İşletme faaliyetlerinden sağlanan nakit girişi ise en çok azalışı pandeminin ilk çeyreğinde %49,41 ile gerçekleştirirken bu etki gitgide azalarak yıl sonunda (2020/12) %6,58'lik azalış seviyesine gelmiştir. Finansal sıkıntı düzeyine ait sonuçlara bakıldığında 2020'nin ilk çeyreğinde analiz kapsamındaki tüm şirketlerin Z-skorlarının hem bir önceki çeyreğe (2019/12) hem de bir önceki yılın aynı dönemine (2019/3) göre azaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca 2019/12 döneminde Z-skoru 1.81'in altında olan (tehlikeli alandaki) şirket sayısı 6 iken pandeminin etkilerinin görülmeye başlandığı 2020/3 döneminde bu sayının 10'a yükseldiği görülmüştür. Nakit akışına ilişkin en büyük etki ulaştırma ve depolama sektöründe gerçekleşmiştir. Aynı zamanda bu sektörde yer alan şirketlerin finansal sıkıntı durumları pandemi etkisi ile birlikte daha da kötüleşmiştir. Bu çalışma, KOVID-19 öncesi ve sonrası dönemlerini kapsayan ve piyasa değeri en yüksek şirketlerin nakit akış yapısı ile finansal sıkıntı düzeylerini birlikte analiz eden ilk çalışmadır. Literatüre sağlayacağı katkıların yanı sıra sektörel inceleme önerisi sunması açısından da çalışma önemli bulgular taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler:

KOVID-19, Nakit Akışı, Finansal Sıkıntı, BIST 30.

COVID-19 DÖNEMİNDE SAĞLIK ÇALIŞANLARININ YAŞAM DOYUMU, İŞ YÜKÜ ALGISI VE İŞTEN AYRILMA NİYETİ İLİŞKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe ŞİMŞEK, *Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 29100, GÜmüşhane, Türkiye*
e-mail: tugce.simsek@gumushane.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-3256-4348

ÖZET

2020 yılı Mart ayı itibari ile Türkiye' de karşılaşılan Covid-19 pandemisi ile birlikte değişen yaşam ve çalışma şartları tüm toplumları etkilemiştir. Özellikle salgının yayılma hızının artması ve her ülkenin bu salgınla başa çıkma yönteminin farklı olması tek bir doğrunun olmadığı gerçeğini sunmaktadır. Bu süreçte tüm çalışma grupları farklı açılardan salgınla savaşmaya başlamış ve uygun stratejiler belirlemişlerdir. Üretim sektörü esnek çalışma modellerine daha ağırlık vermiş ve dijitalleşme ile birlikte özellikle evden çalışma uygulamasına geçiş yapmıştır. Fakat sağlık çalışanları diğer sektörlerin aksine daha yoğun bir çalışma temposu ile karşı karşıya kalmıştır. Bu durum tüm sağlık çalışanları üzerinde farklı tepkilere yol açmıştır. Bu çalışmada sağlık çalışanlarının bu zorlu süreçte yaşam doyumu, iş yükü algısı ve işten ayrılma niyeti ölçülmüştür. Çalışmada yaşam doyumunun tespiti için Diener ve diğerlerinin (1985) 5 ifadeli ölçeği (Diener, Emmons, Larsen, & Griffin, 1985), iş yükü algısı için Turgut'un (2011) 5 ifadeli ölçeği (Turgut, 2011) ve işten ayrılma niyetinin tespitinde ise Bluedorn'un (1982) 3 ifadeli ölçeği (Bluedorn, 1982) kullanılmıştır.

Çalışma kapsamında Karadeniz Bölgesinde çalışmakta olan sağlık çalışanlarına tesadüfi örneklem kapsamında ulaşılmış olup çoktan seçmeli ve doğrusal ölçek sorularından oluşan anket uygulaması yapılmıştır. Verilerin analizinde SPSS Statistics 25 kullanılmış olup, tanımlayıcı analizler, korelasyon ve regresyon analizleri ile sonuca ulaşılması hedeflenmektedir.

Araştırma sonuçlarında sağlık çalışanlarında iş yükü algısı ile yaşam doyumu arasında negatif yönlü anlamlı ilişki; iş yükü algısı ile işten ayrılma niyeti arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki ve yaşam doyumu ile işten ayrılma niyeti arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olması öngörülmektedir.

Covid-19 pandemisi kapsamında ilgili literatür incelendiğinde sağlık çalışanlarının yaşam doyumu, iş yükü algısı ve işten ayrılma niyetinin bir arada ele alınarak herhangi bir çalışmaya konu olmadığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda sağlık çalışanlarına yönelik iyileştirmelerin araştırma sonuçları kapsamında yol gösterici olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Covid-19, Yaşam Doyumu, İşten Ayrılma Niyeti, İş Yükü Algısı

PANDEMİ DÖNEMİNDE BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN LİKİDİTE YAPISININ ETKİNLİK ANALİZİ

Öğr.Gör. Ayşegül Berrak KÖTEN, *İstanbul Kültür Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, 3158, İstanbul, Türkiye*
e-mail: a.koten@iku.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-5680-9920

ÖZET

Bankacılık sektöründe meydana gelen gelişmeler ekonomiyi doğrudan etkilediği için bankaların yeterli likiditeye sahip olup olmadığının izlenmesi gerekmektedir. Likidite, yükümlülüklerin ve borçların istenildiğinde geri ödenebilmesini ifade etmekte olup bankacılık sektörü açısından birincil önem taşıyan hususlardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmanın amacı, pandemi öncesi 2019 yılı ve pandemi dönemi olan 2020 yılı için Türk bankacılık sektörünün Veri Zarflama Analizi (VZA) yardımıyla etkinliğini belirlemek ve iki dönemi likidite etkinliği açısından karşılaştırmaktır. Pandeminin olumsuz etkilerinin, bankacılık sektöründe likidite riski açısından nasıl bir duruma yol açtığı ve likidite etkinliğini ne şekilde değiştirdiği sorularına cevap aranacaktır. Likidite riskinin etkin bir şekilde yönetilebilmesi bankalar için oldukça önemlidir. Bundan dolayı, likidite riskine yönelik yapılan çalışmaların literatüre katkısı büyüktür. Bankaların girdi değişkenleri üzerindeki kontrolleri daha fazla olduğundan, etkinlik değerlerini hesaplamak için ölçeğe göre sabit getiri varsayımı altında girdiye yönelik CCR modeli kullanılmıştır. Analiz, etkinliği ölçülecek birimlerin homojen olması varsayımından hareketle, yatırım, kalkınma, katılım ve yurtdışında kurulmuş bankaların şubeleri çalışma dışında bırakılarak, 28 ticari banka için üç girdi ve üç çıktı değişkeni ele alınarak yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; 2019 yılı için 10 banka likidite açısından etkin çıkarken, 2020 yılı pandemi döneminde 6 banka etkin çıkmıştır. Pandemi dönemi, bankalar için likidite açısından olumsuz bir dönem olmuştur. Bankaların, likidite riskine karşı her zaman bir likidite risk yönetimi planının bulunması ve faaliyetlerini gerçekleştirirken likidite seviyesinin korunması gerektiğinin önemi ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Bankacılık Sektörü, Pandemi Dönemi, Veri Zarflama Analizi, Etkinlik Analizi

COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE ULUSLARARASI ÜLKE RİSKİ BAĞLANTILILIĞI

Arş.Gör.Dr. Can KARABIYIK, *Manisa Celâl Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Manisa, Türkiye*
e-mail: c_karabiyik@hotmail.com ORCID ID: 0000-0002-7255-7946

Dr. Öğr.Üyesi ELA ÇOLPAN NART, *Dokuz Eylül Üniversitesi, Adalet Meslek Yüksekokulu, İzmir, Türkiye*
e-mail: ela.nart@deu.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-4145-911X

ÖZET

COVID-19 salgını küresel ekonomide 1929 Büyük Buhranından bu yana benzeri görülmemiş bir ekonomik daralma yaratmış, aynı zamanda toplumsal hayatta da köklü değişikliklere neden olarak yeni tartışmalara yol açmıştır. Bu tartışmalardan birisi de pandeminin küreselleşme üzerinde yarattığı değişimdir. COVID-19 pandemisinin tersine küreselleşmeye (deglobalization) neden olabileceği ve küreselleşmeyi destekleyen politikaların yerini korumacı politikaların alabileceği öne sürülmektedir. Bu çalışma, bu tartışmayı finansal piyasalar bağlamında ele almaktadır. Literatürde uluslararası ölçekte finansal, ticari ve politik ilişkilerin karşılıklı bir bağlantılılık oluşturduğu kabul edilmektedir. Bir ekonomide meydana gelen bir şokun, ülkelerin kırılabilirlik derecesine bağlı olarak, diğer ülkelere yayıldığına öne süren çok sayıda ampirik ve teorik çalışma bulunmaktadır. Bu şokların ise genellikle sanayileşmiş ekonomilerden kaynaklı olduğu, gelişen piyasaları daha çok etkilediği ve bu etkinin finansal türbülansın yüksek olduğu dönemlerde arttığı sıklıkla iddia edilmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, COVID-19 salgını döneminde ülke riskinin uluslararası bağlantılılığının incelenmesidir. Bu amaçla, ülke riskinin ölçülmesinde önemli bir gösterge olan Kredi Temerrüt Takas (CDS) primleri temel değişken olarak kullanılmıştır. CDS primleri ülke kredi riskinin takibi ve ölçümü noktasında finansal piyasalarda işlem gören önemli ve yaygın kullanılan bir gösterge niteliği taşımaktadır. 02/09/2019-26/02/2021 dönemini kapsayan günlük verilerin kullanıldığı çalışmada Amerika Birleşik Devletleri (ABD), İngiltere, Fransa, İtalya, İspanya ve Türkiye ekonomileri arasındaki ülke riski bağlantılılığı statik ve dinamik olarak incelenmiştir. Ülke riski bağlantılılığının araştırılması için Diebold ve Yılmaz (2012) tarafından geliştirilmiş yayılma endeksi yaklaşımı kullanılmıştır. Bu yaklaşım ile ülke risklerindeki hareketliliğin ne kadarının iç şoklardan ne kadarının da dış şoklardan kaynaklandığının ayrıştırılması mümkündür. Ayrıca toplam bağlantılılığın zamana göre değişimi de dinamik olarak ölçülebilmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular pandemi döneminde en az dış şok alan ekonominin ABD, en fazla dış şok alan ekonominin ise İspanya ekonomisi olduğunu göstermektedir. Türkiye ülke riskinin ise yaklaşık olarak %45'inin dış şoklardan kaynaklandığına dair bulgular elde edilmiştir. Son olarak, dinamik bağlantılılık analizi bulguları tersine küreselleşme hakkındaki iddiaları desteklemektedir ve bağlantılılığın günden güne azaldığına işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler:

COVID-19, Ülke Riski, Bağlantılılık, Yayılma Endeksi Yaklaşımı, Tersine Küreselleşme.

ASSESSING FINANCIAL PERFORMANCE DURING THE COVID19 PANDEMIC: A CASE IN TURKISH FOOD INDUSTRY

Mustafa Mehmet BAYAR, *Ankara Hacı Bayram Veli University, 06500, Ankara, Turkey,*
e-mail: Mehmet.bayar@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-6031-8721

Assoc. Prof.Dr. Ayse YILDIZ, *Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Business and Administrative Sciences, 06500, Ankara, Turkey*
e-mail: ayse.yildiz@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-1165-3915

ABSTRACT

This pilot study aims to benchmark the financial performances of a set of firms in the Turkish food industry during the Covid19 season: the year 2020. As financial data heavily involves ratio data (ROE, etc.) rather than volume data (raw balance sheet data), the use of generic data envelopment analysis (DEA) methods is incompatible as DEA assumes convexity and ratio data (except for convex ratio combinations) violates convexity. Thus, for assessing financial performance a relatively new model that accepts ratio data, the ratio-VRS (variable returns to scale) technology is applied to a data set that consist of 'short term liabilities to equity ratio', 'total assets', 'return-on-equity ratio' and, 'net profit' for 17 firms in the Turkish food industry. During the data preprocessing stage of the study, firms with missing or negative data values were left out of this analysis as the rVRS model requires a complete dataset with only positive values. Thus, the study can not reflect the whole industry's benchmark. As the Covid19 crisis exacerbated hardships in the economy a focus on the year 2020 was required in order to reflect outperforming firms of the pandemic. The dataset contains measures in one of each category: ratio input, volume input, ratio output, and volume output (in the respective order given above). The results showed that five out of the selected seventeen firms were inefficient and the rest were efficient. Applications of the rVRS technology are rare in the literature and performance assessment during the Covid19 breakout is especially novel. In addition to adding a case study of the firms in the Turkish food industry performance assessment during the pandemic, this study is one post lamp in the true path of DEA applications in the presence of ratio measures.

Key Words:

Data envelopment analysis, ratio measures, Turkish food industry, financial performance assessment

ALGILANAN COVID-19 RİSKİ VE TEMASSIZ ÖDEME KULLANIM NİYETİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Dr. Öğr.Üyesi İlhami TUNCER, *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 70200, Karaman, Türkiye*
e-mail: ituncer@kmu.edu.tr ORCID ID: :0000-0002-6883-4461

ÖZET

Covid-19 salgını ile birlikte dünyada birçok alanda değişim yaşanmış ve yaşanmaya devam etmektedir. Benzer şekilde bu salgın tüketici davranışlarında da değişim yaşanmasına neden olmuştur. Özellikle salgının hızlı yayılım gösterebilme gücü bu değişimin tetiklenmesinde en büyük faktörlerden biri olduğu ifade edilebilmektedir. Literatür incelendiğinde tüketicinin covid-19 risk algısı ile ödeme yöntemleri arasındaki ilişki ile ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla literatürdeki boşluk bu çalışmayı önemli kılmaktadır. Bu çalışmada tüketicilerin Covid-19 risk algısının temassız kart kullanım niyeti ile ilişkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu noktadan hareketle algılanan Covid-19 riski, kullanım kolaylığı ve temassız kart kullanma niyeti arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu ilişkiyi ampirik olarak test etmek için 242 katılımcıdan veriler elde edilmiştir. Bu veriler yapısal eşitlik modeli ile analiz edilmiştir. Bu analiz bulgularına göre, algılanan Covid-19 riski ile algılanan yararlılık ve kullanım kolaylığı arasında pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Diğer taraftan, algılanan yararlılık ve kullanım kolaylığı ile temassız ödeme kullanım niyeti arasında da pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişkiler, covid-19 risk algısının tüketicinin temassız ödeme kullanım niyeti üzerinde dolaylı bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Araştırmanın bulguları daha önce benzer bir çalışma olmaması nedeniyle literatürde önemli bir boşluğa teorik olarak katkı sunmaktadır. Ayrıca, araştırmanın bulguları göre uygulayıcı ve işletme yöneticilerine de bir takım önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

algılanan covid-19 riski, kullanım kolaylığı, algılanan yararlılık, temassız ödeme kullanım niyeti

KOVID-19 PANDEMİSİNİN KIYMETLİ MADEN FİYATLARI ÜZERİNE ETKİSİ

Dr. Öğr.Üyesi Buğra BAĞCI, *Hitit Üniversitesi/İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Çorum, Türkiye*
e-mail: bugrabagci@hitit.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-3268-3702

ÖZET

2019 yılında Çin'in Wuhan eyaletinde ortaya çıkan Kovid-19 salgını bir sağlık krizi olmanın yanında günlük hayata etkileri nedeniyle bir ekonomik kriz haline de dönüşmüştür. Bu durum tedarik ve üretim süreçleri başta olmak üzere birçok reel ve finansal sistem üzerinde bir küresel durgunluk, belirsizlik ve istikrarsızlığa yol açmıştır. Böyle zamanlarda yatırımcıların güvenli liman olarak adlandırılan başta altın olmak üzere kıymetli madenlere yönelecekleri bilinmektedir. Bu yazılanlar ışığında çalışmamızın problem cümlesi, Kovid-19 pandemi döneminde gerçekleşen vaka sayıları nedeniyle yaşanan belirsizliğin kıymetli madenlerin fiyatlarına etkisi olup olmadığıdır. Çalışmamızda kıymetli madenlerden altın, gümüş, platin ve paladyum fiyatlarının dünyada günlük açıklanan vaka sayıları ile ilişkisi araştırılmıştır. Bu ilişkinin ortaya çıkarılması, genel belirsizlik ortamlarında görülen yatırımcıların güvenli liman olarak kıymetli madenlere yöneliminin bir kez daha doğrulanması veya doğrulanamaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu amaçla Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilen 11.03.2020 tarihinden 23.02.2021 tarihine kadar günlük koronavirus vaka sayıları ve kıymetli maden fiyatlarına ait günlük veriler kullanılmıştır. Öncelikle yapılan birim kök testlerinde incelenen tüm değişkenlerin birinci dereceden bütünlük olduğu tespit edilmiştir. Bu tespitten sonra vaka sayılarının her bir kıymetli maden ile uzun dönem ilişkisi dört ayrı model kurularak incelenmiştir. Engle-Granger eşbütünlük analizi sonucunda 11.03.2020-23.02.2021 tarihleri arasında Kovid-19 vaka sayıları ile kıymetli madenlerin fiyatları arasında bir ilişki tespit edilememiştir. Bu sonuç literatürdeki (Gülhan 2020) çalışması ile paralellik göstermektedir. Aynı zamanda bir ekonomik krize de dönüşen Kovid-19 sağlık krizi döneminde, vaka sayılarının insanları güvenli liman olarak adlandırılan kıymetli madenlere fiyatları etkileyecek seviyede yönlendirmediği görülmüştür. Bu sonuç, birkaç değerlendirmeyi beraberinde getirmektedir. Bunlardan birincisi, insanların güvenli liman olarak kıymetli madenler yerine farklı yatırım araçlarına yönelmiş olabileceğidir. İkincisi ise, birçok kişinin gelir kaybına da uğraması sebebiyle pandemi döneminde ancak ihtiyaçlarını karşılayabildiği ve herhangi bir yatırım aracına yönelenmediği şeklinde ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler:

Kovid-19, Kıymetli Madenler, Eşbütünlük

COVID-19 PANDEMİSİNİN SOSYAL MEDYADAKİ YANSIMALARI

Öğr.Gör.Dr.Bekir KESKİN, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Polatlı Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, 06900, Polatlı, Ankara*
e-mail: bekir.keskin@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-9552-6272

Arş. Gör. Dr. Zafer ÖZOMAY, *Marmara Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, 34722, İstanbul, Türkiye*

e-mail: ozomay@marmara.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-7650-733X

ÖZET

Sars-Cov 2 virüsünün 2019'un son dönemlerinde Çin'de ortaya çıkması ve Mart 2020 de Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel anlamda Covid-19 pandemisi olarak ilan edilmesiyle birlikte yaşanan gelişmeler anlık olarak; hükümetler, araştırmacılar ve halk tarafından yoğun bir biçimde takip edilmeye başlanmıştır. Bu virüsün hızlı bir biçimde yayılmasıyla birlikte, dünya çapında nasıl küresel bir bağ olduğu ve ülkelerin birbirleri ile kaçınılmaz bir biçimde bağlı ve birbirine bağımlı olduğu ortaya çıkmıştır. Binlerce kilometre uzakta olduğu düşünülen bir virüsün hızlı bir biçimde bireylerin hayatlarına girebileceği, günlük tercihleri etkileyeceği ve belki de geri dönülmez bir biçimde değiştirebileceği tecrübe edilmiştir.

Virüsün yayılmasını önlemek ve kontrol altına almak üzere küresel çapta karantina ve kapatmalar yaşandı. Yaşanan korku ve panik ortamı, karantina ve kapatmalar milyarlarca insanın maruz kaldıkları bu gelişmeleri anlık olarak takip etme ve bilgi alma güdülerini tetikledi. Bu dönemde sosyalleşemeyen ve üretim alanlarında faaliyet gösteremeyen bireylerin günlük hayatlarında sosyal medya kullanımı arttı.

Covid-19 pandemisinin ortaya çıktığı ilk dönemlerde yaşanan hızlı ölümler, boş sokaklar ve yerde yatan insan görüntülerinin sosyal medyada paylaşılarak hızla yayılması, büyük bir panik havasına ve korku patlamasının yaşanmasına sebep olmuştur. Sosyal medya kriz döneminde bilgilerin hızlı bir şekilde yayılması için en önemli iletişim kanallarından birisi olarak ortaya çıkmıştır. Bu süreçte tam olarak büyüklüğü ve etkisi bilinmeden sosyal medyada verilen görüntüler, yanlış bilgiler, kaynağı tartışmalı olup etkinliği ve semptomları tam olarak bilinmeyen Covid-19 virüsünden kaynaklı salgının psikolojik ve sosyolojik etkisini daha da arttırmıştır. Günlük hayatta maske ve dezenfektan vb. önlem amaçlı ürünlerin kullanımı zorunlu hale gelmiş ve yeni normal kavramı tartışılmaya başlanmıştır.

Bu çalışmada Covid-19 pandemisinin sosyal medyadaki yansımaları incelenmiştir. Sosyal medya platformları üzerinden pandemi sürecinin değerlendirilmesi bakımından ağırlıklı olarak Nisan 2020 ve Temmuz 2020

dönemlerindeki dijital teknolojiler ve sosyal medya platformlarının kullanılmasına dair veriler kullanılmıştır. Pandemi döneminde sosyal medya kullanımının küresel anlamda değişimi irdelenerek sosyal medyanın bu süreçte ortaya çıkan olumlu ve olumsuz etkileri irdelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Covid-19, sosyal medya, salgın, pandemi, koronavirüs, iletişim

COVID-19 DÖNEMİNDE EVDEN ÇALIŞMA VE ÇALIŞANLARIN GÖREV PERFORMANSI: ÇAĞRI MERKEZİ ÇALIŞANLARINDA BİR ARAŞTIRMA

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ASLAN, *İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İstanbul, Türkiye*
e-mail: muaslan@gelisim.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-8049-3615

Arş.Gör. Fatih YAMAN, *İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye*
e-mail: yamanfa@itu.edu.tr ORCID ID: 0 000-0002-5412-5074

Dr. Ayhan Aksu
e-mail: ayhanaksu@gmail.com ORCID ID:0000-0003-2806-1393

ÖZET

COVID-19 salgını, tüm dünya ile birlikte ülkemizi de etkisi altına almış ve işletmelerin çalışma sistemlerinde köklü değişikliklere gidilmesine sebep olmuştur. Bazı işletmeler, çalışanlarının haftanın belirli günlerinde işyerinden, arta kalan günlerde ise evlerinden çalışmalarını isterken bazı işletmeler ise belli görevleri ifa eden çalışanlarının tümüyle evlerinden çalışmalarını istemişlerdir. Evden yapılan çalışmalarda doğrudan denetim olmaması, kişilerin özel hayatlarıyla çalışma hayatları arasındaki sınırın ortan kalkması, çalışanların ev ortamının rahatlığında ve güvenli bir alanda görevlerini yerine getiriyor olmaları, kendilerine vakit ayırabiliyor olmaları ve özellikle ev ve işyeri arasındaki ulaşım süresinin yaşanmıyor olması, evden çalışan kişilerin algıladıkları görev performanslarında, işyerinde çalışmak zorunda olan kişilere göre farklılık oluşturması gerektiği düşüncesiyle yapılan bu çalışma, çalışanlardan, COVID-19 öncesi işyerinde çalıştıkları sürede ve sonrasında evden çalıştıkları süredeki genel görev performansları ve yaptıkları işe yönelik spesifik görev performanslarını karşılaştırmaları istenmiştir. Araştırma hem sadece evden hem sadece işyerinden hem de hem evde hem de işyerinde görev yapmakta olan personeli olan bir çağrı merkezi firmasında gerçekleştirilmiştir. Firmanın 260 kişiden oluşan tüm çağrı merkezi personelinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada, elde edilen veriler SPSS programıyla istatistiki analizlere tabi tutulmuş, korelasyon tablosu ile ilişkiler tespit edilmiştir. Sonrasında da tek yönlü ANOVA analizi ile gruplar arası farklılaşmaların varlığı incelenmiştir. Sonuçlar göstermektedir ki COVID-19 öncesi döneme kıyasla sadece evden çalışanlar veya haftanın belli günleri evden belli günleri işyerinden çalışanların genel görev performanslarına yönelik algıları, sadece işyerinden çalışanlara nazaran artmıştır. Bu çalışma, evden çalışmanın çalışanları olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Ayrıca spesifik görev performansı kavramını literatüre kazandırmıştır.

Anahtar Kelimeler:

COVID-19, Çağrı Merkezi, Görev Performansı, Spesifik Görev Performansı, Evden Çalışma

THE IMPACT OF COVID-19 PANDEMIC ON FEAR, PERCEIVED RISK AND ATTITUDE TOWARD TRAVELLING: COMPARISON OF 2020 AND 2021

Research Assistant Tugba KURTKAN, *Baskent University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, 06790, Ankara Turkey*
e-mail: tugbakurtkan@baskent.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-2441-3929

ABSTRACT

On 11th of March 2020, World Health Organization (WHO) made the assessment that Covid-19 could be characterized as a pandemic. After the pandemic statement from WHO, many people started to fear from Covid-19 pandemic and stayed at home rather than travelling. So, people's perceptions and attitudes towards travelling started to change.

The purpose of this study is to investigate if fear of Covid-19, perceived risk and attitude towards travelling are different in 2020 and 2021, and if fear of Covid-19, perceived risk and attitude towards travelling distinguish between different genders, generations and educational levels. For this purpose, a questionnaire that measures fear of Covid-19, perceived risk and attitude toward travelling was conducted for both 2020 and 2021 on Twitter with 177 participants. The questionnaire consisted of 22 questions in 5- point scale where 1=strongly disagree and 5=strongly agree. IBM SPSS 25 package program was used to analyze the data. For analysis of the data, Independent Samples T Test and Paired-Samples T Test were used.

As a result of the statistical analysis, it was concluded that fear of Covid-19, perceived risk and attitude toward travelling during Covid-19 has decreased in 2021. Also, women have more fear of Covid-19 and perceived risk toward travelling than men in 2020 and 2021. It is observed that Baby Boomers have the most perceived risk in both years.

Key Words:

perceived risk, attitude, fear of Covid-19

HAVAYOLU YOLCU HİZMETİNDE DEĞER YIKIMI SONRASI HİZMET İYİLEŞTİRME SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr.Üyesi İnci Polat, *Süleyman Demirel Üniversitesi, Havacılık Yüksekokulu, Isparta, Türkiye*
e-mail: incisesliokuyucu@sdu.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-4052-2009

ÖZET

İşletme-müşteri etkileşiminde geleneksel yaklaşımı değiştiren çevrimiçi platformların kullanımı, 2020 yılının ilk aylarından itibaren ortaya çıkan ve neredeyse dünya üzerindeki tüm ülke ve endüstrileri etkileyen pandemi sürecinde de etkisini önemli oranda arttırmıştır. Müşterilerin memnuniyet ve şikayetlerinde fiziksel ortamlar yerine daha yoğun olarak çevrimiçi platformları kullanmaları, işletme ve müşteri etkileşimi sonucu ortaya çıkan değer yaratım veya yıkım süreçlerinin diğer müşteriler tarafından da görünür hale gelmesine yol açmıştır. Bu sebeple, asıl amacı müşterileriyle etkileşimi sonucunda değer yaratmak olan işletmeler, hizmet iyileştirme refleksi geliştirmek durumunda kalmaktadır. Hizmet odaklı bakış açısı ile değerlendirildiğinde hizmet sağlayıcılar ile müşteriler arasındaki ilişkinin daha dinamik hale gelmesi hizmet iyileştirme süreçlerinin de etkin ve hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekliliğini doğurmaktadır. Ulusal ve uluslararası düzeyde ekonomik ve sosyal etkilerin yoğun olarak hissedildiği havayolu sektörü de bu süreçte özellikle firma-yolcu ilişkisinde daha önce hiç karşılaşmadığı bir deneyim yaşamaktadır. Pandemi sürecinde yolcu taşımacılığına yeniden başlanmasıyla havayolu işletmelerinin aldığı tedbirler ve bu tedbirlere ilişkin uygulamalar, yolcu etkileşiminde farklı problemleri ortaya çıkarmaktadır. Çevrimiçi platformlarda yer alan yolcu şikayetleri değer yıkım sürecinin göstergelerinden biri olarak değerlendirildiğinde ilgili havayolu işletmelerinin hizmet iyileştirme sürecini kullanarak değer yıkımını değer yaratımına dönüştürüp dönüştürmediği merak konusudur. Bu bağlamda çalışma havayolu-yolcu etkileşiminde değer yıkımı sonucu ortaya çıkan şikayetlerin sikayetvar.com çevrimiçi platformunda havayolu işletmeleri tarafından çözümleri üzerinden değerlendirme yapmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, elde edilen değerlendirmeler değer yaratımı ve yıkımı başlıkları altında kategorize edilerek hizmet iyileştirme süreçlerinin etkinliği ortaya çıkarmaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular, teorik ve yönetsel açıdan özgün çözüm önerileri sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Değer yıkımı, değer yaratımı, hizmet iyileştirme, havayolu, yolcu

IMPACT OF COVID-19 ON PALM OIL PRODUCTION IN INDONESIA: A REVIEW TOWARD ENERGY AND ECONOMIC RESILIENCE IN TIME OF PANDEMIC

Arief Ameir Rahman Setiawan, *Graduate School of Science And Technology, University Of Tsukuba, Japan*
ORCID ID: 0000-0002-1370-3368

Reza Ariesca, *Research Center for Chemistry, Indonesian Institute of Sciences, Indonesia*

Agusta Samodra Putra, *Coordinating Ministry for Economic Affairs, Republic of Indonesia*
ORCID ID: 0000-0002-7909-1712

Tofael Ahamed, *Faculty of Life And Environmental Sciences, University Of Tsukuba*
ORCID ID: 0000-0002-9708-4719

Ryozo Noguchi, *Faculty of Life And Environmental Sciences, University Of Tsukuba*
ORCID ID: 0000-0001-5156-500X

ABSTRACT

Oil Palm plays a unique role due to its wide application in various sectors, such as food, energy, pharmaceutical, chemical, etc, thus, the sustainability of this commodity will be fundamental to ensure the supply to other sectors. Facing the pandemic of covid-19 which has disrupted the agricultural sector globally, oil palm production grows positively (BPS, 2020), hence, made it one of the pillars for sustaining economic development in the country. This study, based on the desk review, aims to identify how the oil palm industry in Indonesia surviving the crisis. First, the supply chain of oil palm from plantation to distribution will be described. Secondly, it will explore the application and distribution of oil palm for various downstream products, particularly for the energy sector. Lastly, the impact of the pandemic on oil palm production and its downstream product due will be discussed. According to findings, the large-scale restriction has some impacts on the oil palm supply chain, in particular limiting the transportation for delivering the product. However, oil palm also benefited its use for increasing proportion of biodiesel to substitute fossil fuel, as well as its application for soap or detergent, which the consumption is increasing to mitigate the virus spread. The study also found that farmer who has linked to a community or association has better chance to survive the crisis. The further findings also suggested that farmer should not fully plant their area with oil palm only, but also other commodities to improve resilience against the pandemics.

Key Words:

Oil palm, covid-19, production, downstream products, supply chain, energy

KORONAVİRÜS PANDEMİSİ DÖNEMİNDE TÜKETİCİ KREDİ FAİZ ORANININ YAPAY SINIR AĞLARI İLE ÖNGÖRÜLMESİ

Doğan Yıldız, *TUSAŞ*

e-mail: dyildiz2000@gmail.com ORCID ID : 0000-0002-0946-7251

ÖZET

Bireyler veya işletmeler harcama veya yatırım yapmak için birikimleri yok ise kredi kullanarak bu ihtiyaçlarını gidermektedir. Kredi faiz oranlarının öngörülmesi, bireyler veya işletmeler için gelecekte yapacakları harcamaları veya yatırımı hangi kaynaklardan, ne kadar vade ile sağlamaları gerektiği ile ilgili çok büyük bir bilgi sağlar. Bu öngörü sadece fon kullanımları açısından değil fon sağlayanlar içinde, fonlama oranlarının hangi seviyelerde olacağını önceden bilmek ve ilerleyen zamanda alacakları pozisyonu belirlemeleri açısından önemlidir. Bunun yanında makro açıdan da tüketici kredisi faiz oranlarının gelecekte seyrini öngörmek, makro büyüklükte karar alan tüm işletme ve kurumlar açısından kararlarını doğru bir şekilde almalılarını sağlayacaktır. Dolayısı ile hem bireyler, hem işletme sahipleri hem de makro karar alıcılar için tüketici kredi faiz oranının öngörülmesi doğru karar alabilmeleri için çok büyük önem arz etmektedir. Özellikle yaşamakta olduğumuz koronovirüs pandemisinin büyük bir belirsizliğe neden olduğu aşıkardır, bundan dolayı bu öngörünün doğru bir şekilde yapılmasının önemi bir kez daha artmıştır. Bu kapsamda öngörü modellemesinde doğrusal olmayan bir şekilde bize model kurmamıza yardımcı olan yapay zekanın bir alt dalı olan yapay sinir ağları uzun zamandır kullanılmaktadır. Ayrıca, diğer öngörü modellerine göre daha iyi sonuçlar ürettiği çoğu çalışmada görülmüştür. Bu çalışmada da tüketici kredi faiz oranlarına etki eden ana etkenlerden enflasyon, döviz kuru, tüketici güven endeksi ve tüketici kredi faiz oranlarının kendisinin gecikmeli değeri girdi olarak alınmış ve çok katmanlı yapay sinir ağı modeli kullanılarak tüketici kredi faiz oranı öngörülme çalışılmıştır. Modelde 2012-2020 yılları arasındaki aylık verinin bir kısmı eğitim, bir kısmı ise test seti olarak kullanılmıştır. Çalışma içinde yapay sinir ağının farklı mimarileri denenmiş ve en düşük hata oranını veren mimari model seçilerek öngörü için kullanılmıştır. Bu çalışma ile hem araştırmacılar hem de tüketici kredisi kullanıcıları pandemi dönemindeki belirsizlikte tüketici kredisindeki faiz oranı tahmininde nelerin etken olduğu ve bu etkenler ile tüketici kredi faiz oranı tahmin edilerek, bir anlamda gelecekteki bu belirsizlik nispeten ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Tüketici Kredi Faiz Oranı, Yapay Sinir Ağı, Öngörü

COVID19 SÜRECİNDE SOSYAL MEDYADAKİ TÜKETİM GÖSTERGESİ EKSENİNDE ŞEKİLLENEN HİPER GERÇEKLİK VE TOPLUMSAL SINIF SÖYLEMİ

Dr. Öğr. Üyesi Elif Üstündağlı ERTEN, *Ege Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 35040, İzmir, Türkiye*
e-mail: elif.ustundagli@ege.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-5111-927X

ÖZET

Hiper-gerçeklik, kültürel temsillerin artık sosyal ve insani gerçeklikleri doğrulamadığı ancak bir şekilde otonom hale geldiği durumlarda ortaya çıkmaktadır ve kültürel temsiller bağımsız gerçekliklerle ilintili hale gelmektedir (King, 1998: 48-49). Sosyal medya, tamamı göstergelerden oluşan bir evrende sürekli okuma, gönderme ve seçim yapma gibi döngülerle imgelere yönelik süreçlerle (Baudrillard, 2011: 19) entegre olmuş kitleler yaratmaktadır (Baudrillard, 2011). Hiper-gerçeklik kavramının modern endüstriyel kapitalizm içinde yer edinmesi (King, 1998: 49), gerçekliklerin tüketimle ilişkilendirilmesini önceliklendirmektedir. Ancak bir olgu etrafında hiper-gerçeklik yaratılırken imge süreçlerinin nasıl işlediği ve tüketimin nasıl tetikleyici rol oynadığı belirsizdir. Bu çalışmada, pandemi sürecinde 25 Ocak 2021 tarihinde sosyal medyada paylaşılan, Uludağ'da tatil ve parti yapma görüntüleri - sokağa çıkma yasağında - olgu olarak ele alınarak bu belirsizliğin açıklanması amaçlanmıştır.

Araştırma tanımlayıcı bir araştırma olup, bahsi geçen olgu hakkında 02.02.2021 - 09.02.2021 tarihleri arasında paylaşılan tweetler, MAXQDA18 aracılığıyla veri seti oluşturularak analiz edilmiştir. Aramada aranacak kelimeler, iki ana tema altında toplanmıştır: Tüketim ve Tedbir. Veri seti ön incelemeye tutularak ilgisiz tweetler örneklemeden çıkarılmış ve 1009 tweet analize alınmıştır.

Araştırma bulguları tüketimin imgeye özgü iki aşamayı tetiklediğini ortaya koymaktadır: 'derin bir gerçekliği değiştiren ve gizleyen imge' ve 'gerçekliğin hiçbir çeşidiyle ilişkisi olmayan, kendi kendinin saf simülakrı olan imge'. Önlemlere uyma(ma) kapsamındaki toplumsal sınıf tartışması ikinciye işaret ederken; virüsün olmadığını savunma ise ilkinin işaret etmektedir. Çalışmanın özgün değeri şudur: Sosyal medyada tüketim, hiper-gerçekliklerin ve farklı kitlelerin kesişimselliğini sağlayan alan olmaktadır ve bu yapı tüketim ortamları gibi tüketim toplumunun tekil fantezi ortamlarından (Baudrillard, 1997) farklı olarak çoklu yapıdadır.

Anahtar Kelimeler:

Hiper-gerçeklik, toplumsal sınıf, sosyal medya, tüketim

POST-PANDEMIC SELF IN ORGANIZATION: A MORE VIRTUAL ME

Prof. Dr. Belgin AYDINTAN, *Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Business Department, 06500, Ankara, Turkey*

e-mail: belgin.aydintan@hbv.edu.tr *ORCID ID:* 0000-0002-9057-4336

Gökhan TÜRKÖZ, *Hacı Bayram Veli University, Institute of Graduate Programs, 06500, Ankara, Turkey*

e-mail: gokhan.turkoz@hbv.edu.tr *ORCID ID:* 0000-0001-6521-0808

ABSTRACT

The individual existence of employees mostly depends on power distribution and political practices at work place. Therefore, unveiling and expressing personality and self may not be possible in all professional situations. However, the COVID-19 pandemic measurement of working from home deteriorated such individual existential efforts by diminishing the individuals to virtual members of the business. Although the physical existence at work was already deficient for self expression for some individuals, distant working enhanced the organizational alienation for them. This hypothesis was measured by Mottaz's Work Alienation Scale (1981), under the manipulation of working from home and working from office. The manipulation questionnaire was developed within this study. The findings were analyzed under the light of homo digitalis philosophy.

Key Words:

Work alienation, COVID-19 effects, distant working, homo digitalis.

COVID-19 KRİZİNİN DİJİTAL EKONOMİYE ETKİLERİNİN KAMU, ÖZEL SEKTÖR VE YATIRIMCI DAVRANIŞLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Arş. Gör. Burcu Zengin, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 06500, Ankara, Turkey*
e-mail: burcu.zengin@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-5275-6748

ÖZET

Küresel bir salgın olan Covid-19 öncesi çok yavaş bir şekilde işleyen dijitalleşme sürecinin önünde, yazılım ve donanım yönünden yetersizlikler, gelir dağılımındaki eşitsizliklerin neden olduğu dijital uçurumlar veya kişilerin alışılmış davranışlarını değiştirmekteki isteksizlikleri gibi birçok engel bulunmaktaydı. Ancak, Covid-19 salgını dijitalleşme sürecinin önemini vurgulayarak, dijitalleşme önündeki engellerin kamu ve özel sektör eliyle hızlıca kaldırılmasını sağlamıştır. Çalışmanın amacı, salgının olumsuzluklarından korunmak ve en iyi şekilde uyum sağlamak için yapılan dijital düzenlemelerin etkisini kamu, özel şirketler ve bireylerin tüketim ve yatırım davranışları nezdinde incelemektir. Çalışmada, dünyada ve Türkiye'de yapılan düzenlemeler ayrı ayrı ele alınarak bir değerlendirme yapılmıştır. Buna göre, Covid-19 sonrası kamu politikaları, özellikle kilit sektör olan tıp sektöründe yeni aşular geliştirme, tedavileri iyileştirme, ulusal ekonomik ve teknolojik dayanıklılığı güçlendirme çabalarının teşvik edilmesine doğru evrilmiştir (DTÖ, 2020:3). Kamu hizmetlerinin yürütülmesi adına ya bütünüyle ya da parça parça dijital platformların kullanılması zorunlu kılınmış (Agostino vd., 2021:69) ve çalışanların büyük çoğunluğu uzaktan çalışmaya yönlendirilmiştir. Araştırmalara göre, Avrupa'da her 10 çalışandan 4'ü uzaktan çalışmaya başlamıştır (Eurofound, 2020:10). Özel şirketlerin de pandeminin neden olduğu olumsuz etkilerden korunmak adına dijitalleşmeden yararlandıkları ve dijital ekonomiye hızlı uyumlarıyla rekabet avantajları sağladıkları bilinmektedir. Dünya Bankası'nın raporuna göre, dijitalleşme sürecinin hızlanmasıyla birlikte, teknoloji şirketleri ekonomideki daralmanın tam aksine büyümeye ve pazar paylarını arttırmaya devam etmişlerdir (DB, 2020:16). Bu büyüme, yatırımcıların risk iştahını arttırmış ve bu şirketlere yapılan yatırımları çoğaltmıştır. Ayrıca, bireylerin tüketim davranışlarını da değiştirerek dijital platformların kullanımını arttırmıştır. Çalışmanın, salgının sebep olduğu krizin üstesinden gelinmesi için kamu, özel sektör ve yatırımcı çerçevesinden dijitalleşmenin gerekliliğini ortaya koyması ve politika önerileri getirmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Covid-19, Dijital Dönüşüm Süreci, Dijital Ekonomi

COVID-19 SONRASI TÜRK İMALAT SANAYİİNİN MEVCUT DURUMU VE REKABET GÜCÜ ANALİZİ

Serdar ÖZÖZEN, *Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 16059, Bursa, Türkiye*

e-mail: 711411004@ogr.uludag.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-5089-6069

ÖZET

Bu çalışmada, Covid 19 sonrası Türk imalat sanayii içinde yer alan tüm alt sektörler ele alınarak, tüm bu alt sektörlerin temel göstergeleri ve rekabet gücü düzeyi analiz edilmiş, böylece literatüre kapsamlı bir çalışma kazandırılmak amaçlanmıştır. Temel göstergeler üretim, kapasite kullanımı, istihdam ve dış ticareti kapsamaktadır. Rekabet analizi ise Türk imalat sanayiinin Dünya, AB 27 ve Birleşik Krallık pazarındaki rekabet gücünü ortaya koymaktadır. Rekabet analizinde Karşılaştırmalı Açıklanmış Üstünlükler Endeksi ve Ticaret Dengesi Endeksi kullanılmıştır. Analizdeki veriler Türkiye İstatistik veri tabanından elde edilmiştir. 2013-2020 döneminde imalat sanayii ISIC Rev.4'e göre, 2 haneli 23 alt sektör esas alınarak incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, Covid 19 sonrası özellikle 2020 yılının ikinci çeyreğinde Türk imalat sanayii temel göstergelerinde düşüş olduğu gözlemlenmiştir. 2020 yılı üçüncü çeyreğinden itibaren ise imalat sanayii temel göstergelerinde iyileşme olduğu görülmüştür. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi sonuçlarına göre, 2013-2019 yılları ile kıyaslandığında 2020 yılında Dünya, AB-27 ve Birleşik Krallık pazarlarında Türk imalat sanayiinin rekabet gücünde bir değişme olmadığı gözlemlenmiştir. Söz konusu pazarlarda Türk imalat sanayiinin rekabet gücünün marjinal sınırdan kalmaya devam ettiği görülmüştür. Ticaret Dengesi Endeksi sonuçlarına göre ise, Türk imalat sanayii'nin Dünya ve Birleşik Krallık pazarında net ihracatçı, AB-27 pazarında net ithalatçı durumunu sürdürdüğü tespit edilmiştir. Çalışmada, Türk imalat sanayii'nin rekabet gücünün artırılması için dijital teknolojilere yatırım yapılması, araştırma gelişme ve yenilikçilik kapasitesinin artırılması, katma değeri yüksek ürünlerin üretimine ağırlık verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Covid-19, Türk İmalat Sanayii, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler, Ticaret Dengesi.

IMPACT OF COVID-19 PANDEMIC ON THE TURKISH INSURANCE INDUSTRY

Research Assist.Dr. Isil GURBUZER YILDIRIM, *Ankara Hacı Bayram Veli University, Banking and Insurance College, 06500, Ankara, Turkey*
e-mail:isil.gurbuzer@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-6549-3091

ABSTRACT

The economic and sociological impacts of the coronavirus (Covid-19), which spread all over the world in a short time, deepened after the World Health Organization (WHO) declared as a pandemic. As the insurance industry interacts with all other sectors, the impacts of the Covid-19 pandemic are expected to vary on the basis of branches. Therefore, in this study, it is aimed to determine the impacts of the pandemic on the insurance industry. Accordingly, the change in the financial ratios of insurance companies regarding liquidity, capital, profitability and activities in the third quarter of 2019-2020 was calculated by ratio analysis. In addition, the nominal and real change rates in direct premiums, the changes in the number of policies and insured people were evaluated monthly for the January 2019-January 2021 period. According to the results, it was observed that in the third quarter of 2020, while the technical, balance sheet, equity and asset profitability ratios of the insurance industry increased compared to the third quarter of 2019, the financial profitability ratio decreased. Although the increase in the total of gross premiums was 22.4%, the real increase was 9.56%, and loss premium rate decreased from 65% to 56%. While the real change in direct premium volume in travel health insurance and motor own damage insurance has been decreasing since March 2020; there has been an increase in complementary health insurances and subsidized receivables insurances. It was also observed that the number of employees in the industry increased by 4% at the end of 2020 to 20.417 people. The economic and sociological impacts of the coronavirus (Covid-19), which spread all over the world in a short time, deepened after the World Health Organization (WHO) declared as a pandemic. As the insurance industry interacts with all other sectors, the impacts of the Covid-19 pandemic are expected to vary on the basis of branches. Therefore, in this study, it is aimed to determine the impacts of the pandemic on the insurance industry. Accordingly, the change in the financial ratios of insurance companies regarding liquidity, capital, profitability and activities in the third quarter of 2019-2020 was calculated by ratio analysis. In addition, the nominal and real change rates in direct premiums, the changes in the number of policies and insured people were evaluated monthly for the January 2019-January 2021 period. According to the results, it was observed that in the third quarter of 2020, while the technical, balance sheet, equity and asset profitability ratios of the insurance industry increased compared to the third quarter of 2019, the financial profitability ratio decreased. Although the increase in the total of gross premiums was 22.4%, the real increase was 9.56%, and loss premium rate decreased from 65% to 56%. While the real change in direct premium volume in travel health insurance and motor own damage insurance has been decreasing since March 2020; there has been an increase in complementary health insurances and subsidized receivables insurances. It was also observed that the number of employees in the industry increased by 4% at the end of 2020 to 20.417 people.

Key Words:

Covid-19, Insurance Sector, Ratio Analysis

MUHASEBE DERSLERİNİN ONLINE EĞİTİMİNE YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI: KIRGIZISTAN TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Doç.Dr. Bilal SOLAK, *Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 720044, Bişkek, Kırgızistan*
e-mail: bilal.solak@manas.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-7804-2038

ÖZET

İnternetin yaygınlaşması ve bilişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte, başta Amerika ve Avrupa üniversiteleri olmak üzere, online eğitim süreci 2000'li yıllardan itibaren başlamıştır. Online eğitimler sayesinde, farklı ülkelerde ve farklı bölgelerde eğitim almak isteyen kişilere düşük maliyetle eğitim olanağı sunulmuştur. Online eğitimler, pandemi süreci ile birlikte, farklı bir eğitim modeli olmaktan çıkıp zorunlu bir eğitim modeli halini almıştır.

İİB fakültesi programları online eğitimlerin en yaygın olarak kullanıldığı eğitim programların başında gelmektedir. Online eğitimlere yönelik olarak yapılmış olan birçok bilimsel çalışmada muhasebe alan derslerine yönelik öğrencilerin bakış açıları incelenmiştir.

Çalışma, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler fakültesinde eğitim gören ve pandemi sürecinde muhasebe alan derslerini alan 195 öğrenci üzerine yapılmıştır.

Çalışmanın amacı, KTMU öğrencilerinin online muhasebe eğitimlerine bakış açılarını belirlemek ve beklentilerini tespit etmektir.

Çalışmanın evrenini 195 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri, online anket hazırlanarak öğrencilerin kurumsal maillerine gönderilerek elde edilmiştir. Gönderilen anketlere 103 öğrenci cevaplandırmıştır. Çalışmanın verileri öncelikle güvenilirlik analizi ve doğrusal dağılım analizi yapılmıştır. Çalışmanın verileri frekans analizi ve t testi yapılarak bulgular elde edilmiştir.

Çalışmanın bulguları incelendiğinde, çalışmaya katılan öğrencilerin %73'ü yüz yüze eğitimin, online eğitimden daha etkin olduğunu belirtmişlerdir. Çalışan veya uzak bölgelerden gelen öğrencilerin online eğitimlere devam edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Genel muhasebe, envanter bilanço ve maliyet muhasebesinin online eğitim ile öğrenilmesi en zor dersler olarak işaretlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Pandemi, Muhasebe Eğitimi, Online Eğitim

COVID-19 PANDEMİSİ VE SAĞLIK ÇALIŞANLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Hande KÜÇÜKKAYA, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı , İnsan Kaynakları Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı*
e-mail:handekucukkaya@hotmail.com

ÖZET

Çin'in Wuhan kentinde Aralık 2019 itibari ile ortaya çıkan ve Koronavirüs (Covid-19) olarak tanımlanan salgın, kısa süre içerisinde tüm dünya ülkelerine yayılmaya başlamıştır. Toplumun her kesimini etkileyen Covid-19, özellikle sağlık çalışanları üzerinde yoğun etkiler yaratmıştır. Kimileri virüse yakalanmış ve tedavi olmuş, kimileri ise bu virüse direnemeyip hayatlarını kaybetmiştir. Covid-19 tüm bunların yanında sadece fizyolojik olarak değil psikolojik olarak da sağlık çalışanları üzerinde oldukça etkili olmuştur. Bu çalışmanın amacı; mevcut pandemi sürecinde görevlerini yerine getirmeye çalışan sağlık personellerinin üzerindeki etkisini incelemektir.

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesinde, Ağustos 2020 ve Ocak 2021 tarihleri arasında, 20 hekim, 25 hemşire ve 35 diğer personel (sekreter, müstahdem, hastabakıcı) olmak üzere 80 sağlık çalışanıyla gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler neticesinde hazırlanmıştır.

Bir yılı aşkın süredir devam eden bu salgın sürecinin sağlık çalışanlarını gerek fiziksel gerek psikolojik anlamda hayli yıpratmış gözlemlenmiştir. Öte yandan ailelerini ve çevrelerini korumak için sağlık çalışanlarının çeşitli önlemler aldıkları da görülmektedir. Yaşlı bireylerle bir araya gelmekten imtina etme, duş alıp temiz kıyafetler giymeden ev halkına yaklaşmama, bağışıklık sistemlerini güçlendirmek adına vitamin takviyeleri kullanma bu önlemlerden bazılarıdır.

Genel anlamda sağlık çalışanları büyük bir gayret ve özveriyle bu kriz durumunun yer almakta ve görevlerini sürdürmektedirler.

Bu çalışmanın daha sonra yapılacak çalışmalara da ışık tutması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Salgın, Koronavirüs, Sağlık Çalışanı

NEW CRISIS OF INTERNATIONAL SYSTEM: COVID-19 PANDEMIC AND AZERBAIJAN

Doç.Dr. Murteza HASANOĞLU, *Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Başkanlığına Bağlı Devlet İdarecilik Akademisi*,
e-mail: m.hasanoglu@yahoo.com.tr ORCID ID: 0000-0003-3734-4045

ABSTRACT

The coronavirus pandemic or the COVID-19 outbreak that emerged in 2019 has been keeping the whole world in a tense situation for months. This epidemic has radically changed world politics and affected the balance of power in some regions. The coronavirus pandemic, which is spreading rapidly from Wuhan (China) to the rest of the world in just a few months, is accompanied by severe medical, socio-economic and psychological damage. In February 2020, the World Health Organization (WHO) named this scary disease "2019 coronavirus" (COVID19), and declared it as an epidemic on March 11, 2020. In other words, the Covid-19 infection, which entered our lives in 2019, soon spread to almost all countries of the planet, taking the form of a pandemic. The world is currently suffering from coronavirus. A sad and tragic situation prevails almost everywhere in the world: there is a large number of human losses, people's health is in danger, medical safety is deteriorating, countries are closing their borders, activities in science, culture, sports, games, arts and other fields are postponed, economic ties limited, the tourism industry collapsed, educational institutions suspended, the formative industry at risk, the world economy in crisis, and the loss exceeded hundreds of billions of dollars. Azerbaijan has shown a form of governance that will serve as an example to other countries in this struggle . Today, as in all countries of the world, the Republic of Azerbaijan could not avoid the damages of the Covid-19 pandemic. In our article, we will talk about how this infection affects the Republic of Azerbaijan and what serious and effective measures have been taken in the country at the level of the President and Government of the Azerbaijan Republic to combat this contagious disease.

Key Words:

Azerbaijan, Pandemic , The World Health Organization (WHO), COVID-19

COVID-19 SALGINININ FİNANSAL RAPORLAMAYA ETKİSİ: BIST 100 ENDEKSİNDE İÇERİK ANALİZİ

Arş.Gör. Nesil İŞBİL, *Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Meslek Yüksekokulu, 43100, Kütahya, Türkiye*
e-mail: nesil.isbil@dpu.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-5455-8902

Arş.Gör. Ayşe Gül Nurbanu KÖROĞLU, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 06500, Ankara, Türkiye*
e-mail: nurbanu.koroglu@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-4281-1501

Arş.Gör. Mukaddes YILMAZ, *Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Kütahya, Türkiye*
e-mail: mukaddes.yilmaz@dpu.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-0375-3799

ÖZET

2019 yılı Aralık ayının son günlerinde ortaya çıkan ve tüm dünyayı etkisi altına alan Yeni Tip Koronavirüs (COVID-19) salgınının etkileri başta sağlık olmak üzere ekonomi, eğitim ve sosyal alanlarda kendini göstermiştir. Salgınla mücadelede alınan tedbirler, uygulanan kısıtlamalar, belirsizliğin hâkim olduğu durumlar ve uzaktan çalışma koşulları işletmeler üzerinde salgının yıkıcı etkilerinin başlıca nedenlerini oluşturmaktadır. İşletmelerin iletişim aracı olan finansal raporlar ve sunduğu bilgiler bu süreçte bir kez daha önem kazanmıştır. COVID-19'un finansal raporlamaya olan etkisi, BIST 100 endeksinde yer alan işletmelerin 2020 faaliyet dönemi yıllık raporları üzerinden içerik analizi yapılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Dipnot incelemelerinde dikkat edilmesi gereken hususlar denetleyici ve düzenleyici kurum ve kuruluşlar ile danışmanlık şirketleri tarafından yayınlanan birçok rapor ve akademik çalışmalardan faydalanılarak belirlenmiştir. İçerik analizinin sonuçlarına göre, COVID-19'un işletme üzerinde etkisi olduğu 18, kârlılık üzerinde etkisi olduğu 4, işletmenin sürekliliği üzerinde etkisi olduğu 4, muhasebe tahmin ve varsayımları üzerinde etkisi olduğu 16, gerçeğe uygun değer tespiti üzerine etkisi olduğu ise 1 işletme tarafından belirtilmiştir. Ayrıca, 19 işletmenin denetlenmesi sürecinde kilit denetim konuları COVID-19'la ilişkilendirilmiştir. Bununla birlikte hiçbir işletme COVID-19'un risk türleri, sözleşmeden doğan yasal zorunluluklarla ilgili karşılıklar, ertelenmiş vergi varlıklarının geri kazanılabilirliği hakkındaki tahminler, sigorta hasar talepleri, ertelenmiş vergi varlık ve yükümlülükleri, iştirak ve iş ortaklıklarındaki payların değer düşüklüğü ve raporlama dönemi sonrası olaylara ilişkin açıklamalar üzerinde etkisi olup olmadığını açıklamamıştır. Salgının sektörel bazda finansal raporlar üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı gözlemlenmiştir. Fakat beklenen kredi zararlarının hesaplanma sürecine olan etkisinin özellikle bankaları etkilediği finansal rapordardan anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

COVID-19, Finansal Rapor, Dipnot, İçerik Analizi

AŞIRI İŞ YÜKÜ VE DUYGUSAL TÜKENMİŞLİK ARASINDAKİ İLİŞKİDE COVID-19 KORKU DÜZEYİNİN DÜZENLEYİCİ ROLÜ

Arş.Gör. Ayşe ASLAN, Şırnak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Şırnak, Türkiye
e-mail: ayse.ozler88@sirnak.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-5742-8938

Prof. Dr. Azmi Yalçın, Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Adana, Türkiye
e-mail: azmiyalcin@cu.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-9323-3350

ÖZET

Bu araştırmanın amacı çalışanların Kovid-19 korku düzeyinin ve aşırı iş yükünün duygusal tükenmişlik düzeyi üzerindeki etkisini incelemekle birlikte aşırı iş yükü ve duygusal tükenmişlik arasında Kovid-19 korku düzeyinin düzenleyici rolünü tespit etmektir. Ayrıca, Kovid-19 korku düzeyi, aşırı iş yükü ve duygusal tükenmişliğin bazı demografik özellikler açısından incelemektir. Bu kapsamda öğretmen, akademisyen, hemşire ve doktorlardan kolayda ve kartopu örneklem metodu kullanılarak yüz yüze ve online şeklinde anket yöntemiyle 447 çalışana ait veri elde edilmiştir. Korelasyon analizi sonucuna göre, hem Kovid-19 korku düzeyi ve duygusal tükenmişlik arasında hem de aşırı iş yükü ve duygusal tükenmişlik arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır. Yapısal eşitlik modellemesi sonuçlarına göre ise Kovid-19 korku düzeyinin ve aşırı iş yükünün duygusal tükenmişlik üzerinde pozitif etkisi olduğu saptanmıştır. Ancak, aşırı iş yükü ve duygusal tükenmişlik arasındaki ilişkide Kovid-19 korku düzeyinin istatistiksel açıdan düzenleyici rolü olmadığı bulgulanmıştır. Kovid-19 korku düzeyi cinsiyete, medeni duruma yaşa ve mesleki deneyim yılına göre anlamlı farklılık gösterirken meslek durumuna, çalıştığı kuruma göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Aşırı iş yükü, cinsiyete, meslek grubuna, çalıştığı kuruma göre farklılık gösterirken medeni duruma, yaş ve mesleki deneyim süresine göre anlamlı farklılık saptanmamıştır. Duygusal tükenmişlik ise cinsiyete, meslek grubuna göre farklılaşırken medeni duruma, çalıştığı kuruma, yaş ve deneyim yılına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Mevcut çalışmanın Kovid-19 alanyazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Kovid-19 korku düzeyi, aşırı iş yükü, duygusal tükenmişlik, yapısal eşitlik modellemesi, düzenleyici rol

KURUMSAL İLETİŞİM UYGULAMALARI İLE KURUMSAL İTİBAR İLİŞKİSİ: TOPLU TAŞIMA ŞİRKETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ejder ORMANCI, *Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye*
e-mail: ormanci.ejder@gmail.com ORCID ID :0000-0002-6589-3132

Doç Dr. Yasin ŞEHİTOĞLU, *Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye*
e-mail: ysehit@yildiz.edu.tr ORCID ID :0000-0003-0074-6446

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, toplu taşıma sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde kullanılan kurumsal iletişim uygulamaları ile kurumsal itibar ilişkisini incelemektir. Araştırmanın yöntemi nicel yöntem olarak belirlenmiş ve tarama deseni seçilmiştir. Araştırmada veriler, farklı illerde kurulu 15 toplu taşıma işletmesinden hizmet alan 1026 kişiden anket veri toplama aracı ile toplanmıştır. Veriler SPSS yardımıyla analiz edilmiştir. Analizde faktör analizi, güvenilirlik analizi, korelasyon analizi kullanılmıştır. Kurumsal İletişim Uygulamaları ölçeği Berezan vd. (2016) araştırmasından, Kurumsal İtibar ölçeği ise Hsu (2012) araştırmasından alınmıştır. Ölçekler Türkçeye metodolojik prosedür takip edilerek ilk kez uyarlanmıştır. Yapılan faktör analizleri neticesinde ölçeğin dört boyutlu bir yapıda ortaya çıktığı görülmüştür. Bu boyutlar 'dış mekân bilgilendirme alanları ve basılı doküman', 'etkinlerde gerçekleştirilen faaliyetler', üçüncü faktörü 'mobil uygulama' ve dördüncü faktörü 'sosyal medya paylaşımları ve web sayfası' olarak nitelendirilmiştir. Ölçek 28 maddeden oluşmuştur. İtibar ölçeği ise tek boyutlu olup 5 maddeden oluşmaktadır. Araştırmanın temel hipotezi olarak;

'H1: Kurumsal iletişim uygulamaları ile kurumsal itibar arasında anlamlı bir ilişki vardır.' belirlenmiştir ve kurumsal iletişim uygulamaları ölçeğine dair 4 boyut için alt hipotezler kurulmuştur. Korelasyon analizi neticesinde kurumsal iletişim uygulamaları ile kurumsal itibar arasında anlamlı ve olumlu ilişki bulunmuş ve hipotez desteklenmiştir ($\beta = 0,701^{**}$). Ayrıca 4 alt hipotez de ($\beta=675^{**}$, $\beta= 625^{**}$, $\beta = 578^{**}$, $\beta = 627^{**}$) desteklenmiştir. Araştırmanın iki temel katkısı vardır. İlk olarak tüm kurumsal iletişim literatürü için kullanılabilir bir ölçek Türkçeye uyarlanmıştır. İkinci olarak sektörde kullanılan kurumsal iletişim uygulamalarından hangilerinin kurumsal itibar ile ilişki düzeyi tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Kurumsal İletişim Uygulamaları, Kurumsal İtibar, Toplu Taşıma Sektörü.

COVID 19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE BİREYLERİN YENİLİKÇİLİK ÖZELLİKLERİNİN DİJİTALLEŞMELERİNE ETKİSİ

Dr. Öğr.Üyesi Oğuzhan YAVUZ, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 06500, Ankara, Turkey*
e-mail: oguzhan.yavuz@hbu.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-9489-6669

ÖZET

Covid 19 pandemisi süresinde hem öğrenciler hem de çalışanlar uzaktan eğitim ve uzaktan çalışma süreçlerine dahil olmak zorunda kaldılar. Türkiye'de üniversite öğrencileri uzaktan eğitim ile eğitim ve öğretim hayatlarına devam ederken, farklı sektörlerde çalışan kesimler günlük iş süreçlerinde uzaktan çalışma yolunu tercih ettiler. Hem uzaktan eğitim hem de uzaktan çalışma ise, beraberinde bireylerin dijitalleşme unsurlarını daha fazla kullanmaları ve bireysel ve organizasyonel düzeyde dijital teknolojilere adapte olmaları gerekliliğini ortaya koymuştur. Teknolojik yenilikçilik literatürde teknoloji adaptasyon teorisi ile açıklanmaktadır. Yenilikçilik ise; mal, hizmet veya fikirlerin yeni üretim yöntem ve süreçlerine veya toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeni ürünlere dönüştürülmesi sürecini ifade etmektedir. Kişisel bilgisayarları, ağları, bulut ve mobil teknolojileri, nesnelerin interneti ve büyük veri analitiğini gerekli kılan dijital teknolojilerin bireylerin yenilikçilik ve teknolojik yenilikçilik özelliklerinden etkilendiği düşünülmektedir. Pandemi döneminde işletmelerin dijital teknolojilere daha fazla yatırım yapması, bireylerin bu teknolojileri kendi kişisel gelişimlerinin bir parçası olarak görmesi süreçlere daha hızlı bir şekilde adapte olunmasına neden olmuştur. Çalışmanın temel amacı, temel adaptasyon teorileri çerçevesinde dijital süreçlerin adaptasyonunda bireylerin yenilikçilik ve teknolojik yenilikçilik düzeylerinin etkisini ortaya koyabilmektir. Bu amaçla hem öğrencilere hem de çalışanlara Aralık 2019 ile Şubat 2021 arasını kapsayan dönemde anket çalışması uygulanmış, sonuçlar karşılaştırılmıştır. Teknolojik yenilikçilik ile dijitalleşme süreçleri arasındaki ilişki yapısal eşitlik modellemesiyle test edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre bireylerin teknolojik yenilikçilik bakış açılarının dijitalleşmelerinde etkisi olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler:

Dijitalleşme, Teknolojik Yenilikçilik, Yenilikçilik

COVID-19: ANKARA SİTELER MOBİLYA SEKTÖRÜNDE ÇALIŞANLARIN DAVRANIŞ, TUTUM VE BEKLENTİLERİ ARAŞTIRMASI

Dr. Öğr.Üyesi Güven MERAL, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Mimarlık ve Güzel Sanatlar Fakültesi, 06760, Ankara, Türkiye*
e-mail: guvenmeral@ybu.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-0744-2165

Arş.Gör., Ramazan GÜLER, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Mimarlık ve Güzel Sanatlar Fakültesi, 06760, Ankara, Türkiye*
e-mail: rguler@ybu.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-2234-3472

ÖZET

COVID-19 salgını dünya genelinde ve Türkiye bağlamında birçok etkiyi beraberinde getirmiştir. Etkinin merkez konumunda ise insan bulunmaktadır. Salgın sürecinde insanın davranış, tutum ve beklentileri üzerinde birtakım değişimler yaşanmıştır. Özellikle çalışan kesim, bu süreçte meydana gelen kısıtlamalar ve dalgalanmalar nedeniyle farklı tutum ve davranış içerisine girmiştir. Bu doğrultuda Ankara Siteler mobilya sektöründe çalışanların davranış, tutum ve beklentileri yerinde tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma, Siteler mobilya sektöründe çalışan farklı yaş ve farklı meslek gruplarından 200 kişiye 19 soruluk anketin yapılması ve anketten çıkan verilerin değerlendirilmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma neticesinde farklı yaş ve meslek grupları arasında davranış, tutum ve beklentilerde değişiklik olduğu görülmüştür. Çalışma düzeninde bir değişiklik olmayan ve herhangi bir gelir kaybına uğramayanların anket sorularına pozitif yönde cevaplar verdiği görülmüştür. Çalışma düzeninde değişiklik olan veya iş kaybı yaşayanların, gelir kaybına uğrayanların ise negatif yönde cevaplar verdiği tespit edilmiştir. Genel olarak salgının kısa zamanda hayatımızdan çıkmayacağı, gelecek kaygısı ve düzenin eskisi gibi olmayacağı yönünde beklentilerin yoğunlukta olduğu kanısına varılmıştır. Hastalığın seyri ve süreç dikkate alındığında, farklı yaş ve meslek grupları için konunun sadece tıbbi boyutla sınırla kalmadığı, sosyokültürel, ekonomik ve davranışsal yaşam üzerinde de olumsuz bazı etkileri olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen veriler, yapılan tespitler ve öngörüler ışığında bu çalışmanın COVID-19 sürecinde mobilya sektöründe çalışanların hayat standartlarının arttırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

COVID-19, Ankara, Siteler, Mobilya, Davranış

THE EFFECTS OF SUPERVISOR'S VIRTUAL TECHNOLOGY COMPETENCE ON TRUST IN SUPERVISOR AND ORGANIZATION

Assist. Prof. Dr. Aynur TAS, *Hakkari University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration Hakkari, Turkey*

e-mail: aynurtas@hakkari.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-6810-8358

ABSTRACT

With the Covid-19 pandemic in addition to the worldwide acceleration and dissemination of digitalization recently, the significance of the notion of electronic leadership exhibited by supervisors in the virtual environment has been rising even faster in the context of the organizational behavior domain. Virtual technology competence is the basic dimension of electronic leadership style. This study examined the relationships between immediate supervisors' virtual technology competence, and employees' trust in these supervisors and organization. The data set of the research consisted of 225 questionnaires obtained from engineers working in the central organization of the general directorate of a public institution in Ankara. Data input of the research was done with SPSS 24 software program. Later, the data were analyzed through SPSS 24 and AMOS 24 software programs. "Overall confirmatory factor", "reliability", "Pearson correlation" and "structural equation modeling" analyses were performed in this study. According to the analysis results in terms of participants in this study, significant and positive relationships between immediate supervisors' virtual technology competence, and employees' trust in these supervisors and organization exist. Moreover, immediate supervisors' virtual technology competence significantly and positively influences employees' both trust in these supervisors and trust in organization. Moving from this study, it is concluded that it is possible to increase the benefits of trust for the organization and thus to contribute to it through the boosting effects of an increase in the level of immediate supervisors' virtual technology competence on the levels of employees' trust in these supervisors and organization.

Keywords: *Electronic leadership, Virtual technology competence, Trust in supervisor, Trust in organization, Social exchange theory, Role theory.*

POTENTIAL EFFECTS OF DIFFERENT MANAGEMENT TRADITIONS ON COVID-19 PANDEMIC OUTCOMES: COMPARISON OF SIX COUNTRIES

Lecturer, Elif Genç TETİK, *Hitit University, Social Sciences Vocational School, Çorum, Turkey*
e-mail: elifgenc@hitit.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-6306-8550

ABSTRACT

One of the most striking consequences of the Covid-19 outbreak was that the case and death rates in developed countries were higher than in other countries. This situation raised the question of what other factors might be effective in terms of the manageability of the pandemic. This study aims to investigate whether the administrative traditions of countries are effective in the management of the epidemic process. This piece, which will analyse six different countries comparatively, examines the relevant countries in two categories: The first group is Germany, the Netherlands and Austria, which are mentioned in the literature as Germanic European countries, while the other countries, England, Canada and Australia, are the countries that represent the Anglo-Saxon administrative culture. This paper will investigate the Covid-19 pandemic results of these countries together with a series of parameters that affect the management styles of the relevant countries. These parameters will be associated with the epidemic process and its consequences in eight sub-headings: Institutional collectivism, humane orientation, performance orientation, future orientation, uncertainty avoidance, in-group collectivism, assertiveness / entrepreneurship and power distance, and will be analysed with numerical data. The research will contribute to revealing whether public institutions operating in different traditions are suitable to carry out such an extraordinary process and the potential impact of the relevant societies that make up this tradition.

Keywords:

Administrative Tradition, Germanic European Countries, Anglo-Saxon Countries, Covid-19

PANDEMİ DÖNEMİNİN TÜRKİYE'DEKİ TÜKETİCİLERİN HAVAYOLU TERCİHLERİNE VE HAVAYOLU FİRMALARINDAN BEKLENTİLERİNE YÖNELİK NİTELİKSEL BİR ARAŞTIRMA

Dr. Öğr. Üyesi Ali AYCI, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İşletme Fakültesi, 06760, Ankara Türkiye*
e-mail: aayci@aybu.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-8173-1152

Dr. Abdullah BALLI, *Milli Savunma Bakanlığı, Ankara, Türkiye*
e-mail: dr1240201073@gmail.com ORCID ID : 0000-0003-2689-6610

ÖZET

Literatürde Pandemi baskısı altında tüketicilerin havayolu tercihlerine ilişkin çalışmaların yer almadığı görülmektedir. Bu keşifsel çalışmada pandemi döneminde hiç havayolu kullanmayan, az kullanan ve sıklıkla kullanan 12 kişiyle derinlemesine mülakat yapılmış pandemi dönemi ve pandemi sonrası dönem için havayolu tercih nedenleri araştırılmıştır. Bulgular değerlendirildiğinde; hızla ulaşım imkanı veren havayolları, yüksek yatırım yapabilme kabiliyeti ve kurumsal yapısı nedeniyle sağlık açısından da önemli tercih nedeni olmayı sürdürmektedir. Havayoluna en yakın rakip olarak koltuk mesafeleri ve konfordan dolayı trendir. Pandemi dönemi havayolu tercihlerinde koltuk mesafeleri, hijyen, bilet iptal değişiklik imkanları, uçak yolcu sayısı, ikram yapılmaması tercih nedenleri olarak sıralanmakta, THY kaliteli ve hijyene dikkat eden bir firma olarak tanımlanmaktadır. Pandemi sonrasında en önemli beklenti havayolları firmalarının hijyen önlemlerine devam etmesi, ikram servisleri yapmaması, koltuk aralarının açılması, güvenlik kontrollerinin azaltılması, uygun fiyat, promosyon ve sefer sayılarının artırılmasıdır. Uçaklar park etmeden yolcuların kapılara yığılması en önemli rahatsızlık olup bu durumun önlenmesi için hukuki düzenlemeler de dahil olmak üzere gerekli önlemler alınması istenmektedir.

Pandemi sonrasında genel olarak pandemi öncesine göre uçuş sayısının değişmeyeceği vurgulanmakta, bir katılımcı ise yabancılarla uzun süre yolculuk yapma sıkıntısından dolayı geçmişteki otobüs yolculukları yerine de havayolu tercih edeceği için uçuş sayısının artacağını belirtmektedir. Pandemi dönemi, literatürdeki havayolu tercihlerine farklı değişkenlerin ilave edilmesini sağlamıştır. Sonraki çalışmalarda tüketicilerin havayolu tercihlerinin anlaşılmasına ilişkin farklı ölçekler geliştirilerek uygulanacak niteliksel çalışmalarındaki bulguların literatüre ve uygulamacılara fayda sağlayacağı muhakkaktır.

Anahtar Kelimeler:

Pandemi, Havayolu tercih nedenleri, Müşteri beklentileri

COVID-19 SÜRECİNDE YETİŞKİNLERİN PSİKOLOJİK DANIŞMA YARDIMI ALMAYA İLİŞKİN TUTUMLARI

Elif Sultan PARLAK, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, Türkiye*
ORCID ID: 0000-0002-0982-4511

Doç. Dr.Şener ŞENTÜRK, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Samsun, Türkiye*
e-mail: sener.senturk@omu.edu.tr ORCID ID: [0000-0002-0672-7820](https://orcid.org/0000-0002-0672-7820)

ÖZET

Yardım etme ya da yardım isteme, Türk kültürünün karakteristik özelliklerinden biridir. Bireysel olduğu kadar sosyal bir süreç olan yardım isteme, yardımın konusuna, yardım isteyen ve istenilen kişiye göre de farklılık gösterir. Teknolojideki hızlı değişimler, eğitimden sanata, sağlıktan, eğlence anlayışına kadar hayatın her alanını etkilerken, her geçen gün daha da zorlaşan hayat şartları ile bireylerde psikolojik sıkıntılar da artmaya başlamış, yardım istemek bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu sıkıntılar, günümüzde yaşanan Covid-19 salgını ile katlanarak artmaya devam etmektedir. Bu araştırmanın amacı da Covid-19 salgın sürecinde yetişkin bireylerin psikolojik danışma yardımı almaya ilişkin tutumlarını belirlemek için yapılmıştır. Araştırma, yetişkinlerin psikolojik yardım alıp almama tutumlarının salgın sürecindeki seyrini, salgın ile birlikte gündeme gelen çevrimiçi psikolojik danışmanlığın tercih edilip edilmemesini ortaya koymasına bakımından da önem arz etmektedir. Genel tarama modeline göre yapılan araştırmanın evrenini Türkiye'nin farklı illerinde yaşayan yetişkinler oluşturmuştur. Kolay ulaşılabilir durum örneklemeyle oluşturulmuş olan araştırmanın örnekleme 261 gönüllü katılımcıdan oluşmuştur. Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulmuş olan, yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, meslek, yaşanan yer vb. değişkenlerin olduğu kişisel bilgi formu ve 'Psikolojik Yardım Almaya İlişkin Tutum Ölçeği (Kısa Form)' ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların %65'inin çevrimiçi psikolojik yardım almaya düşünmedikleri bulunurken, psikolojik yardım almaya yönelik tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada, kadınların erkeklere göre ve Pandemi sürecinde yardım alanların almayanlara göre daha olumlu bir tutuma sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Psikolojik danışma, COVID-19 salgını, yardım alma, yetişkin, tutum

HOW INFECTIOUS DISEASES ALTER RISK TRANSMISSION BETWEEN EQUITY AND COMMODITY MARKETS

Assist. Prof.Dr. Beyza Mina ORDU-AKKAYA,*Social Sciences University of Ankara, Faculty of Political Sciences, Ankara,Turkey*
e-mail:beyza.akkaya@asbu.edu.tr *ORCID ID:* 0000-0003-4353-3977

ABSTRACT

Covid-19 has rapidly and abruptly spread all over the world and financial and commodity markets had been experiencing dramatic movements since then. Stock markets crashed, oil prices saw negative levels first time in their history and gold reached its 1970's high levels. Literature show financial markets could display contagion during these crisis times. Therefore, we aim to investigate risk-information transmission between selected equity and commodity markets via utilizing a causality-in-variance test. We also include Infectious Disease Equity Market Volatility Tracker (ID-EMV), to understand whether such transmission is valid only for Covid, or also for other diseases such as swine flu, SARS etc. We select equity markets which has the highest number of reported Covid cases, namely US, Brazil, India, Russia, UK, France, Italy, Spain, Turkey, Germany. Causality-in-variance test results indicate that there is indeed a volatility spillover between equity markets, as well as commodity volatility markets with increasing infectious diseases. Results also propose that risk transmission is seen not only during Covid, but also other diseases. Therefore, not only market players but also policy makers should be utterly careful throughout pandemic times.

Key Words:

Coronavirus, financial markets, commodity markets, infectious diseases

IMPACT OF COVID-19 ON FINANCIAL MARKETS

Assist. Prof.Dr. Hakan USLU, *Adiyaman University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Adiyaman, Turkey*
e-mail:huslu@adiyaman.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-1649-6859

ABSTRACT

The COVID-19 pandemic has forced many governments to take various measures which have vital effects on the financial sector as well as on all sectors. Therefore, it is highly likely that significant changes will occur in the financial markets in the near future. This study seeks to find out how the COVID-19 pandemic influences financial sectors in Turkey. Specifically, the study analyzes how the sector reacts to the number of corona virus cases and deaths in Turkey and Europe. To do that, multiple regression analyses are employed to test the proposed research hypotheses. In order to capture the impact of COVID-19 on financial sectors, we use three variables including daily observations for the sectors' share values, the number of COVID-19 cases, and Turkey's daily Credit Default Swap (CDS). The dataset used in the study spans from January 2, 2020 to June 1, 2020 and covers sub-financial sectors of BIST Financials whose shares are traded on the Istanbul Stock Exchange (known as Borsa Istanbul, abbreviated as BIST). The results of empirical analyses show that COVID-19 pandemic has significant negative impacts on the financial markets in Turkey. Specifically, the negative impact of the number of deaths caused by the corona virus on the financial sector is more than the number of corona virus cases. The study may contribute to the relevant literature in terms of showing effects of the pandemic on financial markets and it may help policymakers to take the necessary steps to minimize the impact of the pandemic on financial markets.

Key Words:

Pandemics, Covid-19, Corona virus, Financial Sector

MARKALARIN COVID 19 SALGINI SÜRECİNDE İLETİŞİM FAALİYETLERİ VE SOSYAL MESAFE LOGOLARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Dr. Öğr.Üyesi Elif KARA, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Göksun Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Kahramanmaraş, Türkiye*
e-mail: elifkara@ksu.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-6321-416X

ÖZET

Covid 19 salgını kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına aldı vebu süreçten iş dünyası, ekonomi ve sosyal hayat derinden etkilenmiş durumda. Covid 19salgını iş süreçlerini, tüketici davranışlarını ve tüketim alışkanlıklarını derinden etkileyen yeni bir düzeni oraya çıkardı. Eskiden alışkanlığımız olmayan birçok şeyin yeni normalimiz olmaya başladığı veya olacağı bir dönemdeyiz. Bu değişimle birlikte markalar yönetim ve iletişim yaklaşımlarında önemli değişiklikleri gündemlerine almak zorunda kaldılar.

Covid 19 gibi tüm insanlığı etkileyen süreçlerde marka yönetimi ve markaların iletişim faaliyetleri kritik bir hal almaktadır. Bu dönemlerde insanlık gibi markalarda zor bir sınavdan geçmektedir. Endişenin, paniğin ve stresin hâkim olduğu kriz dönemlerinde markaların yapması gereken en sağlıklı davranış iyi bir diyalog sürecini oluşturmaktır. İki yönlü bu diyalog ile markanın inandığı şeyi anlamaya ihtiyaç duyan tüketicinin bu taleplerine de tatmin edici cevaplar bulması sağlanmış olur.

Günümüzde markaların bağlılık oluşturması, müşteri sadakati sağlaması ve hedef kitlesi ile sürekli iletişimde olması, markanın sürekliliği için hayati öneme sahiptir. Bu çalışmada markaların Covid 19 salgını sürecinde yapmış olduğu iletişim çalışmaları ve sosyal mesafe logoları ele alınmıştır. Çalışmada; markaların bu faaliyetlerle vermek istedikleri mesajlar ve tüketicilerin bu mesajlara vermiş olduğu tepkiler ve tüketici algıları içerik analizi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; Covid 19 salgını sürecinde, insan yaşamına dokunan ve iyilik yatırımı yapan vicdanlı markalar, salgın sonrasında daha sürdürülebilir tüketici ilişkilerine ve pozitif bilinirliğe sahip olacaklardır. Tüketiciler bu süreçte markaların; gerçek değer sunmasını, sorumlu davranışlar sergileyerek çalışanları da dâhil olmak üzere toplum için doğru işler yapmasını bekliyor. Bu süreçte tüketici beklenti ve alışkanlıklarını anlayan, müşteri deneyimini en üst düzeye çıkaran ve tüketiciler ile doğru iletişim kuran markaların salgın sonrasında da başarısını sürdüreceği gözükmektedir. Covid 19 salgını sırasında amacını etik yollardan gerçekleştiren markaların değerlerini ortalama iki katına çıkardığı tespit edilmiştir. Çalışma covid-19 sürecinde markaların iletişim çabalarını inceleyerek literatüre katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Covid 19 salgını, Marka, Pazarlama iletişimi, Tüketici davranışları.

PANDEMİ DÖNEMİNDE MÜZELERİN DENEYİMSEL PAZARLAMA UYGULAMALARI: ÇOCUK MÜZELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Arş.Gör. Ayşe İpek AYTAÇ, *Yozgat Bozok Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Yozgat, Türkiye*
e-mail: ipek.aytac@bozok.edu.tr ORCID ID: [0000-0001-8298-9059](https://orcid.org/0000-0001-8298-9059)

Ferhunde Aytaç, *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Disiplinlerarası Müze Eğitimi ABD Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencisi*
e-mail: aytacferhunde@gmail.com, ORCID ID: [0000-0002-5921-9432](https://orcid.org/0000-0002-5921-9432)

ÖZET

Deneyimsel pazarlama, deneyimi satın alan müşterileri konuk olarak ifade ederek, onlara duygusal, duygusal, düşünsel, davranışsal ve ilişkisel boyutlarda bütünsel bir deneyim yaşatmak için gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür (Pine ve Gilmore, 2012: s. 283, Shmitt, 1999: s. 57). Konuklar, bedenlerini, beş duyularını ve bilişsel becerilerini kullandıkları, içinde kişisel olarak ilgilerini çekecek, kültürel ve sosyal öğrenmeler yaşatacak, haz alabilecek, akıllarında kalıcı olacak, bireysel ya da grupla dahil olunabilecek, sosyal etkileşim içinde olunan bir dizi etkinlikten oluşan bir sürece yönelmiş ve bunun karşılığında bedel ödemiş olmaktadır (Pine ve Gilmore, 2012: s. 31, Nagasawa, 2008: s. 314). Postmodern pazarlamada geline bu noktada müzeler, özellikle de temel amacı etkileşim, yaparak ve dokunarak öğrenme, müzede bulunan süre boyunca yeni ve keyifli deneyimler sunma olan çocuk müzeleri, deneyimsel pazarlama uygulama alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk müzeleri, bilinenden bilinmeye varma sürecinde öğrenme motivasyonunu artıran, öğrenme ve keşif merkezleri olmaktadır (Karadeniz, 2013: s. 225). Pandemi sürecinde birçok çocuk müzesi faaliyetlerini geçici ve belirsiz bir süre durdurmuşlardır. Farklı ülkelerde ve şehirlerde faaliyette bulunan Çocuk Müzeleri Birliği üyesi müze, evde eğlenceli öğrenimi sağlamak için sanal programlar ve içerikler hazırlamışlardır (ACM, www.findchildrensmuseum.org/at-home/ Erişim tarihi: 19.03.2021). 'Pandemi sürecinde çocuk müzeleri konuklarına nasıl deneyim sunmaktadır?' Araştırma sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırma deseni durum çalışması olmaktadır. Pandemi süreci ile sınırlandırılmış olarak amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çocuk Müzeleri Derneğine üye olan 249 çocuk müzesine ilişkin yazılı materyal çevrim dışı kaynak olarak kullanılmış, veriler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Kullanılan iletişim araçları ve gerçekleştirilen faaliyetler ile ilgili bulgular raporlanmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Deneyimsel pazarlama, çocuk müzesi, pandemi süreci

COVID-19 PANDEMİSİ İLE GELİŞEN MUTFAK AKIMI: BULUT MUTFAK (CLOUD MUTFAK)

Dr. Öğr.Üyesi Abdullah TARINÇ, Akdeniz Üniversitesi, Manavgat Turizm Fakültesi,
Antalya, Türkiye

e-mail: atarinc@akdeniz.edu.tr *ORCID ID:* 0000-0001-5824-4882

Halit Ülken, Akdeniz Üniversitesi, Antalya, Türkiye

e-mail: hulkken10@gmail.com *ORCID ID:* 0000-0002-1186-5240

ABSTRACT

Covid-19 pandemisinin sonuçlarından biri olan çevrim içi alışverişlerin yaygınlaşması ile mevcut işkollarının değişimlere uyum sağlayabilmesini gerekmektedir. Bu çalışma yeme/içme hizmeti veren işletmelerde Covid-19 pandemisi sonucunda artan çevrim içi paket servis taleplerini, kaliteyi koruyarak düşük maliyetle karşılayabilmesini sağlayan Bulut Mutfak (Cloud Kitchen) işletme modelini literatür taraması yöntemiyle açıklamaya çalışmaktadır. Bu çalışmanın temel amacı; gastronomi literatüründe az sayıda çalışmada yer alan, son dönemin yenilikçi iş modelinin yapısal özelliklerinin ve faydalarının ortaya çıkarılmasıdır. Bulut Mutfak işletmeleri uluslararası literatürde Ghost, Dark, Virtual, Cloud gibi birçok isimlerle tanımlanmaktadır. Bu modelin temelinde, bir ana yapı altında birden fazla işletme kurulması vardır. Bu işletmeler bir büyük yapı gibi hareket ederek maliyetleri düşürmeyi hedeflemektedirler. Bulut Mutfak işletmeleri sadece paket servis hizmetine odaklanmaktadır. Bundan dolayı Bulut Mutfak iş modelini benimsemiş işletmelerin şehir merkezi gibi nüfusun yoğun olduğu bir yerde kiralama gereksinimi olmadığı için kira giderleri düşük olmaktadır. Masa servisi hizmeti vermemesi, kurye ve güvenlik gibi diğer unsurların Bulut Mutfak işletmesi tarafından karşılanması, mutfak elemanı dışında eleman ihtiyacı olmaması gibi durumlar ürün maliyetini düşürmektedir. Bulut Mutfak işletmeleri sadece üretime odaklandığı için otomasyon sistemlerini verimli kullanarak hızlı ve maliyeti düşük ürünler üretilebilmektedir. Bu gibi avantajlar işletmelerinin fiyat rekabet gücünün artmasına katkı sağlamaktadır. Artan fiyat rekabetleri sonucunda, müşteriler talep ettiği ürünleri aynı kalitede daha uygun fiyatlara bulabilmektedir. Aynı zamanda yeni ürünlere ve beslenme akımlarına hemen uyum sağlayarak daha geniş kitlelere hitap edebilmektedirler. Çalışma, gastronomi ve yiyecek içecek işletmeleri ile ilgili alanyazına yeni bir modelin tanıtılması sağlayacak ve gelecekte yapılacak alan çalışmalarına yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler:

Bulut mutfak, Cloud kitchen, Paket servis

COVID-19 SALGINI'NIN MAKROEKONOMİK ETKİLERİ: EKONOMETRİK BİR ANALİZ

Arş. Gör. Gökhan KONAT, *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bolu, Türkiye*
e-mail: g_konat@hotmail.com ORCID ID: 0000-0002-0964-7893

Dr. Öğr. Üyesi Eda FENDOĞLU, *Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Malatya, Türkiye*
e-mail: eda.fendoglu@ozal.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-4092-7137

ÖZET

Covid-19 salgını tüm dünyayı etkisi altına almış ve ülkeler açısından farklı iki tür şok meydana getirmiştir. Bunlar sağlık ve ekonomik şok olarak tanımlanmaktadır. Bu etkilerin araştırılması salgının çıktığı ilk andan itibaren birçok araştırmacı tarafından merak konusu olmuştur. Dolayısıyla bu sağlık krizinin nasıl bir ekonomik krize yol açtığı araştırılmış ve çeşitli ülke grupları için çeşitli ekonomik göstergeler açısından incelenmiştir. Bu salgın ekonomik sektör ve işgücü piyasası üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştur. İşgücü piyasasında, birçok işçi, kilitlenmelerden doğrudan etkilenmiştir. Son derece bulaşıcı bir etkiye sahip olan bu hastalık, doğası gereği yayılmayı engelleyebilmek adına sosyal mesafenin korunması gerekliliği, evde kendi kendine karantina, özel ve kamu kurumların devre dışı kalması gibi politika eylemlerine neden olmuştur. Bu sebeple kişisel hayat neredeyse durma noktasına gelmiş ve gerek ulusal gerekse de uluslararası ekonomik faaliyetler sıfırlanmıştır. Oluşan bu belirsizlik tüketiciler, yatırımcılar ve uluslararası ticaret ortakları arasında tüketim ve yatırımda garantici olma yolunu seçmeye neden olmuştur. Bu eylemler, ister istemez ülke ekonomileri için istenmeyen sonuçlara yol açabilir. Başka bir deyişle, hastalığın etkili bir şekilde kontrol altına alınması, bir ülkenin ekonomisinin normal işleyişini durdurmasını gerektirir. Bu süreç içinde kabul edilen kısıtlayıcı tedbirler, para politikası tedbirlerini, maliye politikası tedbirlerini ve halk sağlığı tedbirlerini değerlendirmek ve çıkarımlarda bulunmak önem kazanmaktadır. Gerçek veriler ile ekonometrik analizler gerçekleştirilip sonuçlar elde etmek ve ekonomik yansımaları hakkında yorum yapmak son derece önemlidir. Virüsün yayılmasını engellemek için dünya çapında yaygın olarak uygulanan kısıtlamalar arasında seyahat yasakları ve sınırların kapatılması, evde kalma ve evden çalışma emirleri ve kapsamlı iş kapatmaları yer almakta ve bunların tümü küresel ekonomi için büyük bir çöküşe neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Covid-19, Salgın, Ekonomi.

COVID19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE DEĞİŞEN TÜKETİCİ VE MARKA DAVRANIŞLARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Dr. Öğr.Üyesi Elif KARA, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Göksun Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Kahramanmaraş, Türkiye*
e-mail:elifkara@ksu.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-6321-416X

ÖZET

Günümüzde markalar arasında yoğun bir rekabet vardır. Böyle bir ortamda tüketicilerin zihninde yer tutmak önemli bir sorun haline gelmiştir. İşletmelerin ürünün ve markanın farkında olunmasını sağlamak için iletişim faaliyetlerine yatırım yapması, markaların duygusal ve fonksiyonel özelliklerini iletmesi, rakip markalarla kıyaslandığında kendi markalarını öne çıkaracak yönleri konusunda müşteriye ikna etmesi ve ürünü ilk kez satın alan müşteriye güven vermesi gerekmektedir Bunların tamamı güçlü bir marka iletişiminden geçmektedir. Özellikle olağan üstü durumlarda ve kriz dönemlerinde bu gereklilik daha da üst seviyelere çıkmaktadır.

Covid-19 salgını, yaşanan kısıtlamalar ve sosyal mesafe kuralları tüketicilerin satın alma davranışlarında değişime sebep oldu. Tüketiciler satın alma alışkanlıklarını değiştirmek zorunda kaldılar. Örnek olarak mağazadan alışveriş yapan bir tüketici mağazaya gidemediği için internetten alışverişini internetten yapmaya başladı veya markete çıkamadığı için marketin onun ayağına gelmeye başlaması gibi.Bu çalışmada, Covid-19'un tüketici davranışlarındaki değişimi ortaya koymak amacıyla bu konu üzerine yapılmış çalışmaları derlemekte ve markaların covid-19 pandemi sürecine katmış oldukları değerlere değinilmektedir.Çalışmanın sonuçlarına göre; tüketicilerin Covid-19 pandemisi sürecinde daha çok temele ihtiyaçlara yöneldiklerini, dijital mecraların daha çok kullanıldığını, markaların ve firmaların sosyal sorumluluk projelerine ağırlık verdiği söylenebilir. Pandemi süreci markaların esnek olmaya ve değişime ayak uydurmaya ihtiyaçlarının olduğunu göstermektedir. Çalışma covid-19 sürecinde markaların iletişim çabalarını ve değişen tüketici çalışmalarını inceleyerek literatüre katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Covid-19 pandemisi, tüketici davranışları, marka.

DİJİTALLEŞMENİN KAMUDA İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNE ETKİLERİ; COVID-19 SÜRECİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Dr. Öğr. Üyesi Hakan TURAN, *Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çorum, Türkiye*
e-mail: hakanturan@hitit.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-5922-9668

ÖZET

Dijitalleşme gerek işletme yönetimlerini gerekse de kamu yönetimini birçok alanda etkilemiştir. Kamu yönetimi, değişikliklere yapısı gereği işletmeye nazaran daha dirençli olduğu için hem dijitalleşmeye geçiş sürecine hem de uygulama sürecine işletme kadar kolay adapte olamamaktadır. Bu bağlamda kamu yönetiminin dijitalleşme sürecinde daha temkinli olduğunu söyleyebiliriz. Fakat küreselleşme ve devletin rolünde meydana gelen değişiklikler kamu yönetiminin dijitalleşmeye geçişini yavaş da olsa zorunlu kılmıştır. Bu çerçevede kamuda insan kaynakları yönetimi, dijital uygulamaların kullanıldığı önemli alanlardan birisidir. Zira küresel düzeyde hazırlıksız yakalanan Covid-19 salgını, dijitalleşmenin kamu hizmetlerinin kesintisiz yürütülmesinde ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur.

Çalışmanın amacı Covid-19 sürecinin, dijitalleşme bağlamında kamuda insan kaynakları yönetimine etkilerinin ne düzeyde olduğunu ortaya koymaktır. Literatürde yapılan çalışmalar genel itibariyle dijitalleşmenin kamu yönetimi üzerine etkileri üzerine yapılmıştır. Çalışma kapsamında kamuda insan kaynakları uygulamaları üzerinde dijitalleşmenin etkileri, Covid-19 süreci üzerinden ele alınarak sınırlandırılmıştır. İlgili literatür ve Covid-19 sürecinde yaşananlar değerlendirildiğinde çalışmanın sonucunda, dijital kaynakların kullanılarak evden çalışma, tele çalışma vb. yöntemlerin kullanılması, personele ilişkin verilerin dijital ortamda tutulması, personele verilen/verilmesi gereken dijital eğitim ve dijital platformların personel tarafından kullanılabilmesinin personel açısından ne denli önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu konuda bir diğer önemli husus, Covid-19 süreci sonrasında kamuda insan kaynakları yönetiminin nasıl şekilleneceği üzerinedir. Çalışma, Covid-19 salgınının kamu insan kaynakları yönetiminde dijital uygulamaların kullanılmasının önemi üzerine genel bir çerçeve sunarak, gelecekte Covid-19 vb. olağan üstü durumlarda kamuda insan kaynakları bağlamında yol haritası ortaya koyacaktır.

Anahtar Kelimeler:

Kamuda İnsan Kaynakları Yönetimi, Dijitalleşme, Covid-19

COVID-19 PANDEMİSİNİN EKONOMİ ÜZERİNDEKİ YIKICI ETKİSİNİN HAFİFLETİLMESİNDE DİJİTALLEŞMENİN ETKİLERİ

Burcu Zengin, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 06500, Ankara, Turkey*
e-mail: burcu.zengin@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-5275-6748

ÖZET

2020-2021 yılları içerisinde yaşanan Covid-19 salgını, literatürde finans ve ekonomi dünyasını derinden etkileme potansiyeline sahip, öngörülmesi güç nadir olaylara vurgu yapmak için kullanılan 'Siyah Kuğu' (Taleb, 2007:2) adıyla anılmaktadır. Bu öngörülemez ve ekonomik olarak yıkıcı etkilere sahip salgının, ülke ekonomilerini değiştirdiği, ülkelerin dış ticaret hacimleri, borsa kapitalizasyonları ve milli gelirleri üzerinde negatif etkileri olduğu gözlenmiştir. Ancak, yapılan çalışmalar bu etkilerin ülkeden ülkeye farklılık gösterdiğini ve ülkelerin gelişmişlik seviyelerine göre ekonomilerinin toparlanma sürelerinin değiştiğini göstermiştir. Ülkelerin gelişmişlik seviyeleri ile bilgi-iletişim teknolojilerindeki gelişmenin ortaya çıkardığı dijitalleşme süreci birbiriyle bağlantılıdır. Covid-19'un ülkeler ve bireyler arasındaki dijital uçurumları aşmak adına bir farkındalık yaratacağı ve dijitalleşmenin salgının negatif etkilerinin kısa dönemli olmasını ve ekonomilerin hızlı bir şekilde toparlanmasını sağladığını göstermiştir. Çalışmanın amacı, farklı ülkelerin dijitalleşme sürecindeki yerini gösteren dijital ekonomi endekslerindeki konumunun Covid-19 salgınının ülkelerin milli gelirlerinde yaşanan kayıpların önüne geçmesindeki etkinliğinin değerlendirilmesidir. Bağlantı, beşeri sermaye, internet kullanımı, dijital teknolojilerin entegrasyonu ve dijital kamusal hizmetlerin (EU, 2020:10) değerlendirildiği ve 45 ülkenin farklı konumlarda (EU, 2021:52) yer aldığı Avrupa Birliği endeksi olan I-DESI çalışmada ele alınmıştır. Çalışmada, Katz'ın SARS salgını için uyguladığı model kullanılarak panel veri yöntemi uygulanacaktır. Çalışmanın, Katz'ın modelindeki ülkelerin milli gelirleri, sermaye stokları, çalışan sayıları, pandemideki durumlarının yanı sıra endekste 24 farklı değişken üzerinden bir değerlendirmeye olanak sağlamasının ve bu alt değişkenlerle birlikte daha sağlıklı politika önerileri getirilmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Dijital Ekonomi, Dijital Ekonomi Endeksleri, Covid-19

COVID-19 KÜRESEL SALGIN DÖNEMİNDE TÜRKİYE'DE UYGULANAN PARA POLİTİKASI TEDBİRLERİNİN FİNANSAL GÖSTERGELER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Dr. Öğr.Üyesi Aslı GÜLER, *Ordu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ordu, Türkiye*
e-mail: asliguler24@hotmail.com ORCID ID: 0000-0002-2900-1184

ÖZET

Kovid-19 salgınının Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilmesinden sonra salgınının yayılmasını önlemek amacı ile ülkeler sınırlarını diğer ülkelere kapatmış, ülke içinde karantina ve sokağa çıkma yasağı uygulamaları başlatılmıştır. Ancak, getirilen bu sınırlamalar ve alınan tedbirler güven bunalımının etkisiyle birleşerek dünya çapında bir ekonomik durgunluğa yol açmıştır. Küresel risk iştahının azalması ile birlikte özellikle gelişmekte olan ülkelere hızlı sermaye çıkışları gerçekleşmiştir. Yaşanan panik kısa süre içerisinde finansal piyasaları da etkisi altına alarak ülke risk priminin yükselmesine, hisse senedi piyasalarının çökmesine ve kur oynaklığının artmasına neden olmuştur.

Bu süreçte parasal otoriteler finansal piyasalarda meydana gelen bozulmalara karşı yoğun politika tedbirleri uygulamıştır. Türkiye de salgının finansal piyasalar üzerindeki etkisini hafifletmek amacı ile kapsamlı bir tedbir paketini uygulamaya koymuştur. Bu bağlamda, Türkiye'de finansal sistemin banka temelli işlemesi nedeniyle özellikle fonlama kanalının açık tutulması amaçlanmış, bu amaçla sisteme kullanılan fon miktarı arttırılırken, fonlama maliyeti ise düşürülmüştür. Hem yerli hem yabancı para likidite yönetiminde esneklik ve öngörülebilirlik arttırılmıştır. Bu çalışma 11 Mart 2020 ve 20 Kasım 2020 döneminde alınan para politikası tedbirlerinin Türkiye'nin risk primi, BİST 100 endeksi, Dolar/TL kuru gibi seçilmiş finansal göstergeler üzerinde etkili olup olmadığını günlük veriler üzerinden nedensellik testleri aracılığı ile incelemeyi amaçlamaktadır. Elde edilen bulgulara göre, TCMB'nin uygulamış olduğu para politikası tedbirlerinin finansal piyasaları istikrara kavuşturmakta etkili olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Covid-19, Para Politikası, Finansal Piyasalar

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE ÖĞRENCİLERİN UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMİ VE UZAKTAN MUHASEBE ÖĞRENİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Arş.Gör. Yasin ŞEKER, *Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çorum, Türkiye*
e-mail: yasinseker01@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-0513-7682

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, uzaktan eğitim sistemiyle yürütülen Genel Muhasebe/Muhasebe derslerini alan öğrencilerin uzaktan eğitim sistemiyle ilgili öz yeterlikleri ve derslere ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda literatürden faydalanılarak oluşturulan anket formunda; dersin işleme yöntemleri ile ilgili öğrencilerin düşünceleri için 12 ifade; teknik durum ve ders takibi ile ilgili 11 ifade; derslerden memnuniyet ile ilgili 4 ifade; özyeterlilik ile ilgili 12 ifade; muhasebe eğitiminin çevrim içi/uzaktan eğitimle yürütülmesine ilişkin bakış açılarıyla ilgili 12 ifade; uzaktan-çevrimiçi eğitimin olumlu yönleri 8 ifade; uzaktan-çevrimiçi eğitimin olumsuz yönleri ile ilgili 13 ifade ve genel değerlendirmeye ilgili 5 ifade yer almaktadır. Anket sorularında ayrıca demografik özelliklere de yer verilmiştir. Çalışmanın anakütlesini 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılında Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde Muhasebe 1 dersini alan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında oldukça kapsamlı bir anket formu olduğu için detaylı sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen sonuçların bazıları şu şekilde sıralanabilir. Öğrencilerin yarısından fazlası çevrim içi dersleri düzenli olarak takip etmektedir. Öğrencilerin yaklaşık olarak %70'i muhasebe derslerini Covid-19 pandemisi sonrasında uzaktan eğitim sistemiyle almak istememektedir. Katılımcıların yarısından fazlası muhasebe dersleri için yüz yüze telafi programlarının yapılması gerektiğini düşünmektedir. Normal şartlar altında muhasebe derslerinin yürütülmesinde öğrencilerin sadece dördte biri çevrim içi/uzaktan eğitim yöntemini tercih edeceğini belirtmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu muhasebe dersi öğretim elemanının ders anlatımından ve paylaştığı ders materyallerinden memnundur. Muhasebe eğitiminde çevrim içi eğitim yöntemi öğrencilerin yarısının motivasyonunu arttırırken diğer yarısının azaltmaktadır. Literatürde öğrencilerin uzaktan eğitim sistemi ve uzaktan muhasebe öğrenimine ilişkin oldukça sınırlı sayıda çalışma olduğu gözlemlenmiştir. Bu tür çalışmaların öğrenci görüşlerini bilimsel olarak inceleyerek literatüre katkı sağlamaktadır. Böylelikle üst düzey karar vericiler ve öğretim elemanlarının dersin işleme yöntemlerine de katkı sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler:

COVID-19, Muhasebe Öğrenimi, Uzaktan Eğitim Sistemi

ONLINE ALIŞVERİŞ EĞİLİMLERİNDEKİ PANDEMİ İLE YAŞANAN DEĞİŞİM: TÜKETİCİNİN ALGILADIĞI RİSKİN TEKNOLOJİ KABULÜ VE ALIŞVERİŞ NİYETİ İLİŞKİSİNDE ARACILIK ETKİSİ

Mehmet ÇİMEN, *Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, Türkiye*
ORCID ID: 0000-0002-1816-7197

Dr. Öğr. Üyesi Emine Nihan CİCİ KARABOĞA, *Necmettin Erbakan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Konya, Türkiye*
e-mail: enihancici@erbakan.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-9580-077X

ÖZET

Çin'in Wuhan şehrinde 2019'un son günlerinde ortaya çıkan Covid-19 virüsü, 2020 yılı itibarıyla dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de baş göstermiş Pandemi ilan edilmiştir. Bu süreçte sokağa çıkma kısıtlaması, ev karantinası gibi tedbirlerin sosyal ve gündelik yaşantıya olumsuz etkilerinin bir yanı da tüketicilerin günlük, haftalık, aylık market ihtiyaçları karşılamaında değişimlere neden olmuştur.

İnternet ve mobil teknolojilerinde gelişmesiyle giderek büyümekte olan küresel durum ile geniş bir pazar ortaya çıkmış, tüketiciler aradığı her ürüne kolaylıkla ulaşabilir hale gelmiştir. Bu çalışma ile oluşan bu geniş pazara Pandemi sonrası yoğun bir şekilde dahil olmuş temel gıda alışverişi sektörüne dair tüketici tutumları değerlendirilmektedir. Bu amaç doğrultusunda tüketicilerin teknoloji kabulü, online alışverişe dair risk algısı ve alışveriş niyeti arasındaki ilişki analiz edilmek istenmiştir. Çalışmada teknoloji kabul modeli 2'nin online alışveriş niyeti üzerindeki etkisinde risk algısının aracılık etkisini incelenmektedir. Konya ilinde yapılan bu çalışmada ilgili alanda yapılan literatür taraması sonucunda anket formu oluşturulmuş ve online erişim yolu ile tüketicilere uygulanmıştır. Elde edilen veriler IBM SPSS.20 ve AMOS.21 istatistik programları ile analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Teknoloji Kabul Modeli, Online Alışveriş Niyeti, Risk Algısı, Yem Modeli

THE EFFECTIVENESS OF THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE INTERNAL AUDIT PROCESS AND ITS IMPACT ON RISK MANAGEMENT, CONTROL AND GOVERNANCE IN THE PALESTINIAN GOVERNMENT SECTOR

Assist. Prof. Abdul Rahman M. S. Rashwan, Department of Administrative and Financial Sciences, University College of Science and Technology, Gaza Palestine
e-mail: abdrashwan@yahoo.com

Assist.Prof. Eitedal M. S. Alhelou, Department of Accounting, College of Business Administration, University of Palestine, Gaza, Palestine
e-mail: e_alhelo@yahoo.com

ABSTRACT

The study aimed to identify the effectiveness of the use of artificial intelligence in the internal audit process and its impact on the management and evaluation of risks, control and governance in the Palestinian government sector, and to answer the research questions and test the hypotheses of the study, the researchers relied on the descriptive analytical method, and distributed a questionnaire to the study community consisting of department managers and heads of departments and internal auditors working in the internal audit departments of the Palestinian government ministries and the number of (40) auditors, and the use of statistical analysis program(SPSS) to enter and analyze data.

The results of the study also showed that there is a significant impact on the use of artificial intelligence in the internal audit process on the management and evaluation of risks and regulatory systems, strengthening governance procedures and mechanisms, improving the efficiency and effectiveness of the audit process, increasing the quality of internal audit services and reducing risk in Palestinian government ministries.

The study also recommended the need to direct Palestinian government ministries to adopt the use of Artificial Intelligence applications in the internal audit process, because it provides a reduction in time and cost and increase the efficiency of performing internal audit tasks in light of the huge amount of data and complex reports and then help him reach rational decisions, and should enhance the awareness of internal auditors of the importance of the use of Artificial Intelligence technologies, its role in achieving the quality of the audit, conducting the risk assessment process, examining internal control systems, and strengthening the governance system in Palestinian government ministries.

Key Words:

Artificial Intelligence, Internal Audit, Risk, Internal Oversight, Governance

COVID-19: PANDEMİK SÜREÇ VE SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ

Öğr.Gör. Nihal GÖKÇE, *Hitit Üniversitesi, Sungurlu Meslek Yüksekokulu, Çorum, Türkiye*
e-mail: nihalgokce@hitit.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-0030-658X

ÖZET

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, Covid-19 vakaları ilk olarak 2019 yılı Aralık ayı başında Çin'in Hubei eyaletine bağlı Wuhan kentindeki bir toptan gıda pazarı ile bağlantısı olan insanlarda görülmüştür. Her ne kadar Wuhan Pazarı 1 Ocak 2020 tarihi itibarı ile kapatılmış olsa da virüsün hızlı yayılımı, söz konusu hastalığın endemiden pandemiye dönüşümünde önemli bir role sahiptir. Çin'de ilk vakaların ortaya çıkışından kısa bir süre sonra, İtalya başta olmak üzere Avrupa ülkelerinde ve eşanlı olarak dünyanın hemen her bölgesinde görülmeye başlayan Covid-19 hastalığı, Worldometer verilerine göre, bir yılda yüz milyonu aşkın insanı doğrudan etkilemiş ve iki milyondan fazla insanın ise yaşamını yitirmesine neden olmuştur.

2001 yılında Dünya Ticaret Örgütü üyesi olan ve dünya pazarındaki yerini sağlamlaştırarak büyüyen Çin, Covid-19 sürecinde pozitif büyüme rakamlarını yakalamış olsa dahi küresel pazarda özellikle işsizliğin artışına bağlı olarak yaşanan ekonomik daralma ve tedarik zincirlerinde meydana gelen aksaklıklardan önemli ölçüde etkilenmiştir. Ekonomik bağlamda Çin'in muadilleri konumunda bulunan ABD ve Hindistan gibi ülkeler başta olmak üzere, küresel ekonomik sistemin sağlık harcamaları ve işgücü kaybı gibi nedenlerden dolayı hangi risklerle karşı karşıya olduğunun istatistikî veriler kullanılarak incelenmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Dünyada yaşanan bu denli ciddi bir salgın hastalık ve bunun beraberinde getirdiği ekonomik krizin kaçınılmaz sonuçlarından biri de toplumsal değişime hatta dönüşüme yol açmasıdır. Bizler dünya vatandaşı ve içinde yaşadığımız toplumun birer üyesi olarak bugün önceliği virüsün sağlığını tehdit etmesi ve ekonomik yaşamlarımızı zorlaştırması hususlarını bertaraf etmeye versek dahi virüsün bu olumsuz yansımaları azalmaya başladığında pandemiden kaynaklı sosyal dönüşümün etkilerini daha net olarak görmeye başlayacağız. Bu noktada toplumların üzerinde önemle duracağı sorulardan biri de dünyada salgın hastalıkların görülme sıklığının neden arttığı olacaktır. Bu çalışma, salgın hastalıkların zaman döngüsünün sıklaşmasında toplumsal zihniyet değişimlerinin etkili olduğunu ve tüm dünyanın evlere kapanmasını sağlayacak kadar ciddi boyutlara ulaşan Covid-19 sürecinin akabinde insanoğlunun refah düzeyini ve yaşam hakkını korumak adına kendine ayna tutması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Pandemi, Covid-19, Çin, Salgın

MUHASEBE MESLEĞİNDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM: COVID-19 (KORONAVİRÜS) PANDEMİ DÖNEMİNDE UZAKTAN (TELE) ÇALIŞMA UYGULAMALARI

Dr. Öğr. Üyesi Betül AÇIKGÖZ, *Yozgat Bozok Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yozgat, Türkiye*
e-mail: betul.acikgoz@bozok.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-0140-3461

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Doruk Mutlu, *Yozgat Bozok Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yozgat, Türkiye*
e-mail: doruk.mutlu@yobu.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-9017-8173

ÖZET

Sanayi devrimiyle birlikte ortaya çıkan üretim modelleri ve işçi sınıfları teknolojik gelişmelerin de etkisiyle günümüze kadar şekillenmiştir. Üretim sürecine el emeği ve fiziksel gücü ile doğrudan katılan çalışan kesimin mavi yakalı, ofis ortamında zihin gücüne dayalı işleri yaparak çalışan kesimin ise beyaz yakalı olarak isimlendirilmesiyle başlayan bu sınıflandırma, zamanla yeni mesleklerin ve çalışma şekillerinin de eklenmesiyle değişime adapte olmuştur. Muhasebecilik mesleğinin ise bu sınıflandırma içindeki yeri masa başında işletmeye ait finansal bilgileri üreten beyaz yakalı olarak anılmaktadır. İlk zamanlarında sadece defter tutma ile sınırlı olan muhasebecilik mesleği de zamanla ekonomik düzende ortaya çıkan ihtiyaçlara cevap verecek şekilde evrim geçirmiş ve finansal tabloları hazırlama, işletmenin paydaşlarına sunma, finansal bilgi kullanıcılarına bilgi sağlama gibi görevlerini de yerine getirerek günümüzdeki halini almıştır.

Çalışmanın amacı, baş döndüren teknolojik gelişmelerin ve salgın hastalık sebebiyle değişen dünya düzeninin perde arkasında muhasebecilik mesleğinin nasıl etkilendiği ve sürece uyum sağlamak için meslek mensuplarının çalışma koşulları Türk Muhasebe Meslek Mevzuatı çerçevesinde ele alınacaktır.

Muhasebe meslek mevzuatı incelenmiş ve salgın döneminde mevcut çalışma koşulları geniş bir açıyla değerlendirilmiştir. Yürürlükte olan mevzuatın dijital dönüşümün gerisinde kaldığı ve değişime ayak uyduramadığı tespit edilmiştir. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nin aslı amacı olan muhasebe mesleğini yüksek meslekî standartlara ulaştırma amacı da göz önünde bulundurularak dijital dönüşümle uyumlu çalışma koşullarının oluşturulması için meslek mevzuatının değiştirilmesi gereği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Muhasebe meslek mevzuatı, dijitalleşme, covid-19, pandemi, uzaktan çalışma.

COVID-19 SONRASI TURİST REHBERLİĞİ MESLEĞİNİN DEĞİŞEN DİNAMİKLERİ

Dr. Öğr.Üyesi Ali Turan BAYRAM, *Sinop Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik Yüksekokulu, Sinop, Türkiye*
e-mail: alituran_bayram@hotmail.com ORCID ID: 0000-0003-1655-4043

ÖZET

Ülke ve bölge tanıtımında büyük bir öneme sahip olan turist rehberleri, turistlerin ziyaret ettikleri destinasyonlar hakkında bilgi vererek ülke imajını güçlendirmekte ve turizm gelirlerini arttırmaktadır. Son dönemde yaşanan Covid-19 sonrası pek çok turizm çalışanı gibi turist rehberleri de bu durumdan etkilenmiş, gerek mesleki gerekse özel yaşamlarında ciddi sorunlar ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu kapsamda çalışmanın amacı, Covid-19 sonrası turist rehberliği mesleğinde yaşanan değişimi, Kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları tarafından alınan önemleri ve uygulanan destekleri ortaya çıkarmak ve mesleğin geleceğine ilişkin önerileri içeren bir yol haritası çıkarmaktır. Bu kapsamda araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, turist rehberlerinin kamusal düzeyde ciddi destekler aldığı, Türkiye Turist Rehberliği Birliği (TUREB) tarafından da turlarda yaşanabilecek olası sorunlara ilişkin önleyici tedbirler yayımlandığı tespit edilmiştir. Mevcut desteklere karşın, Profesyonel turist rehberleri ekonomik anlamda ciddi sıkıntılar ile karşı karşıya kalmıştır. Ayrıca mevcut desteklerin de turist rehberlerinin tamamının asgari ihtiyaçlarını karşılamadığını söylemek mümkündür. Turistlerle birebir iletişim halinde olan turist rehberleri 'Turist Rehberliği hizmetinde COVID-19 Pandemi Sürecinde Uyulması Gereken Kurallara İlişkin Genelgeyi' dikkate alarak turlarını yürütmektedir. Ancak turist rehberlerinin bu konuda kendilerini hala güvensiz hissettiklerini söylemek mümkündür. Turist rehberlerinin gelecekte daha spesifik alanlarda turlar oluşturmaları, özel bir pazara hitap etmeleri mesleklerinin sürdürülebildiği açısından önerilmektedir. Araştırma turizmin önemli aktörlerinden biri olan Profesyonel Turist Rehberlerinin pandemi dönemi sonrası değişen çalışma koşullarını, aldığı destekleri ve geleceğe ilişkin önerileri kapsamaktadır. Literatür incelendiğinde henüz oldukça yeni bir konu olan Covid-19 kavramının Turist Rehberliğine etkisini inceleyen çalışmaların oldukça kısıtlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Bu açıdan çalışmanın literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Koronavirüs (COVID-19), Pandemi, Profesyonel Turist Rehberi, Turizm

PANDEMI SÜRECİNİN REKREASYONA ETKİSİ: E-REKREASYON

Dr. Öğr.Üyesi Ali Turan BAYRAM, *Sinop Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik Yüksekokulu, Sinop, Türkiye*
e-mail: alituran_bayram@hotmail.com ORCID ID: 0000-0003-1655-4043

ÖZET

Rekreasyon birçok ortamda gerçekleşebilen bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle son dönemde yaşanan teknolojik gelişmeler ve pandemi süreci rekreasyonun gerçekleştiği ortamları sınırlandırmakta ve hatta rekreasyonu yeni bir boyuta taşımaktadır. Covid-19 kaynaklı pandemi sürecinde teknolojik ortamlarda rekreasyon faaliyeti olarak, sanal turlardan, e-spor faaliyetlerine, yarışmalardan akraba ziyaretlerine birçok etkinlik gerçekleştirilebilmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, yeni bir kavram olarak ortaya çıkan e-rekreasyon kavramını tanımlamak ve e-rekreasyon faaliyetlerine yönelik örnekleri irdelemektir. E-rekreasyon kavramını, bireylerin pasif ya da aktif olarak bireysel ya da gruplar halinde boş zamanlarını değerlendirerek zihinsel ve fiziksel haz almak ve sosyalleşmek üzere elektronik platformlarda gerçekleştirdikleri etkinlikler şeklinde tanımlamak mümkündür. E-rekreasyon faaliyetleri denildiğinde şüphesiz e-spor ya da dijital oyunlar akla gelmektedir. Fakat e-rekreasyon faaliyetlerini bu alanlarla sınırlamak doğru değildir. Pandemi sürecinde yerel ve uluslararası birçok sanatçının ve grubun online konserler verdiği ve insanların ücretli ya da ücretsiz olan bu konserleri evlerinden izledikleri bilinmektedir. Pandemi sürecinde spor salonlarının kapatılması ya da insanların spor salonlarına gitmekten çekinmesi sebebi ile bazı işletmeler internet teknolojileri aracılığı ile online fitness dersleri, atletizm dersleri, yoga dersleri, dans dersleri gibi birçok etkinlikler organize etmişler ve insanlar da bu etkinlikleri ücretli ya da ücretsiz olarak katılmışlardır. Kültürel etkinlikler içerisinde online kurslardan sanal müze gezilerine, online olarak düzenlenen kongre ve sempozyumlardan, online platformlarda düzenlene aile buluşmalarına kadar birçok örnekten bahsetmek mümkündür. Bu bağlamda pandemi dönemi ile birlikte e-rekreasyon kavramı önem kazanmaya başlamış ve gelecek dönemlerde de ilgi odağı olmaya devam edeceği e-rekreasyon faaliyetleri sunan işletmelerin de açılmaya başlaması ile anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Rekreasyon, E-rekreasyon, Pandemi, Covid-19

TÜRKİYE’DE PANDEMİ DÖNEMİNDE KADIN İSTİHDAMININ AZALMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Özlem KOÇ, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitimi Enstitüsü, Kadın ve Aile Çalışmaları Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara, Türkiye*
e-mail: ozlem.koc@hbv.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-9621-0883

ÖZET

COVID 19 salgını tüm dünyayı büyük ölçüde etkilemiştir. Salgın sosyal, ekonomik ve toplumsal değişimlere yol açmış özellikle istihdam alanlarının azalmasına sebep olmuştur. COVID 19 ile birlikte işsizlik oranları da artmıştır. Ancak bu salgın aynı zamanda piyasalardaki olumsuzlukları ve eşitsizlikleri daha da derinleştirmiştir. Salgının özellikle kadınların işleri, kariyerleri ve gelirlerine olumsuz etkileri olmuştur. Nisan 2020 ayının verileri kadınların 1.1 milyon iş kaybı yaşadığını gösterirken, bu rakam erkeklerde 1.5 milyon olarak gerçekleşmiştir. Daha az sayıda kadın işini kaybetmiş gibi görünse de kadınların iş gücüne katılım oranlarının erkeklere kıyasla düşük olduğu düşünülürse, kadınlar ciddi oranda bir iş kaybı yaşamıştır. Kadınların pandemi döneminde özellikle iş, ev, çocuk ve yaşlı bakımı ile çocukların eğitim sürecinde de olmaları sebebiyle işsizlik oranları artmıştır. Bu konuda kadınlar için destek çalışmaları ve yüklerini hafifletecek projeler yapılması önem arz etmektedir. Kadın ve erkek istihdam oranlarının eşitlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ile mümkündür. Toplumsal cinsiyet eşitliği ise temelde zihinsel ve kültürel değişim, eğitim başta olmak üzere sistemsel bir dönüşümle sağlanabilir. Toplumsal refah için toplumun yüzde yüz katılımı da önemlidir. Toplumsal refahın sağlanabilmesinin temelinde kadınların hayatın her alanına katılması ve erkeklerle eşit koşullarda var olması gerekmektedir. Pozitif ayrımcılıktan ziyade toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde adil bir sistemin inşası ile kadın-erkek birlikte hayatı dönüştürme gücüne sahiptir.

Anahtar Kelimeler:

Pandemi, istihdam, kadın

COVID-19 KORKUSUNUN, GÜVEN ALGISININ SEYAHAT ETME NİYETİ İLE İLİŞKİSİNİN BELİRLENMESİ

Dr. Güliz AKSOY

e-mail: agulizaksoy@gmail.com *ORCID ID:* 0000-0001-5668-1800

Arş.Gör. Ayşe İpek AYTAÇ, *Yozgat Bozok Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yozgat, Türkiye*

e-mail: ipek.aytac@yobu.edu.tr *ORCID ID:* 0000-0001-8298-9059

Öğr.Gör. Matanat MAMMADOVA, *Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi, Bakü, Azerbaycan*

e-mail: mammadova_matanat@unec.edu.az *ORCID ID:* 0000-0001-6366-577X

ÖZET

Küresel salgın dönemlerinde bireylerin salgın hastalığa yakalanma korkusu uluslararası seyahat etme niyetini etkilemektedir. Salgın döneminde bireyin seyahat etme niyeti ile ilişki içerisinde olan en temel iki faktör olarak korku ve güven duyguları karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada, Azerbaycan'da yaşayan bireylerin sahip oldukları COVID-19 korkuları ve Türkiye'ye yönelik güven algıları ile salgın döneminde seyahat etme niyetleri arasındaki ilişkinin ampirik olarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre bireylerin COVID-19 korkusu ile seyahat etme niyeti arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Fakat bireylerin Türkiye'ye yönelik sahip olduğu güven algısı ile seyahat etme niyeti arasında istatistiki açıdan anlamlı, orta düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler:

COVID-19 korkusu, Güven, Seyahat etme niyeti

COVID-19 PANDEMİSİNİN ÇEVRESEL ETKİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Dr. Öğr. Üyesi, Müge MANGA, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Erzincan, Türkiye*
e-mail: mboga@erzincan.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-2675-2182

ÖZET

Covid-19, 2019 yılının son dönemlerinde Çin'in Wuhan kentinde başlayıp tüm dünyayı kısa süre içerisinde etkisi altına alan bulaşıcı bir hastalıktır. Ekonomik, sosyal ve siyasi alanda birçok makroekonomik etki yaratan salgın sonucunda, ortaya çıkan bir diğer problem çevre kalitesinin bozulmasıdır. Bu süreçte, salgının hızlı bir şekilde yayılması nedeniyle azalan üretim faaliyetleri ve bireylerin çevre ile ilişkisinin azalması çevresel bozulmayı yavaşlatsa da, özellikle salgının hastalıkların yayılımını engellemek adına gerçekleştirilen faaliyetler sonucu ortaya çıkan tıbbi atıkların çevresel bozulmayı daha da arttırdığı görülmektedir. COVID-19 salgını dolayısıyla dünya çapında insanlar arasında cerrahi maskelerin ve diğer kişisel koruyucu ekipmanların kullanımının artması sonucunda, mevcut durumda birçok hükümet ve birey tarafından göz ardı edilen başka bir çevre kirliliği kaynağının da ortaya çıktığı söylenebilir. Bu çerçevede mevcut çalışmada, pandemi sürecinin öncesi ve sonrası arasında dünya ekonomileri için çevresel bozulmayı temsil eden göstergeler ile kıyaslama yapılarak, pandemi sürecinin kişilerin yaşam şartları ve alışkanlıklarında getirdiği değişimlerin çevresel faktörler üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca elde edilen bulgulara bağlı olarak bireysel ve kamusal faaliyetlerin çevre üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması noktasında pandemi sürecinden sonraki dönemde neler yapılması gerektiğine ilişkin öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Covid- 19, Çevresel Kirlilik, Pandemi Süreci

ECONOMIC COSTS OF COVID-19 OUTBREAK FOR THE AIRLINE COMPANIES ‘THE STRUGGLE TO SURVIVE’

Lecturer, Gulcan GUZEL, *Istanbul Aydın University, Civil Aviation Cabin Services*, 34295, Istanbul, Turkey

e-mail: gulcanguzel@aydin.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-4786-0863

ABSTRACT

The aviation sector is extremely important for the countries' economies as it provides economic opportunities by creating high added value. Therefore, it is important to know what affects the aviation industry not only for the airline companies but also for the residents in that country and to what extent. The aviation industry has been under the impact of Covid-19 outbreak, which has recently affected the world. Covid-19 outbreak has brought the aviation industry to a standstill, as well as causing many airline companies to cease their activities and many employees in the aviation industry to lose their jobs.

In the study, the impact of the Covid-19 outbreak, which has affected the whole world, on the aviation industry will be examined through reports published nationally and internationally. It is important to know how much is the costs of the airline companies due to Covid-19 outbreak in order to observe their existence in their future in a sense of sustainable aviation. In this context, the measures taken by the airline companies to minimize their losses will be examined.

Although the Covid-19 outbreak will seriously trouble the airline companies with a high short-term debt ratio, low cash stock and reduced revenues, the whole industry has to adapt to the new normal. The aviation industry has to manage structural demand changes, fight the global economic outbreak, and adapt to the new normal on the other. In this study, some solution suggestions will be presented in order to contribute to the survival efforts of stakeholders in the aviation industry.

Key Words:

Aviation Industry, COVID-19 Outbreak, Economic Costs, Recovery in Aviation

VIEWS OF THE MASTER AND PH.D. STUDENTS ABOUT THE PROJECT PREPARATION COURSE IN THE FIELD OF EDUCATIONAL SCIENCES

Prof.Dr. Suleyman YAMAN, Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, 55139, Samsun, Turkey,

e-mail: syaman@omu.edu.tr *ORCID ID:* 0000-0001-5152-4945

Research Assistant, Belgin BAL INCEBACAĞ, Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, 55139, Samsun, Turkey

e-mail: belgin.bal@u.edu.tr *ORCID ID:* 0000-0003-4643-8051

Research Assistant, Asli SARISAN TUNGAC, Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, 55139, Samsun, Turkey,

e-mail: asli.sarisantungac@omu.edu.tr *ORCID ID:* 0000-0003-3709-5288

ABSTRACT

This paper aims to figure out the views of Master and PhD Students on 'Project Consultancy Course' which supported by TUBITAK 2237 - A Scientific Education Activities Support Program. The course aims to improve the competencies of students in preparing their projects by meeting with participants from both their fields and different disciplines, to ensure that they obtain the information they will need during the project development stage and to reinforce their skills through applied studies. The population of the study is master and PhD students studying in educational sciences in Turkey. Sample of the study comprises 24 students, 19 female and five male. All of whom are enrolled in 17 different universities. 13 teaching staff from seven different universities, have shared their experiences and knowledge by giving training on the steps of project preparation. Scientific Education Activities have been lasted in six days, between 09:00-18:00, 21-26 December, 2020. Students's opinions were obtained via fully-structured interview form which was developed by the researchers before and after the training process. The collected data were analyzed and calculated the agreement percentage by two researchers All participants expressed positive views on the project processes. They stated that project's efficiency, it's benefits, and positive and informative aspects. They ordered the important steps in the project preparation respectively, genuine value, impact and value added, method, project team, objective and goals, applicability, project management, priority area, topic, context, target group, social contribution, plan, summary, permissions, work packages, budget. In addition to that they expressed that the project make contribution to them both individually and institutionally.

Key Words:

Project, Project process, Project types, Project preparation

DETERMINING TEACHER QUALIFICATIONS FROM THE PERSPECTIVE OF STAKEHOLDERS

Prof. Dr. Suleyman YAMAN, *Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, 55139, Samsun, Turkey,*

e-mail: syaman@omu.edu.tr *ORCID ID:* 0000-0001-5152-4945

Research Assistant, Belgin BAL INCEBACAĞ, *Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, 55139, Samsun, Turkey*

e-mail: belgin.bal@u.edu.tr *ORCID ID:* 0000-0003-4643-8051

Research Assistant, Asli SARISAN TUNGAC, *Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, 55139, Samsun, Turkey,*

e-mail: asli.sarisantungac@omu.edu.tr *ORCID ID:* 0000-0003-3709-5288

ABSTRACT

This study is an output of the TÜBİTAK 1003- Primary Subjects R&D Funding Program, Sharing and Disseminating the Good Practices of Teachers in Increasing the Quality of Education Project. The main purpose of the project is to follow teachers in the in-service process, to present good practices and examples that have been tried and have positive effects, and to spread them. The main purpose of the project is to identify, develop and disseminate good practices and examples that have been developed by teachers in the in-service process, have been proven to have positive effects. With this project, effective teachers who conduct the science course will be determined and their own Educational Approaches (KEY) used by these teachers in their lessons will be revealed. These KEYS will be evaluated pedagogically and transferred to classroom and science teachers (science, physics, chemistry and biology) with less than 10 years of professional experience, and their effect on student outcomes will be determined by ensuring their applications in their classes. This will contribute to the professional development of young teachers. Turkey is known as the country with the youngest population in the country for teachers according to Organization for Economic Cooperation and Development. In accordance with the article "Improving Education Quality by Improving Teacher Quality" in the call text, it is thought that determining, developing and participating in the education process of effective teachers' knowledge and tools, materials, methods and techniques in this study will contribute to the increase of quality in science education. In addition, as one of the outputs of the project, it will be possible to determine to what extent the teacher characteristics, which are considered effective in terms of public opinion, resemble or differ from those described in the literature. It is aimed

to determine teacher qualifications from the perspective of teachers and other stakeholders of the teaching process. Phenomenology, one of qualitative research methods, is used in the research. The study group of the research determined as the academicians (N: 20), teachers (N: 113), students (N: 230), prospective teachers (N: 25), parents (N: 30) and administrators (N: 22). A full-structured interview form was used to determine teacher qualifications. Because of the pandemic, data were collected in online platform. The analysis was analyzed by content analysis. According to the analysis, teacher qualification was put under 5 themes. They stated that the most important qualities about teachers should be knowledgeable, practicing, having high communication skills, being honest and fair. Each stakeholder has found the characteristics of the teacher in his / her point of view and is presented as this content that a teacher is expected to have. The qualities expected of a qualified teacher are presented as a result of this study.

Key Words:

Teacher qualifications, teaching partners, qualified teachers

YAZILI İFADE ÖĞRETİMİNDE KANIT TEMELLİ BİR UYGULAMA MODELİ: KENDİNİ DÜZENLEME STRATEJİLERİNİ GELİŞTİRME

Dr.,Ozgul Güler BÜLBÜL, *Başkent Üniversitesi*, 06790, Ankara, Türkiye
e-mail: ozgulbulbul@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-1859-1585

ÖZET

Kendimizi ifade ettiğimiz önemli kanallardan biri yazılı metinlerdir. Metinler yoluyla duygularımızı, düşüncelerimizi, bilgilerimizi ve hayallerimizi okuyanlara aktararak kendimizi gerçekleştirme sürecinde önemli adımlar atarız. Fikir aktarımını başarılı bir şekilde gerçekleştiren yazarlar yazılı ifade stratejilerini gelişmiş şekilde uygulayan yazarlardır (Reid & Lienemann, 2006).

Yapılan meta analiz çalışmalarında yazılı ifade becerisini geliştirmede sistematik strateji öğretimlerinin etki gücü yüksek rapor edilmiştir (Gersten & Baker, 2001; Gillespie & Graham, 2014; Graham & Perin, 2007). Yazılı ifade becerilerini kazandırmada etkili strateji öğretim modelleri bulunmaktadır. Kanıt temelli bu uygulama modellerinden biri kendini düzenleme stratejilerini geliştirme (KDSG) modelidir (Harris & Graham, 1991). KDSG modelinin etkililiği; öğrenme güçlüğü olan, duyu davranış problemi olan, zihinsel yetersizlikten etkilenmiş, üstün zekâlı, normal gelişim gösteren ancak yazmada düşük performans sergileyen, otizm spektrum bozukluğu olan çocuklar gibi pek çok öğrenci grubunda çoğunlukla kurgusal metin yazma üzerinde denemiş ve öğrencilerin metin yazma becerilerinde başlama düzeyine göre belirgin artışlar görülmüştür (ör. Asaro-Saddler & Saddler, 2010; Graham, Harris, & Mason, 2005; Güler Bülbül & Özmen, 2020; Lane vd., 2010; Saddler, 2006). Bu derleme çalışmasının amacı, KDSG modelinin temel özellikleri ile öğretim aşamalarını açıklamak ve bu modelin kullanıldığı etkili araştırma örneklerini okuyucuyla paylaşmaktır.

Çalışmada öncelikle yazılı ifade sürecinde kullanılan bilişsel ve üst bilişsel stratejiler tanıtılacaktır. Daha sonra KDSG modelini diğer öğretim modellerinden ayıran temel özellikler ve modelin öğretim aşamaları açıklanacaktır. Son olarak KDSG modelinin kullanıldığı farklı türlerde metin yazmaya yönelik etkililiği kanıtlanmış araştırma örneklerine yer verilecektir.

Bu çalışmanın yazılı ifade alanında çalışan akademisyenlere ve öğrencilerinin yazılı ifade becerilerini geliştirmeyi hedefleyen öğretmenlere ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Yazılı ifade, strateji öğretimi, kendini düzenleme, kanıt temelli uygulama

DOLAŞIM SİSTEMİ KONUSUNUN ORTAOKUL VE LİSE DERS KİTAPLARINDA DIŞ DİDAKTİKSEL DÖNÜŞÜM TEORİSİNE GÖRE İNCELENMESİ

Tutku İNEÇ, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 55139, Samsun, Türkiye

e-mail: tutkuinec@hotmail.com *ORCID ID:* 0000-0002-9011-0996

Doç.Dr.. Mustafa ERGUN, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 55139, Samsun, Türkiye

e-mail: mergun@omu.edu.tr *ORCID ID:* [0000-0003-4471-6601](https://orcid.org/0000-0003-4471-6601)

ÖZET

Üniversitelerde üretilen bilimsel bilgiler farklı seviyedeki öğrencilere öğretim programları kapsamında öğretilirken bazı değişikliklere uğramaktadır. Bu değişikliklerden bazıları ele alınan bilimsel kavramların derinliklerinin sadeleştirilmesi şeklinde olurken bazen de öğretim programındaki kazanımların sınırlılıklarını içermektedir. Didaktiksel dönüşüm teorisi bilimsel bir bilginin öğretilen bilgi oluncaya kadar geçirdiği dönüşümlerin tamamını ele almaktadır. Dış didaktiksel dönüşüm ise bilimsel bilgiden öğretilen bilgiye ilk basamakta gerçekleşen dönüşümün program geliştirme uzmanları, araştırmacılar ve ders kitabı yazarları tarafından nasıl yapıldığını açıklamaya yardımcı olmaktadır. Bu çalışmada dolaşım sistemi konusunun ortaokul ve lise ders kitaplarında dış didaktiksel dönüşüm teorisi kuramsal çerçevesine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma desenlerinden olan doküman incelemesi çalışmada tercih edilmiştir. Farklı sınıf seviyelerindeki ders kitaplarındaki dolaşım sistemi konusu öğretilen bilgi kapsamında incelenmiştir. Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ortaokul 6. sınıf fen bilimleri ders kitabı ve lise 11. sınıf biyoloji ders kitabı görseller, etkinlikler, kazanımlar, okuma parçaları, dolaşım sistemi kavramları üzerinden analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda bilimsel bilginin öğrenci seviyesine göre dış didaktiksel dönüşüm teorisi kapsamında değişime uğradığı, kuramsal çerçevenin yansımalarının görseller ve dolaşım sistemi temel kavramlarında belirgin şekilde ön plana çıktığı bulunmuştur. Konu içeriğinin dış didaktiksel dönüşüm teorisi çerçevesinde öğrenci seviyesine göre indirgenmediği sonucuna varılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında hem dolaşım sistemi hem de dış didaktiksel dönüşüm teorisini fen eğitimindeki yansımaları hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Didaktiksel dönüşüm teorisi, Dolaşım sistemi, Fen bilimleri, Biyoloji

TARİH EĞİTİMİ ÜZERİNE YAYIMLANAN MAKALELERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Prof.Dr., Bülent AKBABA, *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, 06570, Ankara, Türkiye*

e-mail: akbaba@gazi.edu.tr *ORCID ID:* 0000-0002-1335-3919

Arş.Gör., Adem KARACA, *Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 074725, Antalya, Türkiye*

e-mail: adem.karaca@alanya.edu.tr *ORCID ID:* 0000-0003-4110-6648

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Web of Science Core Collection veri tabanında, eğitim araştırmaları kategorisinde yer alan tarih eğitimi üzerine yayımlanmış makalelerin bibliyometrik analizini gerçekleştirmektir. Bibliyometrik araştırmalar, belirli bir bilim alanında gerçekleştirilen araştırmaların genel çerçevesini ve güncel eğilimleri içermektedir. Bu araştırma betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Web of Science veri tabanında gerçekleştirilen taramada 'history education', 'history teaching' ve 'teaching history' anahtar kelimeleriyle 'or' seçeneği kullanılmıştır. 'Education Educational Research' kategorisinde yer alan makaleler belirli sınırlamalar ile 'txt' dosyası formatında indirilmiştir. Veriler, açık kaynak kodlu bir istatistik programı olan R programında bulunan R Studio programlama dilinde 'bibliometrix' paketi kullanılarak analiz edilmiştir. Gerçekleştirilen analizler sonucunda; Web of Science veri tabanında tarih eğitimine yönelik en fazla makale üreten ilk üç ülkenin ABD, İspanya ve Brezilya olduğu, işbirliğine en açık ülkelerin İspanya ve Birleşik Krallık olduğu tespit edilmiştir. Tarih eğitimi araştırmalarında h-indeksi en yüksek olan yazarların Richard Harris, Carla van Boxtte, Mario Carretero, Peter Seixas olduğu tespit edilmiştir. Tarih eğitimi araştırmalarında kullanılan anahtar kelimelerin ise 'eğitim', 'müfredat', 'bilgi', 'öğrenci', 'kimlik' ve 'yapı' olduğu tespit edilmiştir. Son yıllarda tarih eğitimindeki güncel eğilimler incelendiğinde; 'dijital oyun', 'video oyunları', 'oyun ve öğrenme' ve 'empati' gibi temaların ön plana çıktığı tespit edilmiştir. 2019 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgınının, tarih eğitimi üzerine gerçekleştirilen araştırmalarda dijital ortamlar ve teknoloji odağında bir etkisinin olduğu görülmektedir. Araştırmada elde edilen sonuçların tarih eğitimi alanında araştırma yapmayı planlayan araştırmacılara genel bir çerçeve sunacağı ve rehber niteliğinde olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Tarih eğitimi, tarih öğretimi, bibliyometrik analiz, R-Studio

WHAT IS EDUCATION FOR? A CRITICAL ANALYSIS ON THE ECONOMIZATION OF EDUCATION

Assoc.. Prof. Dr., Halil BUYRUK, Ankara University, Faculty of Educational Sciences, 06100, Ankara Turkey

e-mail: hbuyruk@ankara.edu.tr *ORCID ID:* 0000-0003-4817-3798

ABSTRACT

Education- in addition to considering it as a vehicle training the workforce needed for the economy by an economic approach- can also be defined in relation to its role in the change of society as the process ensuring behaviour and habit gains, socialization, cultural transmission. Today, the meaning of education mostly is filled with more economic content, and efforts are made to configure the education system in accordance with the neoliberal model. Despite the fact that the economic role of education is not new, considering education with a scientific approach on the basis of economy and economy's shaping educational policies started in the 1960s. Human Capital Theory (HCT) has an important part in the effects of the economy on education and in describing the economic role of education. According to HCT, individuals acquire knowledge and skills called human capital through a number of activities, mainly through education and training. The knowledge and skills acquired raise humans' productive capacity. It is claimed that the increase in production capacity and in labour productivity leads to economic growth and that individuals get more shares from the increase in welfare. This line of reasoning basically indicates educational processes are transformed on the axis of the economy, in a manner so as to raise a qualified workforce. This also leads rational individuals to see education as a means by which they can invest only to increase their capital. So, the cultural and social dimensions of education are ignored. This paper discusses what education is. In this context, it critically analyses the economization of education historically and focuses on the role of HCT in this process.

Key Words:

Education, economy, economization,

COVID-19 PANDEMİSİNİN HEMŞİRELİK EĞİTİMİNE ETKİLERİ

Dr. Öğr.Üyesi Sevcan TOPÇU, Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir, Türkiye

e-mail: sevcan.topcu@ege.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-6228-1720

Öğr.Gör. Dr. Zuhale Emlek SERT, Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir, Türkiye *e-mail:* zuhale.emlek.sert@ege.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-2809-5617

ÖZET

İlk kez 2019 yılı Aralık ayında ortaya çıkan ve hızla yayılarak Ocak 2020'de pandemi ilan edilen Covid-19, sağlık sisteminin yanında eğitim sistemini de etkilemiştir. Bu süreçte hemşirelik eğitimi farklılık göstermekle birlikte çoğunlukla uzaktan eğitim uygulamaları ile yürütülmüştür. Amaç Covid-19 pandemisi sürecinde ülkemizde hemşirelik eğitimi ile ilgili yürütülen çalışmaların incelenmesidir. Çalışmanın evrenini Aralık-2019-Mart 2021 tarihleri arasında Covid-19 pandemisinin hemşirelik eğitimi üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi amacı ile ülkemizde yürütülen çalışmalar oluşturmaktadır. Ulusal (Türkiye Atıf Dizini, Dergi Park) ve uluslararası (MEDLINE, CINAHL, COCHRANE, SCOPUS, EBSCOhost, PubMed, Web of Science) veri tabanları 'hemşirelik eğitimi' (nursing education), 'Covid-19', pandemi (pandemic), 'hemşirelik öğrencileri' (nursing students), 'uzaktan eğitim' (distance learning) anahtar kelimeleri ile taranarak altı çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışmaya dahil edilen araştırmaların verileri teorik ve uygulamalı eğitime yönelik bulgular başlıkları altında değerlendirilmiştir. Covid-19 pandemisinin hemşirelik eğitiminin teorik kısmına etkileri değerlendirildiğinde beş çalışmada hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitimi etkili bulmadığı, teorik derslerin verimliliği konusunda endişe yaşadığı bulunmuştur. Özdemir & Sönmez (2020)'in çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin e-öğrenmeye karşı orta düzeyde olumlu tutumları olduğu saptanmıştır. Pandeminin uygulamalı eğitim üzerindeki etkisi değerlendirildiğinde ise uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin derslerin uygulamalı kısımlarını kavramada ve öğrenmede güçlük yaşadığı, uygulamalı derslerin uzaktan eğitim ile yetersiz olacağı, hemşirelik alanında önemli bir yeri olan laboratuvar ve klinik uygulamalarda eksikliklere neden olabileceği bulunmuştur. Yapılan çalışmalar Covid-19 pandemisi süresince teorik ve uygulamalı derslerin uzaktan eğitim ile yürütülmesinin hemşirelik öğrencileri tarafından olumsuz olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Teorik ve uygulamanın birleştiği hemşirelik eğitiminde öğrencilere temel yeterliliklerin kazandırılabilmesi, uzaktan ve yüz yüze eğitimin birlikte yürütülmesi, öğrencilerin çevrimiçi derslere olan ilgisinin artırılabilmesi için farklı pedagojik yaklaşımların kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Covid-19; eğitim; hemşirelik

KELİME İLİŞKİLENDİRME TESTİ ARACILIĞIYLA ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN İPEK YOLU KAVRAMINA İLİŞKİN BİLİŞSEL YAPILARININ BELİRLENMESİ

Prof.Dr.Turhan ÇETİN, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi,06500, Ankara,
Türkiye
e-mail: cetin.turhan@gazi.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-2229-5255

Dr. Ümit YEL, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, 06500, Ankara, Türkiye
e-mail: umtyel@gmail.com ORCID ID: 0000-0001-8864-6233

ÖZET

Bu araştırma kelime ilişkilendirme testi (KİT) aracılığıyla ortaokul öğrencilerinin ipek yolu kavramına yönelik bilişsel yapılarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırma için hazırlanan kelime ilişkilendirme testi kullanılmıştır. Öğrencilerden kendilerine verilen süre içerisinde ipek yolu anahtar kavramı hakkında akıllarına gelen ilk kelimeleri kelime ilişkilendirme testine yazmaları istenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu maksimum çeşitlilik örnekleme ile seçilmiş, 2019- 2020 eğitim öğretim yılında Ankara ve Şanlıurfa illerinde öğrenim gören 277 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Bu öğrencilerin 141'i Ankara, 136'sı Şanlıurfa ilinden olup 96'sı 6.sınıf, 86'sı 7. sınıf ve 95'i 8. sınıftır. Araştırma sonucunda ipek yolu kavramına ilişkin elde edilen sözcükler tablolaştırılarak ayrıntılı olarak incelenmiş, tekrarlanan sözcükler dikkate alınarak belirlenen kesme noktaları doğrultusunda kavram ağları oluşturulmuştur. Araştırmada ortaokul öğrencileri tarafından ipek yolu kavramına yönelik 176 farklı sözcük üretilmiştir. Bu sözcükler içinde en çok tekrar edilen sözcük "Çin" (f=108) olmuştur. Bu sözcüğü takip eden ve çokça tekrarlanan diğer sözcükler "yol" (f=102) ve "ticaret" (f=99) olmuştur. Ayrıca 6. sınıflarda en çok tekrar edilen sözcük "Çin" (f=47), 7. sınıflarda en çok tekrar edilen sözcük "yol" (f=38) olurken 8. sınıfta "ticaret" (f=54) olmuştur. Öğrenciler tarafından ipek yolu hakkında üretilen kelimelere ve frekanslarına bakıldığında ticari ilişkilerin ve ulaşımın ön plana çıktığı kelimeler türetildiği görülmüştür. Ayrıca uygulama bölgeleri ve sınıf düzeyleri arasında yapılan karşılaştırmada ise herhangi bir farklılık görülmemiştir. Her iki bölge ve tüm sınıflarda nitelik açısından benzer cevaplar verildiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler :

İpek yolu, kelime ilişkilendirme testi, bilişsel yapı.

ENDEAVORS TO PREVENT GLOBAL COLLAPSE IN EDUCATION DURING COVID-19 PANDEMIC: UTILIZATION OF MASSIVE OPEN ONLINE COURSES

Assist. Prof.Dr. Mesut UNLU, *Ufuk University, Faculty of Economics and Administrative Sciences*, 06836, Ankara, Turkey
e-mail: mesut.unlu@ufuk.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-1758-0024

ABSTRACT

This study was carried out by a semi structured systematic review to explain the endeavors to prevent global collapse in education during COVID-19 pandemic. The pandemic triggered disruptions in many fields from production to transportation around the world. In education, closures of schools have affected about 70% of the worldwide population of face to face learners. Despite its devastating effect on face to face learning, Covid-19 pandemic also has created opportunities in terms of online learning at global level. The ongoing pandemic conditions have increased interest in online education. Globally, many countries have put different delivery modes of online education in action ranging from learning management systems to massive open online courses (MOOCs). The first sample of MOOC was coined on Web in 2008. By time, interest in massive open online courses has grown fast and continuously worldwide. MOOCs deliver contents such as recorded video lectures, online readings, and online assessments to anyone with access to a telecommunications network, in any geographical region. According to the findings of literature, MOOCs have potential to transform the education. This study proposes that MOOCs would be one of the best ways to prevent educational collapse confronted by many countries in COVID-19 pandemic.

Key Words:

Covid-19 Pandemic, Massive Open Online Course, Online Education, Online Learning

TÜRKİYE’DE COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİ EĞİTİM/UZAKTAN EĞİTİM ARAŞTIRMALARININ SİSTEMATİK İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Can GÜLDÜREN, *Ufuk Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, 06836, Ankara, Türkiye*
e-mail: can.gulduren@ufuk.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-9048-1228

ÖZET

Dünya Sağlık Örgütünün 13 Mart 2020’de COVID-19’u bir salgın olarak ilan ettiğinden beri yükseköğretimin alışlagelmiş şekilde devam etmesi pek mümkün görünmemektedir. UNESCO’nun 13 Mart 2020 tarihindeki açıklamada 188 ülkede tüm eğitim kademelerinde kayıtlı bulunan öğrencilerin %91,30 (n=1,576,021,818 öğrenci) eğitim süreçleri salgın sebebiyle kesintiye uğramıştır. Bu durum, başta ülkemizi ve diğer tüm ülkeleri, eğitim sistemlerinin devamlılığı ve sürdürülebilirliğine yönelik yeni, hızlı ve inovatif düzenlemelere doğru yöneltmiştir. Bu aşamada, hala yaşanmaya devam eden küresel salgın ve yarattığı kriz ortamının sunduğu fırsatlardan dersler çıkartılmıştır. Ülkemizde eğitim kurumlarının her türlü güç ortamda faaliyetlerin devamlılığı sağlayacak yeterliliğe sahip olması, uygun eğitim planlaması, uygun sağlık şartlarının oluşturulması, öğrenci ve öğretim elemanlarının güvenle eğitim ve araştırma faaliyetlerine uzaktan eğitim yöntemiyle devam etmesini sağlayacak hazırlıklar süratle yerine getirilmiştir.

Bu araştırmada, COVID-19 pandemi döneminde (2019-günümüz) yapılmış Google Akademik Dizin ve DergiPark Akademik veritabanlarında yer alan Türkçe/İngilizce eğitim/uzaktan eğitim çalışmalarının sistematik olarak incelenmesi amaçlanmış ve ortaya çıkan eğilimlerin hangi yönde olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Stemler (2011), içerik analizini; belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenbilir bir teknik olarak tanımlamaktadır. İçerik analizi bireylerin, ekiplerin, kurumların ilgilerinin belirlenmesinde ve tanımlanmasında kullanışlı bir tekniktir. İçerik analizi sonucunda elde edilen verilerin yorumlanmasında genellikle frekans ve yüzde kullanılır. Bu bağlamda, Google Akademik Dizin ve DergiPark Akademik veritabanlarında, pandemi döneminde (2019-günümüz) yayınlanan COVID-19 ve uzaktan eğitim anahtar kelimelerinin kullanıldığı, Türk araştırmacılar tarafından yayınlanan makalelerin tamamı içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırmanın örnekleme, çalışmaya dâhil edilme ve dışlanma ölçütlerinin uygulanmasının ardından ulaşılmıştır. Araştırmanın verilerine ulaşım tarihi 10.03.2021’dir. Araştırmada, makalelerin incelenmesi için Makale İnceleme Formundan (MİF) yararlanılmıştır. MİF ile dergi künyesi, yayın adı, yazar, yazar üniversitesi, makalelerin araştırma konusu, araştırma amacı, araştırma yöntemi, örnekleme yöntemi, örneklem düzeyi, örneklem sayısı, veri toplama aracı, veri toplama yöntemi, bağımlı ve bağımsız değişkenler gibi tanımlayıcı bilgiler toplanabilmektedir. MİF ile inceleme kapsamına alınan makalelerden elde edilen veriler içerik analiz yöntemiyle incelenmiştir. İnceleme kapsamında elde edilen veriler tablo işlem uygulamasında ayrı başlıklar altında toplanmıştır. Daha sonra araştırma kapsamında oluşturulan soruları cevaplandırmak üzere elde edilen verilere ait frekans ve yüzde

hesaplamalarından oluşan tablolar ve grafikler oluşturulmuş ve elde edilen bulgular açıklanarak yorumlanmıştır.

Her ne kadar alınan hızlı tedbirlerle salgın sonrası uzaktan eğitim ile yükseköğretime ara vermeden devam edilse de, tüm eğitimin çevrimiçi platformlara hızlı taşınması, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim konusundaki tecrübe eksikliği, eğitim materyallerinin uzaktan eğitimden daha çok örgün eğitime yönelik oluşturulması, ölçme-değerlendirme yöntemlerinin tartışmalı bir konu haline gelmesi ve teknik altyapı eksiklikleri sonucu öğrenciler çeşitli olumsuzluklar yaşamıştır. Fakat hızlı, esnek ve akılcı adımlarla, bu olumsuzlukların olumluya çevrilmesiyle öğrencilerin uzaktan eğitime dair olumsuz bakışları olumluya çevrilebilir.

Sonuç olarak, bu çalışmanın bulgularının eğitimde uzaktan eğitim kullanımını konu alan araştırmalara yönelik ilgiyi artırması ve araştırmacılara katkı sağlaması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Uzaktan eğitim, Yükseköğretim, İçerik analizi, Covid-19, Salgın

BİLGİ-İŞLEMSEL DÜŞÜNME EĞİTİMİNE YÖNELİK EĞİTİCİ GÖRÜŞLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Can GÜLDÜREN, *Ufuk Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, 06836, Ankara, Türkiye*

e-mail: can.gulduren@ufuk.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-9048-1228

Öğr.Gör. Aslı GÖNCÜ, *Ufuk Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, 06836, Ankara, Türkiye*

e-mail: goncuasli@gmail.com ORCID ID: [0000-0003-1696-5248](https://orcid.org/0000-0003-1696-5248)

ÖZET

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yaşanan gelişim eğitim, iş, yaşam, iletişim ve etkileşim biçimimizi baştan aşağı değiştirmektedir. Toplumsal ihtiyaçları karşılayabilmek için ekonomiden eğitime, sosyal yaşamdan bilime yoğun bir dönüşüm yaşanmaktadır. Dünya çapında üretilen bilginin üstel bir ivmede hızla çoğaldığı günümüzde, on sekiz aydan daha kısa süre içerisinde herhangi bir içerik güncelliğini yitirmektedir. Bu durum göz önüne alındığında yaşadığımız çağın ihtiyaçlarını karşılamak için genç bireylerin yaşam boyu öğrenenler olması gerekmektedir. Yaşadığımız çağdaki bu değişim doğal olarak eğitim kurumlarını da etkisi altına almıştır. Yaşanan değişime ayak uyduracak bireyleri yetiştirmek eğitim kurumlarının temel görevleri arasındadır. Bireyin kendini gerçekleştirme ve çağa uyum sağlama için ihtiyaç haline gelen pek çok nitelik, 21. yüzyıl becerileri olarak adlandırılmaktadır. 21. yy. becerilerine yönelik 2016 yılında Uluslararası Eğitimde Teknoloji Topluluğunun geliştirdiği standartlar güçlendirilmiş öğrenen, dijital vatandaş, bilgi inşa edici, yenilikçi, tasarımcı, yaratıcı, iletişimci, küresel işbirlikçi ve bilgi-işlemsel düşünür şeklindedir. Günümüz eğitim sisteminde öğretmenler ve öğrenenler birçok ortamda etkileşimde bulunmaktadır. Yaşanan değişim 21. yüzyılda öğrenen becerilerinde de bir değişime yol açmıştır. Öğreten rolü liderlikten kılavuzluğa dönüşür iken, öğrenme ise sınıf ortamı ve öğreticiden bağımsızlaşmıştır. Meydana gelen dönüşüm 2015 yılında Uluslararası Eğitimde Teknoloji Topluluğunun geliştirdiği standartlarda güncellemeye yol açmıştır. Bu standartlar, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırma ve yaratıcılığını teşvik etme, dijital çağa uygun öğrenme ortamları ve değerlendirme etkinlikleri tasarımı ve geliştirme, dijital çağda çalışma ve öğrenme konusunda model olma, dijital vatandaşlıkta model olma, mesleki gelişim ve liderlik etkinliklerine katılma şeklindedir.

Bu çalışmada değişen öğrenen ve öğrenen becerilerinden yola çıkarak bilgi-işlemsel düşünme becerisi özetlenmeye çalışılmış ve bilgi-işlemsel düşünme eğitimde yönelik eğitici görüşleri ele alınmıştır.

Yıldırım ve Şimşek (2013) nitel araştırmayı, nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi yöntemler aracılığıyla, olayların ve algıların gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konulmasında nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmasının amacı araştırma evrenine genelleme yapmak değil, derinlemesine incelenen durumların ayırt edici özelliklerini

anlamak, bu özellikleri sistematik bir şekilde açıklamaktır (Ersoy,2016). Durum çalışmaları 'nasıl', 'niçin' sorularını temel alarak olgu veya olayların derinlemesine incelenmesini sağladığından (Yıldırım ve Şimşek, 2013), bu çalışmada yorumlayıcı bir yaklaşımla 'ne oluyor?' sorusuna yanıt aranmıştır.

Araştırmanın katılımcılarını, farklı eğitim kademelerinde bilişim teknolojileri ve yazılım dersi veren eğiticiler oluşturmaktadır. Katılımcıların seçiminde kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi (Patton, 1987) kullanılarak toplam 15 katılımcıya ulaşılmıştır. Araştırma verilerinin elde edilmesinde, nitel veri toplama yöntemlerinden olan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme formunda yer alan 7 soru, araştırmanın amacı doğrultusunda alanyazın taraması ile elde edilen soruların revize edilmesiyle oluşturulmuştur (Göncü, 2019). Veri toplama sürecinde pandemiden dolayı yüz yüze görüşme mümkün olmadığından, katılımcılara görüşme formu e-posta aracılığı ile ulaştırılmıştır. Katılımcıların görüşme sorularına vermiş oldukları yazılı yanıtlar yine e-posta aracılığıyla elde edilmiştir.

Elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Nitel içerik analizinin esas amacı elde edilen verileri yorumlayabilecek kavram ve bağlantılara ulaşmaktır (Çetin, 2016). Nitel içerik analizi sistematiktir, ancak evrensel kabul görmüş bir yapıya sahip olmadığından bu çalışmada Schreier'in (2012) önerdiği 8 adımdan oluşan veri analizi adımları esas alınmıştır.

- a. Elde edilen verilerin analizine, verilerin bölümlere ayrılması ile başlanılmıştır.
- b. Kodlama şemasının oluşturulması esnasında araştırmacılar katılımcıların yanıtlarını içeren verileri her bir soru için dikkatli bir şekilde okuyarak tespit edilen kavramları yeni bir sütunda kodlanmıştır. Ardından tekrar eden ve benzer kavramlar aynı kategori altında toplanarak sınıflandırma işlemi yapılmıştır.
- c. Verilerin tamamının kodlanmasının ardından oluşturulan kategori ve alt kategoriler ile bu kategorilerden bahseden katılımcıların hangi kategoriden hangi bölümde bahsettikleri sunulmuştur. Bu sayede veriye bütüncül ve farklı yönlerden bakma şansı elde edilmiştir.

Bu çalışma kapsamında bilgi-işlemsel düşünme kavramıyla ilgili bir alanyazın taraması yapılmıştır. Bu alanyazın taraması kapsamında bilgi-işlemsel düşünme kavramı, tanımı ve kavramı oluşturan bileşenleri incelenmiştir. Alanyazında çok çeşitli tanım ve önerilere rağmen, temel kavram ve becerilerin benzer şekilde ifade edildiği tespit edilmiştir. Alanyazında makaleler belirlenirken yüksek alıntılanmış olmak, diğer çalışmaların raporlanmasında geniş bir kapsama sahip olmak, araştırma ve uluslararası çalışma grupları açısından çeşitli bakış açıları sunuyor olmak esas alınmıştır. Ayrıca, bu yeni bakış açıları getiren makalelerde önerilen beceriler, gözden geçirilen literatürün geri kalanından ortaya çıkan becerilerle de uyumlu olduğu gözlemlenmiştir.

Alanyazın incelendiğinde bilgi-işlemsel düşünmenin düşünme süreci, problem çözme, algoritmik düşünme, ayrıştırma, soyutlama, genelleme ve değerlendirme kavramlarını içerdiği tespit edilmiştir. (Aho, 2011; Kalelioğlu, Gülbahar ve Kukul, 2016; Selby ve Wollard, 2013; Wing, 2006). Ancak bilgi-işlemsel düşünmeye dair neler öğretileceği konusunda çerçeve sunan bu kavram ve beceriler için; uygun öğrenme deneyimlerinin kimler tarafından tasarlanacağı, etkili bir şekilde nasıl

öğretileceği (Guzdial, 2008; Kalelioğlu vd., 2016; Wing, 2008), öğretme sürecindeki kavramların sıralamasının nasıl olması gerektiği (Wing, 2008), kavram öğretiminde kullanılacak araçların öğrenme süreci ile nasıl bütünleştirileceği (Wing, 2008), bilgi-işlemsel düşünme becerisinin kazanılıp kazanılmadığının nasıl ölçüleceği ve bireylerin bilişsel süreçleri yönünden ne anlam ifade ettiği (Demir ve Seferoğlu, 2017) gibi konular ve zorluklar hakkındaki bulguların hala sınırlı olduğu görülmüştür.

Çalışmanın ikinci aşamasında farklı eğitim kademelerinde bilişim teknolojileri ve yazılım dersi veren eğitimcilerin bilgi-işlemsel düşünme hakkındaki bilgi birikimlerini ve düşüncelerini ortaya çıkarmak amacıyla durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmasında kullanılan görüşme formunda yer alan yedi soru, araştırmanın amacı doğrultusunda alanyazın taraması ile elde edilen sorular revize edilerek oluşturulmuştur. Analiz sonucu elde edilen bulgular dokuz farklı başlık altında incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Programlama eğitimi tanımlamaları başlığı altında düşünme becerileri kategorisi en yüksek frekansa sahiptir. Herkes için programlama başlığında düşünme becerilerini geliştirme ve üretkenlik kavramlarını ön plana çıkaran dokuz katılımcı eğitimin zorunlu olması gerektiğini belirtmişlerdir. Programlama eğitimine başlangıç yaşı başlığında sekiz katılımcının ortak görüşüyle okul öncesi dönemin en uygun yaş olduğu belirtilmektedir. Gerekçelere bakıldığında; temel düzeyde kademeli olarak kod blokları veya bilgisayarsız olarak hazırlanan etkinlikler sayesinde programlama eğitiminin verilmesinin mümkün olduğundan, erken yaşlarda programlama eğitimine başlayan öğrencilerde algoritmik düşünme, neden sonuç ilişkisi kurma, yaratıcı düşünme gibi bilişsel gelişime katkı sunacağını ifade etmişlerdir. Programlama eğitiminin yeterliliği başlığında onüç katılımcı eğitimin yetersiz olduğu konusunda hemfikirdir. Şu anda verilen programlama eğitimini yetersiz gören onüç katılımcının gerekçeleri incelendiğinde; ilkokuldan üniversiyeye kadar programlama eğitimine ayrılan ders saatinin yetersiz kaldığı, sınıfların kalabalık olduğu, teknik donanım ve laboratuvar yetersizliklerinin olduğu, programlama eğitimine gereken önemin verilemediği, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde farklı branşlardan öğretmenlerin programlama dersini verdiği, üniversite düzeyinde verilen programlama eğitiminin yetersiz kaldığı ve programlama eğitiminin hedeflenen, öğretilmek istenen kavram ve becerileri kapsamadığı ve daha çok dil kurallarının ön planda tutulduğu vurgulanmaktadır. Programlama eğitiminin amacı bağlamında onbir katılımcı bilişsel becerileri geliştirmek konusunda hemfikir olmuşlardır. Onbir katılımcının gerekçeleri incelendiğinde; analitik düşünme, mantıksal düşünme, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme ve problem çözme becerisi, sorgulama, sentezleme, sistematik düşünme, 21. yy becerileri ve bilgi-işlemsel düşünme becerisi gibi üst düzey düşünme becerilerini geliştirerek bilişsel gelişimlerine katkı sağlamaktan bahsettikleri görülmüştür. Kavram ve beceriler başlığında kazandırılması gereken kategoriler frekans sırasına göre; problem çözme becerisi, programlamanın temel kavramları, analitik düşünme becerisi, algoritmik düşünme becerisi, yaratıcı düşünme, mantıksal matematiksel düşünme becerisi şeklinde sıralanmaktadır. Programlama öğretiminde yazılım donanım kullanımı başlığında katılımcılar görsel programlama araçları, metin tabanlı ortamlar ve eğitsel robotlar kullanılabileceğinden bahsetmiştir. Eğitimcilerin bilgisayarsız bilgisayar bilimi hakkındaki düşünceleri başlığındaki görüşlerinin ağırlıkla olumsuz olduğu ve gerekçe olarak programlama eğitiminin

teorik olarak verilemeyeceği, kavram ve becerilerin öğretimi için uygulama yapmanın önemli olduğu, uygulamalar ile yaparak yaşayarak öğrenme sağlanması gerektiği, somut öğrenmeyi sağlayacak araçlar kullanılması gerektiği, yazılım ve donanım araçları kullanılmadığında anlamlı öğrenmenin gerçekleşmeyeceği, öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarının düşeceği ve bilgisayarsız kodlama yöntemleri ile kavram ve becerilerin kazandırılmayacağını dile getirmişlerdir. Eğitimci eksiklikleri başlığında alan bilgisi eksikliği göze çarpmakta olup gerekçe olarak güncel programlama ortamları bilgisi eksikliği, öğretim üyelerinin güncel programlama araçlarını takip etmekte zorlanması, lisans eğitiminde alınan programlama dilleri eğitimin yetersizliği ve programlama becerileri öğretiminde algoritma mantığı kazandırmadan programlama dili ve derleyici kullanımının eğitimin verimini düşürmesi olarak belirtilmiştir.

Sonuç olarak, bu çalışmanın bulgularının bilgi işlemsel düşünme eğitimini konu alan araştırmalara yönelik ilgiyi artırması ve araştırmacılara katkı sağlaması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler:

Bilgi-işlemsel Düşünme, Algoritmik Düşünme, Kodlama, Eğitimciler, Öğrenenler

COVID-19: DISTANCE EDUCATION AND "STAYING AT HOME" PROCESS FOR PRE-SERVICE SCIENCE TEACHERS

Assoc. Prof.Dr. Sibel DEMIR KACAN, Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, 55139, Samsun, Turkey

e-mail: sibel.demir@omu.edu.tr ORCID ID: [0000-0003-3577-3399](https://orcid.org/0000-0003-3577-3399)

Ahmet KACAN, Ministry of Education, Kars

e-mail: ahmtkacan@gmail.com ORCID ID: [0000-0002-9141-5513](https://orcid.org/0000-0002-9141-5513)

ABSTRACT

Along with the process of staying at home in Covid-19, distance education has become an indispensable educational tool in higher education. It is thought that it is important to get solution suggestions for the problems of the teacher candidates' staying at home and the disruptions in distance education, especially during the pandemic process. For this reason, the purpose of the study is the opinions of science pre-service teachers about distance education and staying at home during the covid 19 pandemic process. The study was conducted in Turkey with 30 science teachers who were studying in a university faculties of education. The non-random sample selection method was chosen in the study and the data were obtained. In the study, 4 open-ended questions were prepared by the researchers and presented to pre-service teachers. The study was implemented as a case study. The obtained data were analyzed with themes and codings. When the findings were examined, it was seen that pre-service teachers generally had internet problems related to distance education and had difficulty in finding solutions. In the process of staying at home, negative emotions occur more, especially about doing homework and it has been determined that they have difficulties in finding solutions to their problems related to distance education. Based on this study, it is thought that it will be important to investigate the opinions of other important elements of education about staying at home and solutions to problems experienced in distance education during the pandemic process.

Key Words:

Covid 19 pandemic, "staying at home" process, education, preservice teachers

INFORMAL LEARNING WITHIN THE SCOPE OF EMERGENCY REMOTE EDUCATION: EXAMPLE OF FACEBOOK

Lecturer Nil GOKSEL, *Anadolu University, Foreign Languages School, Eskişehir, Turkey*

e-mail: ngoksel@anadolu.edu.tr ORCID ID: 0002-3447-2722

ABSTRACT

The humanity is going through a rather challenging experience where the masses have to be educated at a distance. In this regard, distance education has become an approach that has to be taken into consideration for the health and safety of the world. Learners who have been away from their known interactive face-to-face milieus, had to adapt a 'new normal' system of education namely Emergency Distance Education (ERE). ERE as a solution to the challenging period of Covid-19, has been put into practice with the efforts of educational institutions with already existing and/or currently digitalized resources. While trying to grasp what ERE is and how it works, informal learning has also integrated into ERE in which alternative and unplanned methods of delivering instruction can be given at a distance. In this connection, being an alternative form for conventional learning, making learning flexible and relevant, being apart from a rigid curriculum and offering a considerable degree of learning autonomy, Facebook can be regarded as the technology-enhanced informal learning environment. Playing a pivotal role in informal learning during the time of Covid-19, Facebook may facilitate virtual communication that flourish active learning via visuals, private/public information, videos for self and group expressions, liked/disliked contents, posted messages and chats with emoticons. Based upon these aspects, the author of this study posit that Facebook, as an online connector, could be used as a useful tool to enhance interaction not only in social but also educational context. Keeping these ideas in mind, this study focuses on the current literature regarding the educational value of Facebook in the time of Covid-19, and discusses aspects in connection with foreign language learning in terms of sense of community, online group interaction, and self-paced learning.

Key Words:

Emergency Remote Education, Facebook, foreign language learning, Covid-19.

COVID-19 PANDEMİSİNDE BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN BİREYSEL, SOSYAL VE MESLEKİ KAYGILARI

Öğr.Gör. Melih DİKMEN, *Fırat Üniversitesi, Elazığ, Türkiye*
e-mail: mdikmen@firat.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-7015-6236

ÖZET

Bu araştırmanın amacı COVID-19 pandemisinde beden eğitimi öğretmenlerinin bireysel, sosyalleşme ve mesleki kaygılarını incelemektir. Ayrıca çalışmada öğretmenlerin cinsiyet, yaşadığı coğrafi bölge ve herhangi bir alt hastalığının olup olmamasına göre bireysel, sosyal ve mesleki kaygıları incelenmiştir. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline göre yürütülmüştür. Araştırmaya 160 beden eğitimi öğretmeni katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ile Demir, Cicioğlu ve İlhan tarafından geliştirilen Yeni Tip Koronavirüse (COVID-19) Yakalanma Kaygısı Ölçeği kullanılmıştır. Bulgular beden eğitimi öğretmenlerinin yeni tip COVID-19'a yakalanma kaygılarının yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğretmenlerin bireysel ve sosyalleşme kaygılarının da yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre yeni tip Koronavirüse yakalanma kaygıları ile bireysel kaygılarının erkeklerin lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin alt hastalıklarının olup olmamasına göre yeni tip Koronavirüse yakalanma kaygıları ile bireysel kaygılarının alt hastalığı olmayanlarının lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Son olarak öğretmenlerin yaşadığı coğrafi bölgeye göre Koronavirüse yakalanma kaygıları ile bireysel ve sosyalleşme kaygılarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak yeni tip COVID-19'un beden eğitimi öğretmenlerinin kaygı düzeylerini artırdığı söylenebilir. COVID-19'un kaygı düzeyleri üzerindeki etkilerinin belirlenmesi müdahale programlarının geliştirilebilmesi açısından önemli olabilir. Gelecekte yapılacak araştırmalar farklı metodolojileri kullanarak yeni tip Koronavirüsün beden eğitimi öğretmenlerinin kaygı düzeyleri üzerindeki etkilerini inceleyebilir. Ayrıca çeşitli bağımsız değişkenler açısından beden eğitimi öğretmenlerinin yeni tip Koronavirüse yakalanma kaygıları araştırılabilir.

Anahtar Kelimeler:

Eğitim, COVID-19, Kaygı, Beden Eğitimi

UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNİN ORTAÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç.Dr. Seval EMİNOĞLU KÜÇÜKTEPE, *Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, 34722, İstanbul, Türkiye*
e-mail: sevalek@marmara.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-0247-665

Ali Samed KARBAYAZ, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi, 34722, İstanbul, Türkiye*
ORCID ID: 0000-0002-9713-7657

Masoud NIATİ, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi, 34722, İstanbul, Türkiye*
e-mail: masoud.niati@gmail.com

Neslihan ÇAM, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi, 34722, İstanbul, Türkiye*
e-mail: nslnhkbpcgl@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-4806-310X

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecinin ortaöğretim öğretmenleri görüşlerine göre çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesidir. Araştırmaya 463 gönüllü öğretmen katılmıştır. Araştırma da uzaktan eğitime yönelik öğretmen görüşlerinin alınması için nicel yöntem kullanılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin görüşlerini almak için anket formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde t-testi, tek yönlü varyans analizi, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin %56' sının uzaktan eğitim ile gerçekleştirdikleri derslerin niteliksiz olduğunu, %63' ünün uzaktan eğitim yolu ile verdikleri derslerin yüz yüze telafilerinin yapılması gerektiğini, %64,8' inin verdikleri dersin uzaktan eğitim ile gerçekleştirilmesine uygun olmadığını düşündükleri saptanmıştır. Mesleki ve teknik liselerdeki meslek dersleri öğretmenlerinin fen bilimleri dersleri, sosyal bilimler dersleri ve uygulamalı dersler (resim, müzik ve beden eğitimi) öğretmenlerine göre uzaktan eğitimle gerçekleştirilen derslerin yüz yüze telafilerinin yapılması gerektiğini daha fazla düşündükleri belirlenmiştir. Yine öğretmenlerin %81,4' ü uzaktan eğitim sürecinde sınavların uzaktan gerçekleştirilmesinin uygun olmadığını, %63,9' u uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin öğretim programındaki kazanımlara ulaşamadığını, %80,2' si uzaktan eğitim nedeni ile öğretim programlarında düzenleme yapılması gerektiğini düşündükleri saptanmıştır. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde öğretim programındaki kazanımlara ulaşabilmesi ile ilgili cinsiyete göre anlamlı fark bulunurken, diğer alt problemlerde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ayrıca öğretmenlerin %68,5' i uzaktan eğitimin gelecekte eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası olacağını düşünürken %58,7' sinin ise pandemi sonrasında uzaktan eğitim uygulamalarının devam etmesi gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir. Alanyazında yapılan çalışmalar dikkate alındığında ortaöğretim öğretmenlerinin

uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerine yönelik çalışmaların yetersiz olduğu tespit edildiğinden bu çalışma önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Uzaktan eğitim, ortaöğretim, öğretmen görüşleri

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVİRİMİÇİ ÖĞRENME ORTAMLARINA BAĞLILIKLARI VE DİJİTAL OKURYAZARLIKLARININ İNCELENMESİ

Öğr.Gör. Aydan Seher İLBEĞİ, *Beykent Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye*
e-mail: seherilbegi@beykent.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-5872-5966

Doç.Dr. Seval EMİNOĞLU KÜÇÜKTEPE, *Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, 34722, İstanbul, Türkiye*
e-mail: sevalek@marmara.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-0247-665

Cenk KUMRU, *İTO Bahçelievler Bilim Ve Sanat Merkezi, Bahçelievler, İstanbul, Türkiye*
e-mail: cenk.kumru@ibnhaldun.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-0664-9209

ÖZET

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenme ortamlarına bağlılık düzeyleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırma, nicel araştırma yaklaşımı ve ilişkisel tarama modeline göre tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 güz yarısında İstanbul'da dört vakıf ve iki devlet üniversitesinde öğrenim gören toplam 342 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Ergün ve Koçak Usluel (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan 'Öğrenci Bağlılık Ölçeği' (Student's Engagement Scale) ile Üstündağ, Güneş ve Bahçivan (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan 'Dijital Okuryazarlık Ölçeği' kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde, öğrencilerin çevrimiçi bağlılık ve dijital okuryazarlık düzeylerini belirlemede betimsel istatistiklerden, çeşitli değişkenlerin çevrimiçi bağlılık ve dijital okuryazarlık ile olan ilişkisini belirlemede t-testi ve tek yönlü varyans analizinden, çevrimiçi bağlılık ile dijital okuryazarlık arasındaki ilişkiyi belirlemede ise Spearman korelasyon analizinden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin çevrimiçi öğrenme ortamına bağlılığı ile dijital okuryazarlığının orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin çevrimiçi öğrenme ortamına bağlılık düzeyinin mezunun olunan lise türü ile internette geçirilen günlük süreye göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Dijital okuryazarlık düzeyinin ise cinsiyet ve öğrenim görülen fakülte değişkenine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Araştırmada ayrıca çevrimiçi öğrenme ortamına bağlılık ile dijital okuryazarlık arasında pozitif, orta güçte ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Üniversite öğrencileri, çevrimiçi bağlılık, dijital okuryazarlık, çevrimiçi öğrenme ortamı

BECERİ TEMELLİ MATEMATİK SORULARINA İLİŞKİN ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Dr. Tuğba KILCAN, *Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, Türkiye*
e-mail: kilcantugba@gmail.com ORCID ID : 0000-0002-7154-6399

ÖZET

Günümüzde çağdaş eğitim sistemini benimsediğini söyleyen ve buna yönelik faaliyetler yapan her ülke, kendi eğitim sistemini ve buna bağlı olarak ortaya çıkan başarısını uluslararası boyuta taşımaktadır. Bu başarıların göstergesi olarak genelde uluslararası manada yapılan TIMSS, PISA gibi sınavların sonuçları gösterilmektedir. Dünyanın farklı ülkelerinin katıldığı busınavlarda ülkelerin elde ettikleri başarı sıralamaları, ülkelerin eğitim sistemlerinde değişikliğe gitmeleri için sebep oluşturabilmektedir. Bu bağlamda ülkemizin hem çağın gereklilikleri hem de uluslararası sınavlardaki başarı durumu göz önünde bulundurularak, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, Ortaöğretime Geçiş Uygulamasında belirlenen merkezi sınavın; kazanımlar çerçevesinde öğrencilerin okuduğunu anlama, yorumlama, sonuç çıkarma, problem çözme, analiz yapma, eleştirel düşünme, bilimsel süreç becerileri ve benzeri becerilerini ölçecek nitelikte hazırlanması gerektiğinin altı çizilmiştir. Değınilen bu nokta öğrencilerin uluslararası sınavlarda da karşlarına çıkan beceri temelli sorularla tanışmalarına yol açmıştır. Yapılan mevcut çalışma, öğrencilerin karşılaştıkları beceri temelli soruların yer aldığı derslerden biri olan matematik dersini okutan öğretmenlerin beceri temelli sorulara ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Nitel araştırma yöntemine uygun olarak 2020-2021 eğitim öğretim bahar döneminde Ankara ili Mamak, Çankaya ve Yenimahalle ilçelerinde görev yapan sekiz matematik öğretmeni ile yürütölen çalışmada veriler araştırmacı tarafından oluşturulan beceri temelli matematik sorularına ilişkin görüşme formu ile elde edilmiştir. İlgili form çalışma grubundaki kişilerden e-mail aracılığıyla elde edilmiş ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Çözümleme sonucunda araştırmannın bulguları beş temel boyut altında toplanmıştır. Bunlar 'genel olarak beceri temelli sorular', 'beceri temelli soruların kazanımlarla ilişkisi', 'beceri temelli sorular ile ders kitabı ilişkisi', 'beceri temelli sorular ile kullanılan yöntem/teknik/strateji ilişkisi' ve 'öğrenciler açısından beceri temelli sorular' şeklindedir.

Sonuç olarak katılımcılar beceri temelli soruları önemli olarak görmekte birlikte, öğrencilerin bu sorulara alışmaları için hazırlanan müfredatın, ders kitaplarının ve ders süresinin yeterli olmadığını; beceri temelli soruların çözümünü kazandırmak için genel manada kullandıkları yöntem, teknik ve stratejiyi değiştirdiklerini ve öğrencilerin beceri temelli sorulara ilişkin olumsuz bir tutum içinde olduklarını dile getirmektedirler. Bu sonuçlardan yola çıkarak; beceri temelli matematik sorularının çözümünün kazandırılmasında ilgili dersin müfredatının ve ders kitaplarının her seviyeye ilişkin soru tarzlarından oluşacak şekilde, amaca uygun olarak güncellenmesinin hedeflenen başarıya ulaşmada katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler:

Beceri temelli sorular, ortaokul öğretmenleri, matematik dersi, nitel araştırma

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN COVID-19 SALGININDAKİ UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Gözdenur AYDIN, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim Bölümü, Samsun, Türkiye*
e-posta: gozdenuraydin0@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-1627-3981,

Doç.Dr.Şener ŞENTÜRK, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Samsun, Türkiye*
e-mail: sener.senturk@omu.edu.tr ORCID ID: [0000-0002-0672-7820](https://orcid.org/0000-0002-0672-7820)

ÖZET

Çin'de başladığı ifade edilen Covid-19 kısa sürede küresel bir salgın haline gelmiş ve okullar, spor faaliyetleri, konserler vb. bütün toplu faaliyetler iptal edilmiştir. Dünya genelinde 1,6 milyar, Türkiye'de yaklaşık 28 milyon örgün eğitim öğrencisi okuldan uzak kalmış, eğitimler, radyo, TV ya da çevrimiçi eğitimler şeklinde uzaktan verilmeye çalışılmıştır. Türkiye'de ise daha önceden kurulmuş olan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ile ve çevrimiçi eğitimlerle eğitim süreci devam ettirilmeye, öğrenciler uzaktan desteklenmeye çalışılmıştır. Bu süreçte, eğitimin bütün paydaşları için farklı sorunlar yaşanırken bu sorunlar özel gereksinimli bireylerin eğitiminde daha farklı bir boyut kazanmıştır. Bu araştırmanın amacı da salgında, özel gereksinimli bireylere yönelik sağlanan uzaktan eğitim süreçlerinin, özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen araştırmanın katılımcıları, amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme kullanılarak belirlenmiştir. Araştırma örneklemini Türkiye'nin farklı bölgelerinde görev yapmakta olan 40 özel eğitim öğretmeni oluşturmuştur. Katılımcı verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve bu veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre özel eğitim öğretmenleri, özel gereksinimli öğrencilerinin ihtiyaçlarının uzaktan eğitim yoluyla yeterince sağlanamadığını; yüz yüze eğitimde kullanılan materyallerden ve yardımcı teknolojilerden uzaktan eğitim süreçlerinde verim alınamadığını; internet alt yapı yetersizliğinden dolayı salgın sürecinde öğrenci ve velilerle yeterince iletişim kurulamadığını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler:

Özel eğitim, COVID-19 salgını, uzaktan eğitim, öğretmen görüşü

FARKLI ÜLKELERDE ÖĞRENİM GÖREN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN COVID-19 DÖNEMİNDE ALDIKLARI EĞİTİM İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Doğukan ŞİHMAN, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, Türkiye*
Doç.Dr. Mustafa ERGUN, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Samsun, Türkiye*
e-mail: mergun@omu.edu.tr ORCID ID: 0000-0003-4471-6601

ÖZET

Koronavirüs salgını (COVID-19) Dünya Sağlık Örgütü tarafından 2020 yılının mart ayında pandemi olarak ilan edilmiştir. Salgın nedeniyle tüm dünyada her eğitim seviyesinde kurumlar zorunlu olarak eğitim öğretim faaliyetlerine ara vermiş ve ülkeler imkânları doğrultusunda uzaktan eğitim platformlarını kullanmaya başlamıştır. Uzaktan eğitime geçiş süreci bir yandan ülkelerin bu dönemdeki çabalarını bir yandan da sunulan eğitimin niteliğini sorgular hale getirmiştir. Bu çalışmada farklı ülkelerde öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin COVID-19 döneminde aldıkları eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay ile gerçekleştirilmiştir. Hollanda, Almanya, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye'de COVID-19 sürecinde toplam 23 ortaokul öğrencilerinin aldıkları eğitimle ilgili görüşleri alınmıştır. Veri toplama aracı olarak görüşme formu aracılığıyla açık uçlu deneyimleri ortaya çıkaracak 6 soru kullanılmıştır. Araştırmanın verileri içerik analiziyle analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin yüz yüze eğitim sürecinde maske kullanımının derse katılımı etkilediği, okulda bulunmanın tedirginlik yaratmadığı, farklı ülkelerde öğrenim görmelerine karşın genel olarak öğrencilerin okullarda alınan önlemlerden memnun oldukları ve yüz yüze eğitimin gerekliliği konusunda ortak bir paydada buluştukları gözlenmiştir. Ayrıca öğrenciler tarafından ülke bazlı bakıldığında pandemi döneminde ödev sayısının artışta olduğu ve bunun ders çalışmalarına engel teşkil ettiği belirtilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulardan yola çıkarak bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:

COVID-19, ortaokul öğrencisi, Türkiye, Almanya, Fransa, Hollanda, ABD

KÜLTÜREL ÇEVİRİ BAĞLAMINDA COVID-19: BENİM KAHRAMANIM SENSİN ADLI ÇOCUK KİTABI

Arş. Gör. Gökçe Mine OLGUN, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, 06570, Ankara, Türkiye*
e-mail: gokce.olgun@hbv.edu.tr ORCID ID: [0000-0001-5714-4118](https://orcid.org/0000-0001-5714-4118)

ÖZET

Bu çalışmanın inceleme nesnesi My Hero is You başlıklı, dünyada COVID-19 salgınından etkilenen çocuklar için yazılmış ve Benim Kahramanım Sensin ismiyle TÜBİTAK tarafından dilimize kazandırılmış olan kitaptır. COVID-19 küresel salgını her kültürden, her toplumsal katmandan ve her yaşta insanı etkilemek ve yaşamlarının düzenini dönüştürmektedir. Bu algısal kopuşa, eşi görülmemiş bir şekilde maruz kalan gruplardan biri de çocuklardır. Bu bağlamda, çocuklarda COVID-19 salgınına dair bilinç geliştirmeyi amaçlayan projeler dünya çapında yürütülmektedir. Kuruluşlararası Daimi Komite Acil Durumlarda Ruh Sağlığı ve Psikososyal Destek Referans Grubu (IASC MHPSS) tarafından yürütülen, COVID-19 salgını sırasında meydana gelen psiko-sosyal durumun değerlendirilmesini ve çocukların ruhsal ihtiyaçlarının belirlenmesini amaçlayan projede, bu kitap üretilmiştir. 104 ülkede Arapça, İngilizce, İtalyanca, Fransızca ve İspanyolca hazırlanan küresel anketin sonuçlarına dayanılarak kitapta işlenecek konuların çerçevesi belirlenmiştir. 1700'den fazla çocuk, ebeveyn, bakım veren ve öğretmenin deneyimlerini paylaşması sonucunda, kültürlerarası bir COVID-19 anlatısı ortaya çıkmıştır. Bu çalışma, birçok dile çevrilerek yayımlanan bu kitabı, hem hazırlık aşamasında çeviriyi merkeze alan bir sürecin işlemiş olması hem de içeriğinde farklı kültürlerden ve farklı katmanlardan bireylerin fikirlerine yer vererek kültürel farklılıkları temel alan bir üst-anlatı kurmuş olması sebebiyle, Homi Bhabha'nın kültürel çeviri (1994) kavramsallaştırması bağlamında değerlendirir. Bu yaklaşımın odak noktası, kültürel farklılığın ifadesidir. Bu amaçla, kitabın kültürlerarası üretim sürecinin, ortaya çıkan ürünün ve Türkçe çevirisinin nitelikleri çeviri ve kültür teorisi bağlamında betimleyici çözümlene yöntemiyle incelenecektir. Bu inceleme tıp, beşeri ve sosyal bilimler disiplinlerinin birlikteliği sonucunda ortaya çıkan tikel bir örneği ele almakta ve çocuk yazınında COVID-19 ile ilişkilendirilebilecek yeni eğilimlerin gerçekleştiğini gözler önüne sermektedir. Bu olgudan yola çıkılarak, farklı disiplinlerde benzer nitelikler taşıyan örneklerin tespit edilmesi ve derlenmesi yoluyla, çeviri ve kültür araştırmaları alanında bir açılım gerçekleştirilebilir. Bu çalışma, salgınının dünyada yarattığı büyük etkinin bir sonucu olarak küresel ve yerelin etkileşimsel olarak iç içe geçtiği COVID-19 bağlantılı bir kültür repertuarının (Even-Zohar, 1978) oluşmakta olduğunu öne sürmektedir. Buna ek olarak, devamlılık arz eden bu sürecin tespit edilmesi, örneklerin derlenmesi ve ayrı bir araştırma alanı olarak adlandırılmasının gerekliliğinin altını çizmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Covid-19, Çocuk Yazını, Kültürel Çeviri, Homi Bhabha, Kültür Repertuarı

FOSTERING STUDENTS' CRITICAL THINKING STRATEGIES: A CASE STUDY OF AN ENGLISH TEACHER

Prof.Dr.Yasemin KIRKGOZ, *Çukurova University, Faculty of Education, Adana, Turkey*

e-mail:ykirkgoz@cu.edu.tr *ORCID ID:* 0000-0001-5838-6637

ABSTRACT

Fostering students' critical thinking skills has been given prominence as one of the twenty-first century skills in many fields including English Language Teaching. Although the Ministry of National Education in Turkey has highlighted the development of students' critical thinking (CT) abilities (MEB, 2018), many teachers fail to incorporate these skills effectively into their teaching practices. The aim of this study is to report the experiences of an English teacher who has been incorporating CT activities into her English lessons in order to promote students' CT skills. To explore the English teacher's real-life experiences in relation to practicing CT skills in her lessons, an exploratory case study (Yin, 1994) has been used as the research method. After providing a definition of what CT is, a short historical background to CT will be provided. Then, a variety of sample CT activities, based on the best practices of the English teacher with students at secondary levels of education will be given. Finally, the teacher's opinions of the effects that CT activities might have on fostering students' CT skills will be discussed using interviews held with her. It is expected that the findings can increase language teachers' familiarity with CT activities to help them develop similar practices in their own classes in order to foster students' CT strategies. The study contributes to limited research on using CT activities in English lessons.

References

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) (Turkish Ministry of National Education) (2013). *İngilizce Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

Yin, R., (1994). *Case study research: Design and methods* (2nd ed.). Beverly Hills, CA: Sage Publishing.

Key Words:

Critical thinking, case study, English teacher

KAYNAŞTIRMA/BÜTÜNLEŞTİRME SINIFI ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM VE EĞİTİM BİLİŞİM AĞI UYGULAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Murat VURAL, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Samsun, Türkiye*
e-mail: murat.vural@omu.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-7085-9772

ÖZET

Covid-19 salgını, kısa bir süre içerisinde tüm dünyada eğitim, sağlık ve ekonomi gibi birçok alanı olumsuz yönde etkilemiştir. Ülkeler bu durumdan daha az etkilenmek için tüm alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da bazı tedbirler almak zorunda kalmıştır. Ülkemizde de 2020 yılı Mart ayından itibaren eğitim faaliyetlerinin uzaktan eğitim yoluyla yürütülmesi kararı alınmış ve uzaktan eğitime yönelik uygulamalar geliştirilmiştir. Bu süreçte sınıf seviyelerine göre e-içeriğin bulunduğu Eğitim Bilişim Ağı (EBA) platformu, başta öğretmen ve öğrenciler olmak üzere tüm eğitim paydaşları için hazırlanmış ve kullanıma sunulmuştur. Yaklaşık bir yıldır kaynaştırma/bütünleştirme öğrencileriyle çalışan sınıf öğretmenleri de EBA platformunu kullanarak eğitim-öğretim faaliyetlerini uzaktan eğitim yoluyla sürdürmeye çalışmaktadır. Kaynaştırma/bütünleştirme öğrencilerinin de uzaktan eğitim faaliyetlerinden en iyi şekilde yararlanabilmeleri, hem performanslarının geliştirilmesi hem de akranları ile performans farklılıklarının artmaması açısından önemlidir.

Bu araştırmada Covid-19 salgını sürecinde kaynaştırma öğrencileri ile çalışan sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim ve eğitim bilişim ağı (EBA) uygulamasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu Samsun ilinde ilkokulda görev yapan ve sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada yedi kaynaştırma/bütünleştirme sınıf öğretmeni ile görüşülmüştür. Araştırma verilerini toplamak amacıyla on bir açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizi devam etmekte olup sonuçlar sempozyumda paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler:

Kaynaştırma/bütünleştirme, covid-19, uzaktan eğitim, eğitim bilişim ağı.

UZEM ÇALIŞANLARININ ACİL UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE YAŞADIĞI SORUNLAR

Öğr.Gör.Erhan ÖZMEN, *Fırat Üniversitesi, Elazığ, Türkiye*
e-mail: eozenen@firat.edu.tr ORCID ID: [0000-0002-4013-6004](https://orcid.org/0000-0002-4013-6004)

Dr. Öğr.Üyesi Ayşe Ülkü KAN, *Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Elazığ, Türkiye*
e-mail: aulkukan@firat.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-1524-3326

ÖZET

2019 yılının sonunda ortaya çıkan ve dünyada pandemiye neden olan covid-19 virüsünün etkisi ile eğitim önemli bir duraksama yaşamış ve dünya eğitim uygulamaları için çeşitli alternatif arayışları içerisine girmiştir. Öğrenen ve öğretmenin farklı mekânlarda bulunarak eğitimi gerçekleştirebildiği uzaktan eğitim, pandemi şartlarında uygulanabilirliği ile ön plana çıkmış ve önemini artırmıştır. Bu gelişmeler neticesinde yüz yüze eğitimin geçici olarak teknolojik ortamlara aktarılması olan acil uzaktan eğitim kavramı ortaya çıkmış ve uygulamaya konulmuştur. Çok kısa süreler içerisinde uzaktan eğitim uygulamalarına başlamak zorunda kalan eğitim kurumları, öğrenci yoğunluğu ve kısıtlı zaman nedeniyle çeşitli sorunlar yaşamıştır. Bu sorunlar ile doğrudan karşı karşıya kalan uzaktan eğitim çalışanlarının deneyimlerini ortaya koymak, yaşanan sorunlara çözüm önerisi sunabilmek ve sonra yaşanabilecek olağanüstü durumlara hazırlıklı olabilmek adına önemli görülmektedir. Bu çalışmanın amacı pandemi dönemi gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarında uzaktan eğitim merkezi (Uzem) çalışanlarının yaşadığı sorunları tespit etmek ve bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerde bulunmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, bir üniversitenin uzaktan eğitim merkezinde farklı görevlerde çalışan 3 idari 4 akademik ve 1 teknik personel olmak üzere 8 personel ile odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu kolay ulaşılabilir durum örneklemesine uygun olarak belirlenmiştir. Nitel araştırma desenlerinden olan Fenomenolojinin kullanıldığı çalışmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda Uzem çalışanlarının bu süreçte yaşadığı sorunlar öğrenci merkezli, eğitmen merkezli ve sistem merkezli sorunlar olarak üç kategori altında toplandığı tespit edilmiş ve bu sorunlar çerçevesinde çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Acil uzaktan eğitim, covid-19, uzem çalışması, pandemi.

COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİ ÇEVİRİMİÇİ ÖĞRENME ORTAMLARINDA BİLGİ GÜVENLİĞİ

Dr. İbrahim Cihan YETİŞKEN, *Gazi Üniversitesi, Tusaş-Kazan Meslek Yüksekokulu, Ankara, Türkiye*

e-mail: cayetisken@gmail.com ORCID ID: 0000-0001-6606-4283

Dr. Alper ALTUNÇEKİÇ, *Gazi Üniversitesi, Tusaş-Kazan Meslek Yüksekokulu, Ankara, Türkiye*

e-mail: altuncekc@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-3649-0991

ÖZET

Tüm dünyada etkili olan COVID-19 salgınının etkilediği önemli süreçlerden birisi de eğitimidir. Salgın nedeniyle öğrencilerinin ve öğretmenlerin aynı ortamda bulunmalarının riskleri olması nedeniyle eğitim-öğretim süreçleri çoğunlukla uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilmeye başlanmıştır. İşman, 2011 yılında yaptığı çalışmada, uzaktan eğitimi öğrenen ve öğretenlerin aynı ortamda bulunmasına gerek kalmadan, teknolojik araçları kullanarak gerçekleştirdikleri eğitim faaliyetleri olarak tanımlamaktadır. Uzaktan eğitim faaliyetlerinde, işitsel araçlar, görsel araçlar, videolar, yazılımlar, basılı materyaller kullanılmaktadır. Uzaktan eğitimin gerektirdiği tüm şartlar bir araya getirildiğinde, en az yüz yüze eğitim kadar etkili olacağı düşünülmektedir (ULUYOL ve diğerleri, 2014). Uzaktan eğitime salgın etkisiyle geçilmesi, eğitim faaliyetlerinin etkin yürütülebilmesi için gerekli hazırlıkların yeterince yapılamamasına yol açmıştır. Bununla birlikte uzaktan yapılan bu faaliyetlerde bilgi güvenliğinin de önemi ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizdeki üniversitelerde Yükseköğretim Kurumu'nun açıklamasıyla 23 Mart 2020 tarihinde üniversitelerin mevcut altyapıları dikkate alınarak senkron ve asenkron uzaktan eğitim yöntemleri faaliyete geçirilmiştir. (YÖK, 2020). Bu süreçlerde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullar da çoğunlukla uzaktan eğitimle eğitim öğretim faaliyetlerini yürütmektedirler.

Günümüzde uzaktan eğitim faaliyetleri, web tabanlı ya da internete erişimi olan uygulamalar üstünden gerçekleşmektedir. Bu çerçeveden değerlendirildiğinde, zaman ve mekândan bağımsız olması olumlu bir yön olarak değerlendirilirken, bu süreçlerde kullanılan teknolojilerdeki güvenlik açıkları ve kullanan bireylerdeki bilgi

güvenliği konusundaki düşük farkındalık nedeniyle, eğitim öğretim faaliyetleri sırasında güvenlik sorunları da ortaya çıkabilmektedir.

Bu çalışma ile, son yıllarda önem kazanan ve küresel salgın etkisiyle kullanım oranı hızla artan uzaktan eğitim teknolojilerinde karşılaşılabilecek güvenlik sorunları ve bu teknolojileri kullanan bireylerin bilgi güvenliği konusunda farkındalık düzeylerinin nasıl artırılması gerektiği noktasında çalışmalar ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Çevrimiçi öğrenme, Bilgi güvenliği, COVID-19*

BİTMEYEN VARDIYA: ANNE ÖĞRETMENLERİN EVDEN ÇALIŞMA DÖNEMİ DENEYİMLERİ

Dr. Sevim Gezegen ÜNLÜ, *Türkiye*

e-mail: sevimmgezegen@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-2126-5468

ÖZET

Hochschild ve Machung (2012), kadınların ücretli bir işte çalıştıktan sonra (birinci vardiya) eve döndüklerinde bakım emeği için harcadıkları zamanı ikinci vardiya olarak tanımlamaktadır. Politik iktisadi anlamda hesaba katmak istemeyenlerin baktıkları yerlerde gör(e)medikleri bir emek türü (Cox, 1997) olarak ikinci vardiya çocukların bakım sorumlulukları ve ev içi işlerin ifa edilmesi için kullanılan zamanı nitelemektedir. Kadınlar hali hazırda ev içi ücretsiz bakım işlerinin çoğunu üstlenirken, araştırmalar Covid-19 ile birlikte kadınların yüklerinde ciddi büyüklükte bir artış olduğunu göstermektedir (Power, 2020; Alon ve arkadaşları, 2020; Fortier, 2020; Herman ve arkadaşları, 2021; Etheridge ve Spantig, 2020; Nash ve Churchill, 2020; Minello, 2020). Küresel salgında okulların/kreşlerin kapandığı dönemde evde çalışma zorunluluğunun getirilmesi, birinci vardiyayı eve taşımak ve ikinci vardiyanın geçmişte hizmet alımlarıyla azaltılan yükünün artarak birçok kadının omuzlarına yüklenmesi ile sonuçlanmıştır. Restoranların kapatılması, çocukların bakımı için eve bakıcı çağırılmaması ve temizlik işleri için yardımcı alınamaması yine hizmet alımlarıyla hafifletilmeye çalışılan ve eşitsiz bir şekilde kadınlar tarafından taşınan yükün bu dönemde neden arttığını açıklayan bazı göstergelerdir. Karantina döneminde evden çalışma ile birlikte iş ve aile sınırlarının belirsizleştiği, ev ile ilgili sorumlulukların cinsiyete göre daha belirgin hale geldiği görülmektedir (Alon, Doepke, Olmstead-Rumsey, & Tertilt, 2020; Cui, Ding ve Zhu, 2020). Bakım emeği ve çalışma hayatı yükümlülükleri ölçeğinde kadınların sorumlulukları artmıştır (Yıldırım ve Eslen-Ziya, 2020). Kadınlar bu dönemde sabah uyanır uyanmaz başlayan ve ancak gece uykusu ile sona eren bir iş yükü ile karşı karşıya kalmışlardır. Waights (2020) bu yargıyı destekler şekilde, çalışan annelerin gece geç saatlere kadar, çocuk bakımı ve evde eğitim ile ücretli işlerini bir arada yerine getirmeye çalıştıklarını raporlamışlardır. Benzer bir şekilde Simone, Lewiss ve Jagsi (2020), pandeminin kadınların çocuk bakımı ve evde eğitim sorumluluklarına daha fazla zaman ayırmasına yol açtığını bildirmişlerdir.

Türkiye’de ilk Covid-19 vakasının görülmesi ile birlikte Mart 2020’de yüz yüze eğitime ara verilmiş, öğretmenler online dersler ile evden çalışmaya başlamışlardır. Bu bildirin amacı karantina döneminde çocuk sahibi öğretmenlerin birinci ve ikinci vardiyaları arasındaki geçişleri araştırmaktır. Araştırmaya metodolojisi bir sonraki alt başlıkta paylaşılmıştır. Araştırma sonucunda online eğitimin teknik gerekliliklerini yönetme çerçevesinde hazırlıksız yakalanan öğretmenler çoklu rollerinin artan sorumlulukları ile de baş başa kaldığı gözlemlenmiştir. Diğer taraftan araştırma birinci ve ikinci vardiyanın değişen içeriğine yönelik de bilgiler sunmaktadır. Son olarak araştırma bulguları kadınların gün içinde emeklerini her iki vardiya için de sarf ederken birden çok kez vardiyalar arası geçiş yaptıkları ve bu geçişlerin sıklıklarının ve geçişler arası dinlenme aralığının olmadığı veya çok kısa dinlenme aralıkları kullandıkları gözlemlenmiştir. Bu bulguların özellikle çaba toparlanma modeli

(Meijman & Mulder, 1998) çerçevesinde anne öğretmenlerin yetersiz dinlenme kaynaklı riskler ile karşı karşıya kaldıkları ve vardiyalar arası iş yeri veyahut ev temelli sorunlar ve sorumluluklardan kısa süreli uzaklaşma imkanlarını kaybettiklerine ve çalışma ve sosyal hayat arasındaki sınırların kaybolmasına işaret eden araştırma bulguları (örn., Gurstein, 2001; Kylin & Karlsson, 2008) ile ilişkilendirilerek kongrede tartışılması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çoklu Roller, Bakım Emeği, Anne Öğretmen, Covid-19

Kaynakça

Gurstein, P. (2001). *Wired to the world, chained to the home*. Vancouver, Canada: University of British Columbia Press.

Kylin, C., & Karlsson, J. C. (2008). Re-establishing boundaries in home-based telework. In A. Haunschild (Ed.), *Work less, live more?* (pp. 173-190). New York, NY: Palgrave Macmillan.

Cox, R. (1997). Invisible labour: Perceptions of paid domestic work in London. *Journal of Occupational Science*, 4(2), 62-67

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE OKUL YÖNETİCİLERİNİN KAYGILARINA YÖNELİK FENOMOLOJİK BİR İNCELEME

Öğr.Gör. Behiye DAĞDEVİREN ERTAŞ, *Yozgat Bozok Üniversitesi , Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yozgat, Türkiye*
e-mail: behiyeertas5884@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-2431-1914

Öğr.Gör. Evrim ÇEVİK, *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Koçarlı Meslek Yüksekokulu, Aydın, Türkiye*
e-mail: evrimcevik@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-3286-4367

ÖZET

Dünya var olduğundan beri insanlık birçok kez çeşitli kriz ve felaketlerle karşılaşmıştır. Bunlardan birisi de pandemidir. Pandemi, bir hastalığın bir kıta ya da birkaç ülke üzerinde aynı anda yaygın şekilde görülmesi, büyük salgın (Türk Dil Kurumu [TDK], 2020) olarak tanımlanmaktadır. Şuan içinde bulunulan yeni tip koronovirüs (COVID-19) salgını da bu felaketlerden biridir (Türkiye Bilimler Akademisi [TÜBA], 2020). Bu tarihten itibaren; sağlık, ekonomi, eğitim ve sosyal faaliyetlerimizde ciddi değişiklikler meydana gelmiştir. Okulların yönetimi de bu süreçte etkilenmiştir. Okul eğitiminin nitelikli olması okulların iyi yönetilmesi ile doğrudan ilişkili görülmektedir (Koçak, 2009). Dolayısıyla pandemi özellikle yöneticilere birçok sorumluluk yüklemektedir. Mesleki yeterliliğin yanı sıra sosyal özellikler ve psikolojik kararlık/sağlamlık bu süreçte daha çok anlam kazanmaktadır. Yöneticinin kişisel özellikleri bu ölçütlerle örtüşmediği zaman stres ve korku oluşabilir. Yaşanılan korku zamanla kaygıya dönüşür (Schwarzer, 1993). Bu çalışmanın amacı yöneticilerin gerek yönetim sürecindeki nedenlere bağlı olarak, gerekse iş yükünden kaynaklanan nedenlere bağlı olarak pandemi sürecinde yaşadıkları stres ve kaygıları belirlemektir. Bu amaçla çalışmada fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden Maksimum Çeşitlilik Örnekleme kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Katılımcı yöneticilerin COVID-19 sürecinde stres nedenleri ve kaygıları ile ilgili algılarını açığa çıkarmak için görüşme tekniği kullanılmış, veriler içerik analizi (Yin, 2016) yapılarak çözümlenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre milli eğitim müdürlüğünden ve bakanlıktan gelen haber ve bilgilerin zamanında ulaşmaması, okulun amaçlarına ulaşmamış olması ve ani gelişen olaylar nedeniyle yanlış kararlar almak yöneticileri kaygılandıran durumlar olarak ifade edilmiştir. Covid-19 pandemi süreci gibi durumlarda yönetim süreçlerinin ve bilgi akışının hızlı sağlanması için yeni politikaların belirlenmesi gereklidir. Bu çalışma okul yönetiminde ani durumların oluşması durumunda yeni modellerin geliştirilmesine katkıda bulunabilir.

Anahtar Kelimeler:

Covid-19, Okul Yöneticileri, Stres, Kaygı

COVID-19 PANDEMİSİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAŞADIĞI ZORLUKLAR ÜZERİNE FENOMOLOJİK BİR İNCELEME

Öğr.Gör. Behiye DAĞDEVİREN ERTAŞ, *Yozgat Bozok Üniversitesi , Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yozgat, Türkiye*
e-mail: behiyeertas5884@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-2431-1914

Öğr.Gör. Evrim ÇEVİK, *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Koçarlı Meslek Yüksekokulu, Aydın, Türkiye*
e-mail: evrimcevik@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-3286-4367

ÖZET

Covid-19 pandemi sürecindeki en önemli sorunlardan biri dünyada yüksek öğretim kurumlarında akademik programları sürdürmenin zorluklarıdır. Hem akademik personelin hem de öğrencilerin üniversiteler de çevrimiçi veya uzaktan öğrenmeye geçişte zorluklarla karşı karşıya kaldığı bilinmektedir. Bu çalışmada uzaktan eğitim sürecinin temel sorunlarının akademik personel tarafından geleneksel eğitim sürecine göre nasıl kıyaslandığı tespit edilmek hedeflenmiştir. Bu çalışmada örneklem grubu olarak geleneksel eğitim sürecinde en az beş yıl deneyimli ve uzaktan eğitim sürecinde deneyime sahip olan farklı alanlardan akademik personeller seçilmiştir. Akademik personellerin eğitim sürecinde yaşadığı zorlukları ve öğrencilerin eğitim öğretime katkısı konusunda oluşan nitel bir araştırmadır. Bu çalışmada bir olayı olduğu gibi araştırmaya ve var olan durumu belirlemeyi amaçlayan nitel araştırma yönteminden, fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Bu araştırmada çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden Maksimum Çeşitlilik Örneklemesi yöntemi benimsenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu araştırmada veriler içerik analizi tekniği (Yin, 2016) ile çözümlenmiştir.

Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre akademik personelin çoğunluğunun geleneksel öğretim ve öğrenme uygulamalarından vazgeçememe, eğitim sistemi tasarımlarında uzaktan eğitime uyum sorunu, akademik personelin ders esnasında öğrenci ile birebir etkileşimde karşılaştığı iletişim problemleri, öğrencilerin ödev ve proje çalışmalarında öğrenmeyi değil sadece görevi yerine getirme algısı, teknolojik sorunlar ile baş edememe ve temel bilgisayar hakkında bilgi eksikliğinin ön plana çıkan bulgular olduğu tespit edilmiştir.

Covid-19 pandemi süreci gibi durumlarda acil eylem planı olarak yükseköğretim kurumlarında başlatılan uzaktan eğitim sisteminin sürdürülebilirliğinin sağlanması için geleneksel eğitimde yer alan temel bileşenlerin gözden geçirilerek yeni politikaların belirlenmesi gereklidir. Bu çalışma akademik personelin yaşadığı zorlukların uzun vadeli öğrenme modelinin geliştirilmesi ve sürdürülebilmesi açısından yüksek öğretim kurumlarındaki süreçlerin gözden geçirilmesine katkıda bulunabilir.

Anahtar Kelimeler:

Covid-19, Üniversite, Eğitim-öğretim, Öğretim elemanı.

COVID 19 SÜRECİNDE ÖĞRETMEN ADAYLARININ AKILLI TELEFON ALGI VE DENEYİMLERİ: AKILLI TELEFONUM BENİM NEYİM OLUR?

Arş.Gör. Hayati ADALAR, *Celal Bayar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Manisa, Türkiye*
e-mail:adalarhayati@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-6083-1055

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Covid-19 sürecinde kişisel telefonları ile yaşadıkları deneyimleri, telefon kullanma durumları, akıllı telefonları ile ilgili algılarını ortaya koymaktır. Araştırmada nitel ve nicel araştırma metodlarının bir arada kullanıldığı karma yöntem prosedürü takip edilmiştir. Nicel boyutta öğretmen adaylarının akıllı telefon kullanım durumlarını ortaya koymak amacıyla tarama modeline (survey) başvurulmuşken nitel boyutta ise akıllı telefon hakkındaki algılarını belirlemek amacıyla metaforik araştırma modeline başvurulmuştur. Araştırmanın örnekleminin 2020-2021 güz döneminde Türkiye'nin Ege Bölgesinde yer alan bir devlet üniversitenin eğitim fakültesinde öğrenim gören 45 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafında literatür taraması ve uzman görüşü alınarak oluşturulmuş anket formuyla toplanmıştır. Veri toplamak amacıyla Google Forms uygulamasından yararlanılmıştır. Araştırma öncesi öğretmen adayları ile yapılan farklı online derslerde araştırmanın amacı ve anket formu hakkında bilgilendirme yapılmış ve ankete katılım öncesi kişisel onamlarını verebildikleri bir onay bölümü oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında toplanan nicel veriler istatistiksel analize tabi tutulmuş. Ortalama, yüzde ve standart sapma değerlerine bakılmıştır. Nitel boyutta toplanan metaforlar ise içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma bulguları, öğretmen adayların Covid-19 sürecindeki telefon kullanım düzeylerin daha da artmış olduğuna işaret etmiştir. Öğretmen adaylarının genel olarak kişisel telefonlarının teknik özelliklerinden haberdar oldukları görülmüştür. Diğer yandan telefon kullanımları konusunda kendilerini kontrol edebilme, telefonlarına karşı bağımlı olma ve telefon sürelerinden haberdar olma konularında kararsız oldukları tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına yöneltilen 'telefonun senin neyin olur? Telefonunu neye benzetirdin' sorularına verdikleri cevaplar incelendiğinde 'bağımlılık, iletişim kurma, faydalılık, bilgiye hızlı erişim, sosyalleşme' üst temalarında işaret eden 'Telefonumu 'organıma, ahtapota, ecza dolabına, denize, yakın arkadaşşıma vs' gibi metaforlar ürettikleri görülmüştür. Araştırmanın Covid-19 sürecinde genç kitleyi temsil eden üniversite öğrencileri ve öğretmen adaylarının akıllı telefon algı ve deneyimleri konusunda araştırmacı ve karar vericilere yeni perspektifler sunması açısından önem arz ettiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler:

Covid-19, Öğretmen Adayları, Akıllı Telefon, Deneyimler, Algılar

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE BİLİNÇLİ FARKINDALIK DÜZEYLERİ

Şeyma YİĞİT, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Samsun, Türkiye* e-mail: yt.seyma@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-4145-6656

Prof.Dr. Yücel ÖKSÜZ, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Samsun, Türkiye* e-mail: yoksuz@omu.edu.tr ORCID ID: 0000000293107506

ÖZET

Bu çalışma lise öğrencilerinin beş faktör kişilik özellikleri ve bilinçli farkındalık düzeyleri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Söz konusu çalışma 2019-2020 eğitim öğretim yılında Konya ili Selçuklu ilçesinde öğrenim görmekte olan, 372'si kadın 364'ü erkek olmak üzere 736 lise öğrencisinin sağladığı veri ile oluşturulmuştur. Araştırma örneklemini basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenmiş ve çalışma betimsel tarama modellerinden ilişkiyel tarama modelini kullanarak hazırlanmıştır. Çalışmada öğrencilerin demografik bilgilerini elde etmek amacıyla 'Kişisel Bilgi Formu'; öğrencilerin beş faktörlü kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla 'Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği (BFKÖ)'; bilinçli farkındalık düzeylerine ilişkin verilerin toplanmasında 'Bilinçli Farkındalık Ölçeği (BFÖ)' kullanılmıştır. Verilerin analizinde Spearman Korelasyon Analizi, Mann Whitney-U Testi ve Kruskal Wallis Testi teknikleri kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda bilinçli farkındalık düzeyi ve dışa dönüklük arasında pozitif yönlü zayıf ilişki; bilinçli farkındalık düzeyi ve sorumluluk arasında pozitif yönlü orta ilişki; bilinçli farkındalık düzeyi ve uyumluluk arasında pozitif yönlü ve zayıf bir ilişki; bilinçli farkındalık düzeyi ve deneyime açıklık arasında pozitif yönü çok zayıf ilişki; bilinçli farkındalık düzeyi ve duygusal dengesizlik arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda öğrencilerin BFKÖ ve BFÖ düzeyleri arasında çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. BFKÖ ve BFÖ düzeyleri cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde uyumluluk ve duygusal dengesizlik alt boyutunda kadınların lehine istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. BFKÖ ve BFÖ düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre incelendiğinde 9.sınıf öğrencilerinin bilinçli farkındalık düzeylerinin 12.sınıf öğrencilerine göre daha fazla olduğu sonucu elde edilmiştir. BFKÖ ve BFÖ düzeyleri lise türü değişkenine göre incelendiğinde sorumluluk alt boyutunda Anadolu lisesinin; uyumluluk alt boyutunda imam hatip lisesinin ve duygusal dengesizlik alt boyutunda meslek lisesinin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklara sebep olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler:

Beş faktör kişilik, kişilik, bilinçli farkındalık, lise öğrencileri

İLKOKUL 1. SINIF ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Prof.Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR, *Mersin Üniversitesi, Eğitimi Fakültesi, Mersin, Türkiye*
e-mail: ozdemir.soner@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-7236-946

Firdevs GÜNDOĞAN ÖNDERÖZ, *Mersin Üniversitesi, Mersin, Türkiye*
ORCID ID: [0000-0002-1110-1451](https://orcid.org/0000-0002-1110-1451)

ÖZET

Bireyin gelecekteki eğitimi ve yaşamı açısından ilk okuma yazma öğretimi yaşamsal bir öneme sahiptir. Temelleri sağlam ve etkili atılmış okuma yazma becerileri, ilerleyen dönemlerde etkili ve çok yararlı olmaktadır. Bu aşamada yapılan yanlışlık veya hata sonucunda, öğrencinin hem okuma yazma becerileri hem de okuma yazmaya karşı tutumu olumsuz etkilenmektedir (Babayiğit & Erkuş, 2017). İlk okuma ve yazma öğretiminin öğretmenler tarafından etkili biçimde öğretilmesi ve öğrenciler tarafından da öğrenilebilmesi için yüz yüze eğitim ve öğretim süreçleri oldukça önemlidir. Bu öğrenme ve öğretme sürecinde öğretmen öğrencilere hem okumayı hem de öğrencinin aktif katılımına dayalı etkinlikleri ile öğretir. Ancak içinde bulunduğumuz Covid-19 Salgını döneminde 2019-2020 Bahar Sömestrisinin yarısı ve 2020-2021 eğitim-öğretim yılının ise ilk sömestrisi boyunca okullarda yüz yüze eğitime ara verilmesi nedeniyle eğitim-öğretim faaliyetleri uzaktan yapılmıştır. Bu durum, özellikle ilkokula yeni başlayan ve okuma yazmayı en etkili biçimde okulda yüz yüze eğitim ortamlarında öğrenmek durumunda olan 1. Sınıf öğrencilerini oldukça olumsuz şekilde etkilemiştir.

Bu bağlamda, bu çalışma ilkokul 1. Sınıf öğretmenlerinin gözünden uzaktan eğitim sürecinde çevrimiçi (online) eğitim yoluyla ilk okuma yazma öğretimine ilişkin mevcut durumu, olumlu ve olumsuz yönleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmada nitel araştırma modeli dayalı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Katılımcılar Mersin ili merkez ilçelerinde görev yapan 8 ilkokul 1. Sınıf öğretmeni olup, farklı cinsiyet ve kıdemlere sahiptirler. Çalışmanın ilk bulguları göstermiştir ki “katılımcı öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde okuma ve yazma öğretimi konusunda önemli problemler yaşandığını” belirtmiştir. Özellikle “yazma konusunda öğrencilerin ciddi sorunlar yaşaması, velilerin sürece müdahale etmeleri, derse girişte sorun yaşanması, seslerin hissettirilememesi, verilen ödevlerin düzenli olarak gönderilememesi” karşılaşılan sorunlardan bazılarıdır. Uzaktan eğitim sürecinin olumlu yönlerinden en önemlileri ise “görsel materyallerin sunumunun kolay olması, velilerin öğrencinin yanında olması, teknolojik okur-yazarlığın artması” şeklinde ifade edilmiştir. Çalışmada öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde okuma yazma öğretiminin nitelikli olması için *velilerin eğitim sürecine daha çok dâhil edilmesi gerektiğini, öğretmenlerin teknolojik okur yazarlıklarını da arturmaları gerektiği gibi önerilerde bulunmuştur.*

Anahar kelimeler: Covid-19 Pandemisi/Salgını, ilk okuma yazma öğretimi, ilkokul 1. sınıf öğretmenleri

OKUL İDARECİLERİ VE ÖĞRETMENLERİN YENİLİKÇİLİK VE TEKNOPEĞAGOJİK DÜZEYLERİ

Doç.Dr.Şener ŞENTÜRK, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Samsun, Türkiye*

e-mail: sener.senturk@omu.edu.tr *ORCID ID:* [0000-0002-0672-7820](https://orcid.org/0000-0002-0672-7820)

Hatice TUNCER UÇAR, *Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü, OMÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi, Samsun, Türkiye*

e-mail: hatice.tuncer55@gmail.com *ORCID ID:* 0000-0002-3351-3190

İrfan GÜMÜŞ, *Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge Birimi, Sinop Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, Samsun, Türkiye*

e-mail: mahmud.irfan@gmail.com *ORCID ID:* 0000-0001-8757-8726

İlhami DİKSOY, *Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge Birimi, Samsun, Türkiye*

e-mail: ilhamidiksoy@hotmail.com *ORCID ID:* : 0000-0002-7011-6338

ÖZET

Dünya genelinde birçok alanda olduğu gibi eğitimde de dijital dönüşüm kaçınılmaz iken, Covid-19 ile acil uzaktan eğitim süreci zorunluluk haline gelmiştir. Salgın sürecinde eğitimin uzaktan yapılması, öğrencilerin, öğretmenlerin ve okul idarecilerinin yeni koşullara uyum sağlamalama becerileri ve bilgi iletişim teknolojilerini kullanma becerileri eğitim öğretimin uzaktan başarılı bir şekilde yürütülmesinde önemli rol oynamıştır. Bu araştırmada, okul idarecilerinin ve öğretmenlerin yenilikçilik ve teknopedagojik düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Betimsel tarama modellerinden ilişkisel tarama modelinde tsarlanan araştırmanın örneklemini Samsun ilinde görev yapan ve seçkisiz örnekleme metoduyla seçilen, okul öncesi, ilkököl ve ortaokul kademelerinde görev yapan 1735 öğretmen ve idareci oluşturmuştur. Araştırmada veriler, 'Kişisel Bilgi Formu', yenilikçilik düzeylerini ölçmek için 'Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BY)', teknopedagojik yeterlilik düzeylerini ölçmek için ise 'Teknopedagojik Eğitim Yeterlik Ölçeği (TPY)' ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS paket programında, Korelasyon Analizi, t-Testi ve ANOVA ve Tukey HSD test teknikleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların teknopedagojik yeterlik düzeyleri $\bar{x}=4,01$ ile ileri düzey aralığında oldukları, yenilikçilik eğilimlerinin ise $\bar{x}=70,60$ ile 'öncü' kategorisinde oldukları tespit edilmiştir. Cinsiyet bakımından katılımcıların teknopedagojik ve yenilikçilik düzeylerinin erkek katılımcılar lehine, görev yeri bakımından, ilçelerde görev yapan öğretmenler lehine anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. Ortaokul düzeyinde görev yapan öğretmenler, okul öncesi ve ilkököl öğretmenlerine göre, özel okulda görev yapan öğretmenlerin resmi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere göre, okul müdürü ve müdür yardımcısı olarak görev yapan katılımcıların, öğretmen olarak görev yapanlara göre hem TPY de hem de BY ölçeğinde daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca pandemi sürecinde uzaktan eğitim alan

öğretmenlerin, almayanlara göre hem TPY hem de BY ölçeğinde yüksek bir ortalamaya sahip oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Teknopedagoji, Yenilikçilik, Öğretmen, Okul müdürü

OKUL GERİLEMESİ

Doç. Dr. Şener ŞENTÜRK, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Samsun, Türkiye*

e-mail: sener.senturk@omu.edu.tr *ORCID ID:* [0000-0002-0672-7820](https://orcid.org/0000-0002-0672-7820)

Emre USLU, Yüksek Lisans Öğrencisi, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun, Türkiye*

e-mail: emreusluyum@hotmail.com *ORCID ID:* 0000-0001-6216-7998

ÖZET

Eğitimin temel amacı, devletin öngördüğü felsefe doğrultusunda insan yetiştirmektir. Bu işlemin yapıldığı yer ise okullardır. Okul sadece bilgi aktarılan yer olmanın ötesinde, bir mesleğe yönelim, ilgi ve yeteneklerin geliştirilmesi, sosyalleşme gibi gerçek yaşam becerilerinin de kazanıldığı bir yerdir. Türkiye'de okullara ilişkin fırsat eşitliği sunulsa da bazı okullar eğitimde başarısız olmakta, bazıları ise tercih edilen okullar olarak karşımıza çıkmaktadır. Okulun başarı ya da başarısızlığı süreklilik arz etmeyip zaman zaman süreç tam tersine de dönebilmektedir. Çünkü okul, bir örgüt olarak, insan sistemi gibi büyüyüp gelişip ölen bir sisteme sahip değildir. Sistem gerilediği zaman, alınacak önlemlerle sistemin (okulun) tekrar büyümesi gelişmesi sağlanabilir. Bu çalışmada, Türkiye'de alan yazında ilk defa kullanılan 'okul gerilemesini' açıklamak, okul gerilemesinin nedenlerini ortaya koymak, gerilemeye ilişkin alınabilecek tedbirleri ifade etmek amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizine dayanan çalışmada öncelikle alan yazın taranmış, kavramın orijinalliği teyit edilmiş, toplanan bilgiler analiz edilerek sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Okul gerilmesi, doküman analizi, okul başarısı, okul başarısızlığı

ZORUNLU UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE ÖĞRENCİLERİN ALDIKLARI DESTEK HİZMETLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Berna YÜNER, *Yozgat Bozok Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yozgat, Türkiye*

e-mail: bernayuner@gmail.com *ORCID ID:* [0000-0001-7162-8397](https://orcid.org/0000-0001-7162-8397)

ÖZET

12 Mart'ta Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından salgın olarak ilan edilen Koronavirüs Hastalığı 2019 (COVID-19), küresel bir krize neden olmuştur. Bu kriz eğitim sistemlerine de yansımış ve COVID-19 nedeniyle yüz yüze eğitimlere ara verilme zorunda kalınmıştır. Dünya genelinde yaklaşık 1,5 milyar öğrenciyi etkileyen bu süreçte Türkiye hem zorunlu eğitim kademelerinde hem de yükseköğretimde gerekli adımları atmıştır. COVID-19 nedeniyle yükseköğretimde eğitime öncelikle 3 hafta ara verilmiş ardından uzaktan eğitime geçilmiştir. Uzaktan eğitim, öğrenenler için kaynakların sisteme yüklenmesi ve öğrencilere ulaştırılmasından çok daha fazlasıdır. Uzaktan eğitim, bir yandan öğrenenlere esneklik ve seçim imkanı sağlayan bir yandan da onlara özerklik ve sorumluluk yükleyen bir öğrenme sürecidir. Bu sürecin başarılı olabilmesi için hedeflerin belirlenmesinden öğretim etkinliklerinin planlanmasına ve değerlendirme aşamasına kadar dikkatli olunması gereklidir. Uzaktan eğitim, öğrenciler için her zaman alternatif ve esnek bir seçenek olsa da küresel kriz sırasında zorunlu olarak başvurulmuş uzaktan eğitimin farklı olduğu bilinmelidir (Bozkurt ve Sharma, 2020). Uzaktan eğitime bu zorunlu geçiş hem öğretim elemanlarını hem de öğrencileri hazırlıksız yakalamıştır. Ancak zorunlu uzaktan eğitimde istenilen başarının sağlanabilmesi için öğrencilerin desteklenmesi gerekmektedir. Lee (2003), uzaktan eğitim sürecindeki destek sistemlerini; akademik, idari, teknik, danışmanlık ve kütüphane destekleri olarak sıralanmıştır. Bu noktada destek hizmetlerinin incelenmesinin anlamlı olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmada yükseköğretim öğrencilerinin zorunlu uzaktan eğitim sürecinde aldıkları desteklerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma nitel yöntemlerden biri olan bir durum çalışması olarak yürütülecektir. Araştırma Yozgat Bozok Üniversitesi öğrencileri ile yürütülecektir. Araştırma sonuçları alanyazın kapsamında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler:

Zorunlu uzaktan eğitim, destek hizmetleri, COVID

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN COVID-19 SALGINI DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Aslıhan GEZ,*Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas, Türkiye*
ORCID ID: 0000-0003-4425-3635

Doç.Dr. Erkan YEŞİLTAS,*Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sivas, Türkiye*
e-mail: erkanyesiltas@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-6720-3684

ÖZET

Bu araştırmanın amacı günümüzde yaşanan küresel salgın nedeniyle uygulanan uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin sürecin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesidir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan, pandemi sürecinde çevrimiçi uzaktan eğitim faaliyetlerinde aktif olarak görev alan 34 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma grubunun oluşturulmasında olasılığa dayalı olmayan örnekleme tekniklerinden kartopu örnekleme kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin tamamına yakınının EBA sistemini aktif olarak kullandıklarına ve kullanım sürecinde sistem/sunucu kaynaklı sorunlar yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte öğretmenlerin EBA sisteminde sunulan içerikleri genel olarak yeterli bularak derslerinde yer verdikleri, uzaktan eğitim sürecinin büyük bir kısmında ders kitabı yerine öğretim materyali seçimini sunulardan yana kullandıkları ve öğrenci geri bildirimleri için en çok mobil mesajlaşma uygulamalarını tercih ettiği görülmüştür. Öğretmenler sosyal bilgilerde uzaktan eğitimi en fazla görsel araçlardan yararlanabilme açısından olumlu; öğrencilerin erişim sorunları nedeniyle oluşan kısıtlı iletişim açısından olumsuz bulmuştur. Ayrıca öğretmenler uzaktan eğitimin daha etkili yapılabilmesi amacıyla yoğun olarak EBA sisteminin geliştirilmesi ile ilgili öneriler sunmuştur. Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin bu süreçte karşılaştıkları bir takım yetersizlikler ve sorunlar olduğu, bunların bir kısmını bireysel olarak ürettikleri çözümler ile giderdikleri görülmektedir. İlerleyen süreçlerde bu sorunların eğitim faaliyetlerine olan etkisinin asgari düzeye indirilebilmesi için edinilen tecrübelerden ve öğretmelerin sürece ilişkin geri bildirimlerinden yola çıkılarak yeni düzenlemeler yapmasının önemli olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler:

Sosyal bilgiler öğretmenleri, COVID-19, pandemi, uzaktan eğitim

COVID-19 PANDEMİSİ DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİM SÜREÇLERİNDE İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DERSLERE KATILIMINI VE MOTİVASYONUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Prof.Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR, *Mersin Üniversitesi, Eğitimi Fakültesi, Mersin, Türkiye*

e-mail: ozdemir.soner@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-7236-946

Yasemin ÇAKICI, *Mersin Üniversitesi, Mersin, Türkiye*

ORCID ID: [0000-0002-3818-5157](https://orcid.org/0000-0002-3818-5157)

ÖZET

Öğrencilerin derslere aktif biçimde katılımları ve motivasyonlarının yüksek olması, öğrenme öğretme süreçlerinin niteliğini, öğrencilerin başarısını ve öğrenci-öğretmen iletişimini son derece olumlu yönde etkilemektedir. Okullardaki yüz yüze eğitim ortamlarında öğrencilerin derse katılımlarını ve motivasyonlarını etkileyen pek çok faktör vardır. Bunların bir kısmı öğrencilerle ilgili durumlar iken, bir kısmı ise öğretmenlerin tutum, davranış ve yaklaşımlarıyla ilgilidir. Bunların dışında, arkadaş grubu, aile özellikleri, okul ortamı ve çevresi ile okul yöneticilerinin tutum ve davranışları vb. doğrudan ya da dolaylı çeşitli etmenler de derse katılım ve motivasyon değişkenlerini etkilemektedir. 2020 yılının Mart ayından beri yaşadığımız Covid-19 Pandemisi nedeniyle 2019-2020 eğitim öğretim yılının Mart ayından 2020-2021 yılı sonuna kadar Milli Eğitim Bakanlığının kararıyla okul öncesinden lise sona kadar derslerin büyük çoğunluğu (tamamen ya da hibrit olarak) uzaktan çevrim içi (online) eğitim yoluyla yapılmaktadır. Bu süreç hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin öğretme ve öğrenmeye yönelik bakış açılarını, bilgi ve becerilerini değiştirmeye zorlamıştır.

Bu bağlamda, bu çalışma Covid-19 Pandemisi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim süreçlerindeki çevrim içi derslere ilkokul öğrencilerinin katılımlarını ve motivasyonlarını etkileyen faktörleri öğretmenlerin penceresinden ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda konu ile ilgili derinlemesine veri elde etmek amacıyla nitel araştırma deseni tercih edilmiş olup, veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Çalışmanın katılımcılarını Mersin ili merkez ilçelerinde görev yapan 10 ilkokul sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Çalışmanın bulgularına göre, katılımcı öğretmenler uzaktan eğitim sürecindeki olumsuzluklar olarak; bazı öğrencilerin bilgisayar, tablet, internet vb. araç ve imkânlarının olmadığını, yüzyüze iletişim ve etkileşimin olmamasını, olumlu olarak ise teknolojik öğretim materyallerine ulaşımın daha fazla olması, öğrencilerin bu yolla eğitimden uzak kalmadıklarını belirtmiştir. Öğretmenler ayrıca öğrencilerinin çevrim içi derslere çoğunlukla katıldıklarını, derslere katılımı az olan öğrencilerin ebeveynlerinin ilgisizliğini, evde internet ya da bilgisayarın olmamasını ifade etmişlerdir. Bunun yanında, katılımcılar “öğrencilerinin çevrim içi derslerdeki motivasyon düzeylerinin çok yüksek olmadığını, bunun sebepleri olarak ise velilerin süreci iyi yönetememesi, evde dikkat dağıtıcı unsurların fazla olması, derslerin sınıf ortamında yapılmamasını” öne sürmüşlerdir.

Anahtar kelimeler: Covid-19 Pandemisi, uzaktan çevrim içi eğitim, derse katılım, motivasyon, ilkokul öğretmenleri

MULTIPLE INTELLIGENCES IN A PRIMARY ENGLISH TEXTBOOK

Prof.Dr.Yasemin KIRKGOZ,Çukurova University, Faculty of Education, Adana, Turkey

e-mail:ykirkgoz@cu.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-5838-6637

ABSTRACT

In recent decades, important transformations have been witnessed in foreign language education. One of the transformations is the growing interest to consider the differences among learners, particularly in relation to varied intelligences among them. This study aims to explore representations of multiple intelligences (MI) in an English textbook (Tan, 2019), currently used for grade two students in Turkish state primary schools. Each activity in the textbook was closely examined using a MI checklist developed according to eight intelligences from Howard Gardner's MI theory (1983). Quantitative methods which involve the researcher "collecting, classifying, ordering, synthesizing, evaluating and interpreting" (Cohen, Manion, & Morrison, p.197), was used to identify intelligences in the textbook. Two postgraduate research students, also English teachers, assessed the researcher's coding of intelligences to ensure reliability of the study. It was found that the intelligences in the English textbook were mostly in the nature of Verbal/Linguistic, Visual/Spatial and Logical/Mathematical with a combination of other intelligence types including Interpersonal and Intrapersonal Intelligence, Bodily/Kinesthetic, Natural and Musical Intelligence. It can be suggested that the English book examined has the potential to address young learners' needs and interests in its representation of varied intelligences. The findings can give insights into the representation of multiple intelligences in a particular English textbook, increase language teachers' awareness of different intelligences in textbooks as well as giving teachers ideas about how to produce activities to address varied intelligences that students may have. The study contributes to limited research on the representation of MI in English textbooks.

Key words: Multiple Intelligences, English textbook, primary, grade two

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE MESLEK DERSİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖLÇME DEĞERLENDİRME AÇISINDAN YAŞADIKLARI SORUNLAR

Dr. Esra EMİNOĞLU ÖZMERCAN, *Millî Eğitim Bakanlığı*
e-mail: esemcan@gmail.com ORCID ID : 0000-0003-4105-9837

ÖZET

Bu araştırma, Covid-19 pandemi sürecinde ortaöğretim kurumlarında görev yapan meslek dersi öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme süreçlerinde uygulamalı derslerde (atölye-laboratuvar ortamında işlenen dersler) yaşadıkları sorunları öğretmen görüşlerine dayalı olarak ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma olarak, olgubilim desenindedir. Olgu bilim araştırma deseninin bu araştırmada tercih edilme sebebi; olaylar ile ilgili araştırmanın farklı verilerle ortaya konulması ve anlam bakımından derinlemesine incelemenin, farklı bakış açılarıncsa sağlanabileceğinin varsayılmasıdır. Veriler 2020-2021 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin Marmara Bölgesi'nde devlet lisesinde görev yapan öğretmenlerden toplanmıştır. Çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklemeyle belirlenen 14 gönüllü öğretmen oluşturmaktadır. Maksimum çeşitlilik örnekleme ile örneklem oluşturmadaki en temel amaç; elde edilen veriler arasında çeşitlilik gösteren durumlarda ortak olguları ortaya koymak ve çeşitliliğine göre mevcut problemin farklı boyutlarını ifade etmektir. Araştırma verileri yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Bu amaçla araştırmacı tarafından hazırlanan "Pandemide Ölçme ve Değerlendirme Görüşme Formu" kullanılmıştır. Hazırlanan görüşme formu için öncelikle iki ölçme ve değerlendirme uzmanının daha sonra bir Türk Dili ve Edebiyatı uzmanının görüşleri alınmıştır. Uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Soruların anlaşılabilirliğini belirlemek amacıyla üç öğretmen ile ön değerlendirme yapılmış ve daha sonra görüşme formuna son şekli verilerek uygulama yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde ve yorumlanmasında betimsel çözümleme tekniği ve içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenler derse katılan öğrenci sayısının az olduğunu, uygulamalı derslerde ölçme ve değerlendirmenin kağıt üzerinde kaldığını, öğrencilerin ilgili malzeme, araç, gerece ulaşamadığını, öğrencilerin ilgisiz olduğunu, öğrencilerin öğretmenler tarafından yeterince tanınmadığını, verilen performans notlarının gerçeği yansıtmadığını, derse katılımın ölçülemediğini, verilen ödevlere geri dönüşün olmadığını, zamanında sınav yapılamadığını, soruların kolay olmasına rağmen başarının düşük olduğunu, meslek liselerinin ölçme değerlendirme açısından Anadolu liselerine göre dezavantajlı olduğunu ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler:

Covid-19, Uzaktan Eğitim, Ölçme ve Değerlendirme, Meslek Lisesi

THE EFFECT OF SUPERVISORS' VIRTUAL TECHNOLOGY COMPETENCE ON THEIR LEADERSHIP EFFECTIVENESS

Assist. Prof. Dr. Aynur TAS, *Hakkari University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration, Hakkari, Turkey*
e-mail: aynurtas@hakkari.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-6810-8358

ABSTRACT

Along with the Covid-19 pandemic in addition to the worldwide acceleration and dissemination of digitalization today, the importance of the concept of electronic leadership demonstrated by supervisors in the virtual environment has been growing increasingly rapid in the context of the organizational behavior field. Virtual technology competence is the core facet of electronic leadership style. This study researched into the relationship between supervisors' virtual technology competence and their leadership effectiveness. Dataset of the study consisted of total 209 questionnaires gathered from 169 academic and 40 administrative personnel at a faculty of a state university in Ankara. Data input and analyses were done with SPSS software program. "Overall exploratory factor", "internal consistency", "Pearson correlation" and "simple linear regression" analyses were employed in this study. According to the analysis results in terms of participants in this study, a significant and positive relationship between supervisors' virtual technology competence and their leadership effectiveness exists. Also, supervisors' virtual technology competence affects their leadership effectiveness in a significant and positive way. Based on the functional definitions of variables in the research model, it can be said that the subordinates have an enhanced perception that they and their immediate supervisors are effective in achieving goals of their organization since their immediate supervisors fulfill the roles and responsibilities of leadership when these subordinates have a risen perception that their immediate supervisors own the knowledge, skills and experiences for pioneering the fulfillment of the tasks in the virtual environment and use such competence for the benefit of their organization. Moving from this study, it is concluded that it is possible to increase the benefits of effective leadership demonstrated by supervisors for the organization and thus to contribute to it through the enhancing effect of an increment in the level of supervisors' virtual technology competence on the level of these supervisors' leadership effectiveness.

Keywords: *Electronic leadership, Virtual technology competence, Leader(ship) effectiveness, Role theory.*

isBE international
symposium on
BUSINESS &
ECONOMICS &
EDUCATION

www.is-be.org

978-625-409-480-4

gazi
kitafevi